

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE KULLANILAN YARATICI DRAMA
TEKNİKLERİNİN ÇOCUKLARIN DEĞERLER EDİNİMİNE
ETKİSİ**

HAZIRLAYAN

Kübra AKGÜN

Danışman	Dr. Öğr. Üyesi Naim ÜNVER
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Berat AHI
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet TORAN

KASTAMONU 2018

TEZ ONAYI

Kübra AKGÜN tarafından hazırlanan " **Okul Öncesi Eğitimde Kullanılan Yaratıcı Drama Tekniklerinin Çocukların Değer Edinimine Etkisi** " adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği / oy çokluğu** ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Temel Eğitim Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Naim ÜNVER
Kastamonu Üniversitesi

.....

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Berat AHI
Kastamonu Üniversitesi

.....

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet TORAN
İstanbul Kültür Üniversitesi

.....

03 /10/2018

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Cevdet YAKUPOĞLU

.....

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Kübra AKGÜN

ÖNSÖZ

Günümüzde yaşanan sosyo-kültürel ve teknolojik değişim ve gelişimler sonucunda çeşitli farklılıklar yaşanmaktadır. Bu durum insanların alışkanlık, yaşam tarzı ve bakış açılarını etkilemektedir. Ama özellikle bazı evrensel ve insani değerler yıllar öncesinde olduğu gibi bugün de insanlar tarafından benimsenip özümsemiştir.

Okul öncesi dönem gelişimde hızlı olunan, çocukların aktif olarak değer kavramı kazandırmaya başladığı bir dönemdir. Bu dönemde değerlerle ilgili bilgilerin de temelleri atılmış olur. Çocuklar bu dönemde değer kavramıyla karşılaşır içselleştirmeye başlar. Değerler eğitimi son yıllarda üzerinde önemle durulan bir konudur. Değerler eğitiminin erken yaşta kazandırılması ilerleyen yaşlarda da değerlerin kişi tarafından daha iyi özümsemişi ve yaşamında uygulaması açısından önemlidir. Çünkü akademik birçok beceri hayatın ilerleyen yıllarında da öğrenilebilirken, bazı davranış kalıpları ve değerlerin okul öncesi dönemde kazandırılmaya başlanması önemlidir.

Değerlerle ilgili araştırmalar, sosyal bilimler içerisinde daha çok sosyal bilgiler öğretimi kapsamında ele alınmaktadır. İlkokul ve ortaokullarda değerlerle ilgili birçok araştırma mevcuttur. Bu durumlar göz önünde bulundurularak bu çalışmada yaratıcı dramının okul öncesi dönem çocuklarında etkisi araştırılmıştır. Literatür tarandığında okul öncesi döneminde değerler eğitimi ile ilgili çalışmaların yeni yeni gündemde olduğu görülmüştür. Buradan hareketle hazırlanan yaratıcı dramaya dayalı değer öğretim programı uygulamasının alan yazına katkı sağlayacağı ön görülmüştür.

Beş bölümden oluşan araştırmanın birinci bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımlar; ikinci bölümünde kavramsal çerçeve; üçüncü bölümünde yöntem; dördüncü bölümde bulgular ve yorumlar; beşinci bölümde ise sonuç ve öneriler ele alınmıştır.

Lisans öğrenimimde ve yüksek lisans öğrenimim süresince bana olan destekleri için sayın hocam, danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Sayın Naim Ünver'e en içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Gerek ders aşaması gerekse tez süresi boyunca bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım Doç. Dr. Sayın Ergün RECEPOĞLU'na, Dr. Öğr. Üyesi Sayın Berat AHİ'ye, araştırma görevlisi Mehmet Akif CİNGİ'ye, Dr. Öğr. Üyesi Şahin ŞİMŞEK'e, veri analizleri konusunda önerilerde bulunan Muammer ERGÜN'e ve ölçeğin resimlendirilmesi aşamasında hem çizim hem manevi destek açısından daima yanımda olan Yasemin CİHANGİR'e, deneysel çalışmamın uygulanması konusunda bana yardımcı olan Muzafferettingazi İlkokulu idarecilerine ve sevgili öğretmenlerine teşekkürlerimi sunarım.

Bu güne değin yaşamımın her anında örnek aldığım, benim ilk öğretmenlerim, yol gösterenlerim, maddi manevi desteğini üzerimden biran olsun eksik etmeyenlerim canım annem Betül AKGÜN ve canım babam Cahit AKGÜN' e, dualarını eksik etmeyenlerim babaannem, büyükbabam, anneannem ve dedeme en derin sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Kübra AKGÜN

Kastamonu, Mayıs, 2018

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN DEĞERLER EĞİTİMİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Kübra AKGÜN

Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Naim ÜNVER

Bu araştırma yaratıcı drama yönteminin okul öncesi dönemde verilen değer edinimi üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Değer kavramı soyut bir kavram olduğu için okul öncesi dönem çocuklarına somut şekilde nasıl bir yöntemle verileceği iyi araştırılıp seçilmelidir. Bu çalışmada yaratıcı drama yönteminin değerler eğitimi üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Çalışma grubundaki çocuklardan 20'si kontrol grubu 20'si deney grubunu oluşturmaktadır. Çalışmanın deney grubunu 2017-2018 eğitim-öğretim yılında X İlkokulu'nda okul öncesi eğitime devam etmekte olan 20 çocuk; kontrol grubunu ise Kastamonu ili Taşköprü ilçesinde bulunan Y okulunda okul öncesi eğitime devam etmekte olan 20 çocuk oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan Değer Kontrol Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma için ölçeğin hazırlanmasının ardından X İlkokulu'nda bulunan deney grubu ve Kastamonu ili Taşköprü ilçesinde bulunan Y okulundaki kontrol grubuna ön test uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına ön test uygulandıktan sonra araştırmacı tarafından oluşturulan 'yaratıcı dramaya dayalı değer öğretim programı' deney grubuna uygulanmaya başlanmıştır ve 13 haftada tamamlanmıştır. Deneysel çalışma devam ederken kontrol grubunda normal etkinlik akışına devam edilmiştir. Deney grubuna uygulanan program tamamlandıktan sonra, deney grubu ve kontrol grubuna, araştırmacı tarafından hazırlanan Değer Kontrol Ölçeği kullanılarak son test uygulanmıştır.

Ön test, son test sonuçları puan ortalamaları arasındaki farkın incelenmesi için SPSS 17.0 programında yer alan parametrik testlerden olan Bağımsız T- Testi ve Tekrarlı Ölçümler Anova (Repeated Measures) testleri kullanılmıştır.

Uygulanan istatistikler sonucunda; deney ve kontrol grubu arasında ön test, son test puanları açısından anlamlı fark olduğu; deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test puanları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Değerler Eğitimi, Yaratıcı Drama, Okul Öncesi Eğitim

2018, 154 sayfa

ABSTRACT

MSc. Thesis

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN DEĞERLER EĞİTİMİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Kübra AKGÜN

Kastamonu University
Institute for Social Sciences

Supervisor: Assoc. Prof. Naim ÜNVER

This research was conducted to examine the effect of creative drama method on pre-school values education. As the concept of value is an abstract concept, it is necessary to choose how to give the pre-school children with a method. In this study, the effect of creative drama method on values education was examined. As the work done in this area was limited in theory, an attempt was made to carry out a more detailed research on the existing work.

The control group consists of 20 children and experimental group consists of 20 children in the study group. The experimental group of 20 children who were in pre-school education in X Primary School in the academic year of 2017-2018; the control group formed 20 children who are in pre-school education in Y school located in Taşköprü district of Kastamonu province.

After applying the pre-test on control and experimental groups, 'value education program based on creative drama' prepared by the researcher was applied on the experimental group and the test was completed in 13 weeks. While experimental work was in progress, normal activity was at routine period as well. After completion of the program applied to the experimental group, the final and retention tests prepared by the researcher via using 'Value Control Scale' were applied to both experimental group and the control group.

A parametric and Independent T-test which is located in SPSS 17.0 and Repeated Measures ANOVA tests were used to examine the difference between the average scores in the pre-test, final test and retention test results.

As a result of applied statistics; there is significant difference between the experimental and control groups in terms of pre-test and post-test scores; There was also a significant difference between the pre-test and post-test scores of the students in the experimental group.

Key Words: Value, Value Education, Creative Drama, Preschool Education

2018, 154 sayfa

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
ÖZET.....	ix
İÇİNDEKİLER	xiii
TABLolar DİZİNİ	xv
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi
1. GİRİŞ	1
2.1.1. Çocukluk ve Değer	4
2.1.2. Eğitim ve Değer	5
2.1.3. Değerlerin Oluşumu	6
2.1.4. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi	8
2.1.5. MEB Programı ve Değerler Eğitimi.....	11
2.2. Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcı Drama	17
2.3. Okul Öncesi Dönemde Değerlerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yöntemi/Tekniği	24
2.4. İlgili Araştırmalar	25
3. YÖNTEM.....	40
3.1. Araştırma Modeli	40
3.2 Çalışma Grubu.....	42
3.3 Veri Toplama Aracı.....	43
3.3.1. Değer Kontrol Ölçeğinin Geliştirilme Çalışmaları.....	43
3.4. Yaratıcı Dramayla Gerçekleştirilen Değer Öğretim Programının Hazırlanması ve Uygulanması	45

3.5. Verilerin Analiz Edilmesi Yorumlanması	46
4. BULGULAR, TARTIŞMA VE YORUMLAR	48
4.1. Değer Ölçeğinin Geliştirilmesi.....	48
4.2. Deney ve Kontrol Grubuna Göre Ön Test, Son Test Puanlarına Ait Bağımsız T-Testi Sonuçları	49
4.3. Deney Grubuna Uygulanan Eğitim Programının Ön Test, Son Test Puanlarının İstatistiksel Açından Değerlendirilmesi	50
4.4. Kontrol Grubunun Ön Test, Son Test Puanları Açısından Değerlendirilmesi	52
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	57
5.1. Sonuç	57
5.2. Öneriler.....	59
KAYNAKÇA.....	60
EKLER.....	76
EK 1: Yaratıcı Dramayla Gerçekleştirilen Değer Öğretim Programı	78
EK 2:Yaratıcı Dramaya Dayalı Değer Öğretim Programında Kullanılan Kazanım/Göstergeler (MEB, 2012).....	106
EK 3: Drama Uygulamasından Fotoğraflar.....	129
EK 4: Araştırmada kullanılan “Değer Kontrol Ölçeği”	141
EK 5: Öz Geçmiş	142

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: Araştırmanın deney deseni

Tablo 2: Araştırmanın deney grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet dağılımları

Tablo 3: Araştırmanın kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet dağılımları

Tablo 4: Yaratıcı dramayla gerçekleştirilen değer öğretim programı

Tablo 5: Verilerin normallik dağılımını gösteren shapiro-wilk testi sonuçları

Tablo 6: Güvenilirlik analizi sonuçları

Tablo 7: Deney ve kontrol grubuna göre ön test, son test puanlarına ait bağımsız t-testi sonuçları

Tablo 8: Deney grubuna uygulanan eğitim programının ön test, son test puanlarının istatistiksel açıdan değerlendirilmesi

Tablo 9: Kontrol grubu ön test, son test puanlarının istatistiksel açıdan değerlendirilmesi

Tablo 10: Değer performans ölçeğinin ön test, son test deney grubu iş birliği alt başlığına göre değerlendirilmesi

Tablo 11. Değer ölçeğinin ön test, son test deney ve kontrol grubu sevgi alt başlığına göre değerlendirilmesi

Tablo 12. Değer ölçeğinin ön test, son test deney ve kontrol grubu sorumluluk alt başlığına göre değerlendirilmesi

Tablo 13. Değer ölçeğinin ön test, son test deney ve kontrol grubu yardımseverlik alt başlığına göre değerlendirilmesi

Tablo 14. Değer ölçeğinin Ön Test, Son Test Deney ve Kontrol Grubu Saygı Alt Başlığına Göre Değerlendirilmesi

KISALTMALAR DİZİNİ

TDK : Türk Dil Kurumu

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

Akt : Aktaran

SPSS : Statical Package For Social Sciences

N : Kişi Sayısı

X : Aritmetik Ortalama

ss : Standart Sapma

% : Yüzde

Çev. : Çeviren

Öskd : Ön test son test kontrol gruplu desen

I.BÖLÜM

1. GİRİŞ

Okul öncesi dönem, çocuğun içinde yaşadığı toplumun değer yargılarını, toplumun kültürel yapısına uygun davranış ve alışkanlıkları kazanmaya başladığı bir dönemdir (Bilir ve Bal, 1989). Çocuklar bu dönemde alışılmış ev çevresinde kurulan bakıcı/anne-baba ilişkisinden okul çevresinde grup sosyalleşmesi ve akran etkileşimli bir ilişkiye geçmektedirler. Akran ve çevre etkileşimi sürecinde çocuklar olumlu ve olumsuz pek çok davranış, tutum ve düşünce kazanmaktadır (Bronson, 2000; Davies, 2004). Çocukların kazandıkları bu davranış, tutum ve düşünceler çocukların değer yargılarının temelini oluşturmaktadır. Değerlere ilişkin bilgiler yaşam boyunca öğrenilmekle birlikte ilk bilgiler erken çocukluk döneminde kazanılmaktadır (Uyanık-Balat ve Balaban-Dağal, 2009). Bu dönemde iyi davranışlara ilişkin deneyimler oldukça önemlidir. Erken çocukluk döneminde edinilen olumlu erken deneyimler, sonraki davranış ve düşünce süreçlerinin sağlıklı gelişimi için gerekli temeli sağlar (Gunnar ve Barr, 1998).

Toplumda yaşanan değişimler sonucunda aile bireylerinin beraber geçirdikleri zaman azalmış, daha bireysel davranım durumları artış göstermiştir. Bu değişim sonucunda çocukların değer edinim görevinde ailelerin yanı sıra eğitim veren kurumların da üstlenmesi gerekli hale gelmiştir (Alpöge, 2011). Eğitim kavramı genel bağlamda, toplumsal süreç içerisinde bireyin davranışlarının değişimini amaçlayan bir süreç anlamına gelmektedir (Akbaş, 2004). Bu süreçte toplumsal değer ve kültürel elemanlar amaçlı olarak toplumsal yapının devamı için aktarılır (Demirel, 2007). Toplum içerisinde benimsenen değerlerin ve tutumların genç nesillere okul ortamında aktarılması, sistem ve düzen içerisinde etkinlikler ile değerler eğitiminin verilmesini gerektirmektedir (Craig, 2009; Nucci, 2001).

Değerler eğitiminin nasıl verileceği, okullarda yer alıp almayacağı, asıl amacının ne olduğu, toplum hayatında yer alan değerlerin ne olduğu, değerlerin eğitim

kurumlarında nasıl uygulanması gerektiği günümüzde kesin cevapları aranmaya çalışılan sorular arasındadır (Cihan, 2014).

Eğitimin geçmişten günümüze var olan işlevlerine bakıldığında bireylere kişilik kazandırmak ve onların akademik başarılarını arttırmak yönünde iki işlevinin olduğu görülmektedir. Eğitim kurumlarının yetiştirmek istediği insan modeli, insani değerleri özümsemiş ve akademik yönden başarılı olan fertlerdir (Ekşi, 2003). İnsani değerlerin özümsemişliği ise değer eğitimi olarak ifade edilebilir.

Öğretilen ve öğrenilen niteliğe sahip olan değerlerin bireylere kazandırılarak yaşantı haline gelmesi işinin geçmiş dönemlere göre günümüzde daha zor olduğu söylenebilir. Geçmişte insanlar tarafından kabul gören ve varlığı önemli olan birçok değer, yaşantılarla sonraki nesillere taşınırken günümüzde bu aktarım işi yeterli değildir. Bu durum, çocuğun değer düzenini değiştiren ve değer oluşumuna etki eden durumların günümüzde farklılaşmasından kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan ailelere ve eğitim kurumlarına bu noktada daha fazla sorumluluk düşmekte ve çocuklarda değerlerin kazanımı işinin tesadüflere bırakılmaması gerekmektedir (Gömleksiz, 2007). Özellikle formal eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitimin, değerlerin kazandırılmasında aktif ve etkin rol alması önemlidir.

Okul öncesi eğitim, doğumla ilkökula başlama zamanı arasındaki dönemi içine alan, bu yaş dönemi çocuklarının bireysel farklılıklarına ve gelişim seviyelerine uygun, zengin uyarıcı çevre imkânları sağlayan, onların tüm gelişim alanlarını içinde yaşadıkları toplumun özellikleri ve kültürel değerleri doğrultusunda destekleyen bir eğitim sürecidir (Oğuzkan & Oral, 2003). Okul öncesi dönemdeki eğitim, çocuğun gelecek yaşamını etkilediğinden olumlu kişilik yapısına sahip çocuklar yetiştirebilmek için bu dönemi tanımak ve en iyi şekilde değerlendirmek gerekmektedir (Aral, Kandır & Can Yaşar, 2011). Okul öncesi dönemde çocuğun gelişimi ve öğrenme potansiyeli oldukça hızlıdır. Bu dönemde kazanılanlar kişinin sonraki yaşantısını biçimlendirmekte ve kişiliğin temelini oluşturmaktadır (Gunnar & Barr, 1998; Oktay, 2010).

Değerler sosyal ve duygusal gelişimi gerçekleştirmenin önemli bir aracıdır. Bu gelişimi çoğaltmak için en uygun ortam ise okuldur (Pahl & Barrett, 2007). Bu gelişim bireyin kişiliğini oluşturur. Bireyin sağlıklı bir kişiliğe sahip olabilmesi için temel değerlerin öğretilmesi, eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitimde mutlaka ele alınması gereken bir konudur (Oktay, 1999). Bu yönüyle bakıldığında aileden sonra gelen ilk formal eğitim basamağı olan okul öncesi eğitim bireylere değer kazandırma açısından hayati önem taşımaktadır.

Formal eğitim hayatının başlangıç evresini oluşturan okul öncesi eğitimde, çocuğun gelişimsel özellikleri dikkate alınarak oluşturulan bir program doğrultusunda üst öğrenime hazırlanması amaçlanır. Bu programın parçalarından biri de değerler eğitimidir (Samur, 2011). Değer eğitimi, bireyin değer tercihlerini, tutum ve davranışları yönlendiren bir eğitimidir (Taylor, 1994; Akt. Thornberg, 2008a).

Okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin amacı bu dönem çocuğunun gelişim alanları arasında oluşan hareketli yapıyı desteklemektir. Bunun sonucunda kazanılan ve kazanılacak davranışlar daha üst seviyeye çıkacak ve çoğalacaktır (Yazar & Erkuş, 2013). Bu yolla çocukların doğuştan getirmiş olduğu iyi yönler ortaya çıkarılacak, onların kişiliklerine katkı sağlanacak ve topluma sağlıklı bireyler kazandırılacaktır (Aydın & Akyol Gürler, 2012). Değerler eğitimi ile çocuklar yaşadıkları çevre tarafından benimsenen, yaşamı olumlu görebilen, değişen toplum şartlarında kendisine düşen görevi yerine getiren, sağlıklı bir kişiliğe sahip olan iyi yurttaşlar olarak yetiştirileceklerdir (MacNaughton & Hughes, 2007).

Okul öncesi dönemde değerler eğitimi verilirken bireysel, toplumsal ve ahlaki değerlere geniş kapsamlı bir eğitim anlayışı içerisinde bakılmalı, bu dönem çocuğun gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak tek bir alana yönelik değil tüm alanları bir bütün olarak kapsamalıdır. Bu şekilde verilen eğitimde çocuk, yetişkin bir birey olurken hem evrensel değerleri özümseyecek hem de kendisini ve yaşadığı toplumu anlamlandırma kabiliyetini bulacaktır (Arıkan, 2011). Bu bakımdan kaliteli bir okul öncesi eğitim programının, akademik becerilerin yanında karakter eğitimi, sosyal ve duygusal becerilerin geliştirilmesi ve toplumsal değerlere yer verme gibi hedefleri içermesi gerekmektedir (Greenberg & diğerleri, 2003).

2.1.1. Çocukluk ve Değer

Okul öncesi dönemini kapsayan 0-6 yaş arası, çocuk gelişiminin en hızlı olduğu kritik yıllardır. Bu erken gelişim döneminde temeli atılan fiziksel gelişimin, psiko-sosyal gelişim ve kişilik yapısının, ileri yaşlarda yön değiştirmekten çok aynı yönde gelişme şansı daha yüksektir (Yavuzer, 1997). Bu dönemde iyi davranışlara ilişkin deneyimler oldukça önemlidir. Erken çocukluk döneminde edinilen olumlu erken deneyimler, sonraki davranış ve düşünce süreçlerinin sağlıklı gelişimi için gerekli temeli sağlar (Gunnar ve Barr, 1998). Çocuk önce aile içinde sevgi ve saygı ortamında büyümeli, evde anne baba ve diğer yetişkinler, okulda öğretmen ona iyi bir model olmalıdır (Öztürk Samur, 2011). Çocuklarımızdan bizden görmedikleri sevgi ve saygının, güzel davranışların beklenemeyeceğinin bilinmesi gerekir. Çünkü çocuklar onlara söylenilenlerden ziyade onlara yapılanlarla ilgilidirler. Çocuğun iyi yetişmiş bir birey olabilmesi için ona verilecek iyi bir eğitim kadar aldığı eğitimi toplumsal hataya doğru yansıtabilmesine katkı sağlayacak olan değerlerin de öğretilmesi gerekir. Bu yapılmadığı takdirde, çocuğun gelişen teknolojinin imkânları ile hiçbir sosyal süzgeçten geçmeden rahatlıkla ulaşabildiği dünyadaki olumsuz örneklerden etkilenme ihtimali yüksek olacaktır. Bunu engellemek için çocuğun içindeki potansiyel doğrultusunda eğitime tabi tutulması gerekir.

Geliştirilebilir bir potansiyele sahip olarak dünyaya gelen insan, kendinden önceki insanlar tarafından hazırlanan bir dünyada ve ortamda kendini bulmakta, böylece diğer insanların yardımına ihtiyaç duymaktadır. Kendinden öncekilerin oluşturduğu bir toplum ve kültür içinde büyümekte, gelişmekte, eğitilmekte ve kendini geliştirmektedir. Yani öğrenebilen ve eğitilebilen bir varlık olduğunu göstermektedir. Bu da onu diğer canlılardan ayıran en önemli özelliktir ve bu özellik insanı başkalarına bağımlı kılmaktadır (Şişman, 2006).

Değer kavramını erken yaşlarda edinen çocuklar kendilerine güvenir, kendileri karar verebilir, problemlerini çözümleyebilirler. Bu durum mutlu olmalarına katkıda bulunur. Toplumun varlığını sürdürebilmesi yeni yetişen vatandaşların toplum değerlerini benimsemesiyle mümkündür. Toplumu oluşturan bireylerin değerlere uymaması başarısızlığına, toplumdan dışlanmasına ve mutsuzluğuna sebep olabilir (Alpöge, 2011).

2.1.2. Eğitim ve Değer

Sosyal bir varlık olan birey içinde yaşadığı sosyal ortamlarla birlikte şekillenir. Bu süreçte birçok kurumlar devreye girer. Bireyin toplumsallaşmasında rol oynayan kurumlar aynı zamanda onun kişiliğinin oluşmasında etkilidir. Bunlar içerisinde öncelikli olan ise eğitimidir. Eğitim aracılığıyla bireylerin değişen ortamlara uygun bilgi ve becerilerle donatılması önemlidir. Gerçekleştirilmeye çalışılan değişim sürecinde toplumsal yapıyı oluşturan unsurların dikkate alınması, değişimin yönünü belirlemede etkili olmaktadır. Toplumun temel dinamiklerinin, kültürel unsurların, değerlerin dikkate alınması değişimin başarısında etkili olmaktadır. Bunun yapılmasında ise eğitim ve dolayısıyla eğitim kurumları birinci derecede rol oynar (Özkan, 2011).

Eğitimin ve dolayısıyla eğitim felsefesinin ne ile uğraşması gerektiği, değerler eğitime bakışa da yön verir. Çünkü değerleri sürdürülebilir kılan, yeni değerleri yaratan temel aktarım aracı eğitimidir. Geçmişten günümüze genel olarak eğitim örgütünün, özellikle de okulların varlığını korumasının bazen ilk nedeni, bazen de yaşamsal becerileri kazanma ve meslek edinmeden sonra ikinci nedeni değer aktarımı olmuştur. Eğitimin değer aktarım işlevi; amacı mevcut sosyal yapıyı korumak ve sürdürmek olan toplumsal değerleri, eğitim kurumları aracılığıyla yeni nesillere aktarmada hizmet ettiği söylenebilir. Eğitim ile değer arasındaki bu ilişkinin yeni olmayıp çok uzun süreden beri var olduğunu da belirtmek gerekir. Nitekim Aristoteles'e göre eğitimin amacı; "Doğru eylem için gerekli ahlaki ve entelektüel erdemleri öğretmektir" (Suppes, 1995). İnsanlar, değerleri aktarma işlevini okul veya benzeri araçlarla birlikte yeni nesillere aktararak sürekli kılmaya çalışmışlardır (Balanuye & Çetin, 2015).

2.1.3. Değerlerin Oluşumu

Değerler yaşamda edindiğimiz tecrübeler, öğrenmeler ve bunların birbiriyle etkileşimi aynı zamanda birikimi sonucu oluşmaktadır. Öğrenme ve tecrübelerin frekansı, şiddeti kişiden kişiye değişeceği için bu durum değerlerin bireysel olarak fark gösterdiğini ortaya koymaktadır. Değerlerin kazanılması ince bir süreç olduğundan dolayı kişi sahip olduğu değer ve tutumları ancak yaşamındaki öğrenmeler, edindiği tecrübeler sonucunda pekiştirerek değerlerinin farkına varır (Ünal, 1981, 68).

Kişilerin yaşam biçimini oluşturan değerler, sosyal rolleri öğrenmek ile oluşmaktadır. Değerlerin oluşmasında, davranışçı kuramı oluşturan klasik ve edimsel koşullanmadan bahsedilebilir. Klasik koşullanma ile oluşan değerlere örnek verecek olursak; halk arasında oluşan köpek uluması ölüme sebebiyet verir düşüncesi, sabaha karşı köpekler uluduğunda alınan cenaze haberleri sonucu oluşmuş olabilir. Değer oluşmasında takdir edilen davranışın tekrarlanması(edimsel koşullanma) da büyük rol oynamaktadır. Örneğin; toplumda suç olan vergi kaçakçılığı gibi davranışlar cezalandırılmadı ise bu davranışların oluşma sıklığı da artmış olur (Sarı, 2005). Sosyal olarak onay alan davranışlar zamanla özümленir davranış ölçütü haline gelir ve bu da değerlerin ortaya çıkmasında etkilidir (Dilmaç, 2007, 5).

Değerler, kaynağını sosyal ilişkimizden alır. Çevre, çevremizdeki insanlar, sosyal onay ve model aldığımız değer oluşumunu etkilerler yaşantımıza şekil verirler. (Ünal, 1981, 68). Sosyal onay hem değerlerin ortaya çıkmasında hem de yerleşmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Pekiştirilen davranış birey tarafından özümленir. Böylece değere dönüşür (Özbay, 2004).

İnsan dünyayı değiştiren ve kendi değerlerini oluşturabilen bir canlıdır. Bir kişinin sahip olduğu değerler kişinin varoluş nedeni, yaşama gayesi vb. konulardaki çizdiği hedefleri oluşturmaktadır (Özden, 2000, 39). Bu süreçte oluşan değerler insanların kişiliğinin oluşmasında etkilidir. Toplumsal yaşamda, her şey değerlere göre algılanır ve diğer durumlarla karşılaştırılır. İnsanlar içerisinde yaşamını sürdürdükleri çevreye göre değer oluşturup benimserler ve böylece neyin daha doğru, daha uygun olduğuna karar verirler (Dilmaç ve Ertekin, 2009, 29).

0-6 yaş dönemini kapsayan kritik yıl olarak nitelendirilen okul öncesi dönem; kişilik oluşumunda gereken temel bilgi, beceri, kazanım, değer ve tutum açısından en önemli yıllardır. Bu yıllarda çocuğa çeşitli yöntemlerle verilecek davranış örnekleri, rol model olmak değerlerin edinimi hususunda çocuğun gelişimini ve ileriki zamanlardaki öğrenim hayatını etkileyecektir (Başal, 2005, 12). Çocuğun benimsediği bu değerler; bireylerin birbiriyle olan ilişkisinden, aileden ve çevresel etkilerden deney- gözlem yolu ile edinilmektedir. Bu sebeple değerlerin öğretimi bilimsel ve tasarlanarak sağlanmalıdır (Yazıcı, 2006, 508).

“Değerler sosyal eylemin ve düşüncenin hedefi veya nesnesi değildir. Değerler aranan şeyin kendisi değil, fakat aranan şeyleri önemli kılar. Kişiler değerleri, hedef ve nesnelerin yolunu işaret eden normlar ve ölçütler olarak kullanırlar.” (Fichter, 2006: 175). Soyut birer ölçüt olan değerlerin, fert ve toplum hayatında belirleyici olan bu işlevlerini yerine getirebilmeleri için saf biçimlerinden çıkıp bir toplumsal boyut kazanmaları gerekiyor. Mesela hakkaniyet kavramı bir değeri ifade ediyor, ama bir toplumsal boyut kazandırılmadığı sürece bir işlev yerine getirmesi beklenemez (Aydın, 2011: 42).

Rokeach ““insan değerlerinin ana belirleyicisinin kültür, toplum ve toplumsal kurumlar (inançsal, ekonomik ve eğitimsel kurumlar gibi) olduğuna büyük bir çoğunluğumuz muhtemelen hemfikirdir. Ancak, kurumlar değerleri oluşturduğu gibi toplumsal kurumların oluşumunu da yıllar içerisinde sağlayan değerlerdir” (Rokeach, 1975, s.117-118). Yine Rokeach, toplumsal kurumların bazen bir kısmının daha baskın rol üstlense de değer aktarımının bir arada yapıldığını ve yürütüldüğünü belirtir. Toplumsal kurumların oluşturdukları değerlere örnek; günahlardan kurtuluş ve bağışlama, temel inançsal değerler; özgürlük ve eşitlik, ana politik değerler; güzellik, estetik değer olarak aktarımını sürdürür demektedir (1975, s.118-119). Wilding ve George’a göre; “değerler ekonomik, politik ve sosyal sistemlerin ürünleri oldukları gibi, bu sistemlerin işleyişini ve gelişimini etkileyen bağımsız etmenlerdir” (Wilding ve George, 1975, s.373).

2.1.4. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitimi

0-6 yaş arası kapsayan okul öncesi yılları kişiliğin oluşumu, şekillenmesi, temel bilgi, beceri alışkanlıkların kazanılması ve geliştirilmesinde ileri yıllara olan etkisi nedeniyle yaşamın en kritik dönemlerinden biridir (Arı, 2003). İnsandaki potansiyelin en üst sınırlarına kadar geliştirilmesi ancak ona çok erken sağlanacak olanaklarla mümkün olabilir. Bu nedenle yaşamın ilk yıllarında verilen eğitimin, çocuğun içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevrenin onun gelişmesinde çok önemli rolü vardır. Bu yıllarda verilenler ve verilmeyenler, onun geleceğini belirler. Araştırmalar çocukluk yıllarında kazanılan davranışların büyük bir kısmının yetişkinlikte bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını biçimlendirdiğini göstermektedir (Oktay, 2000).

Çocukluk döneminde alınan temel değerlerin şekillenmesinde genel olarak, kişinin ailede aldığı terbiye, okulda aldığı eğitim, kişiler ve sosyal gruplar arasındaki ilişki etkilidir. Değer bütün bunların bir bütünü olarak gerçekleşir (Sridhar, 2001). Değer gelişimine etki eden faktörlerde birey değeri öncelikli olarak bilişsel olarak öğrenir (yalan söyleme doğru değildir gibi), sonra duygusal olarak öğrenir ve sonunda davranışsal olarak öğrenerek tutarlılık kazanır (UNESCO, 2002; Sridhar, 2001).

Gunnestad, MØrreaunet, and Onyango (2015) yaptıkları çalışmada, değerlerin çocukların neyin iyi neyin kötü, neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar vermesinde temel rehber olduğunu vurgulamışlardır. Bu yüzden değerlerin gelişiminde özellikle okul öncesi eğitimdeki faaliyetlerin oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir. Değer kazanımı ilk olarak ailede başlar ve okullar ile birlikte yaşam boyu kazanılmaya devam eder. Değerlerin deneyimlenmesi ve öğrenilmesi açısından okullar önemli alanlardır (Erkuş, 2012; Maxwell, 2009). Özellikle okul öncesi eğitim döneminde, kültürel bağlama uygun olarak çocuklar toplumlarının değer davranışlarını, alışkanlıklarını ve değerlerini kazanmaya başlar (Bilir & Bal, 1989 as cited in İmanlı, 2014).

Franciamore (2014) , ebeveynler ve eğitimcilerin temel görevinin son yıllarda hızla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan değerleri korumak ve aktarmak olarak dile getirmiştir. Ayrıca, kişilik ve ahlak gelişiminin erken çocukluk çağlarında oluştuğunu

belirtmek çocukun gelişimsel yaşına uygun olarak temel değerler eğitimine başlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Okul öncesi dönemde değerler eğitimi verilirken bireysel, toplumsal ve ahlaki değerlere geniş kapsamlı bir eğitim anlayışı içerisinde bakılmalı, bu dönem çocuğun gelişim özellikleri göz önünde bulundurularak tek bir alana yönelik değil tüm alanları bir bütün olarak kapsamalıdır. Bu şekilde verilen eğitimde çocuk, yetişkin bir birey olurken hem evrensel değerleri özümseyecek hem de kendisini ve yaşadığı toplumu anlamlandırma kabiliyetini bulacaktır (Arıkan, 2011).

Çocuklarda ahlaki değerlerin gelişimiyle ilgili alan yazın incelendiğinde bu gelişimin özellikle ahlaki gelişim başta olmak üzere, kişilik gelişimi ve sosyal duygusal gelişimle iç içe olduğu görülmektedir (Uyanık Balat ve Balaban Dağal, 2009; Uyanık Balat, 2012). Ahlaki gelişim toplumun tüm değerlerine kayıtsız şartsız edilgen bir uyma değil, topluma etkin bir uyum sağlamak için değerler sistemi oluşturma sürecidir (Senemoğlu, 2000). Çocukta ahlaki değerlerin gelişimini açıklayan kuramcılar, Jean Piaget ve Lawrence Kohlberg'dir. Her iki kuramcı da ahlaki gelişimi bilişsel gelişimle ilişkilendirmişlerdir. Piaget heterenom ve otonom olmak üzere çocukta ahlak gelişimini iki-altı ve altı-on iki yaşları arasında iki dönemde tanımlamıştır. Heterenom dönemde çocuk için doğru ve yanlışlar diğerleri tarafından neyin kabul edilip edilmediğine göre yönetilir. Piaget bu dönemde çocuk için doğru yanlış kavramını yetişkinin etkilediğine inanır. Otonom dönemde ise çocuk, doğru ve yanlışlara kendi görüşlerine göre karar verir. Piaget'e göre bu dönemdeki ahlaki gelişim yetişkin tarafından yönetilmez. Bunun yerine bu dönemde çocuk doğru yanlışlar hakkında güçlü bir duyguya sahiptir ve bunu akranlarıyla etkileşim boyunca geliştirmeye devam eder (Uyanık Balat, 2012).

Ahlaki gelişim ve ahlakla ilgili çalışmalar (1958, 1971, 1973, 1981, 1984) yapan Kohlberg' de insanların ahlaki gelişiminin üç düzey ve altı aşamada gerçekleştiğini ve ahlaki gelişimin ömür boyu sosyal etkileşimle devam ettiğini vurgulamıştır (Al-Hoolli ve Al-Shammiri, 2006). Berk (2013, 584), Kohlberg'in ahlak gelişim basamaklarını şu şekilde ifade etmiştir:

- Gelenek Öncesi Düzey: Kurallar dışsal denetim tarafından koyulur ve denetlenir.

1. Evre: Ceza ve İtaat Eğilimi: Bu dönemde çocuklar niyete önem vermez. Sonuca odaklıdır. Otoriteye boyun eğler. Cezadan kaçındıkları için kurallara uyarlar.
2. .Evre: Saf Çıkarıcı Eğilim: Bireyin kendi ihtiyaçları her şeyin önündedir. Kaz gelecek yerden tavuk esirgenmez görüşü hâkimdir.

- Geleneksel Düzey: Bireyler toplumsal kurallara uymayı önemli görürler. Fakat kendi çıkarları uğruna değil, toplumdaki sistemin düzgün bir şekilde işlemesi sebebiyle kurallara uyarlar.

3. Evre: Kişilerarası Uyum: Başkalarını mutlu etmek ve onaylanmak için davranışta bulunulur.

4. Evre: Kanun ve Düzen Eğilimi: Belirlenmiş toplumsal kanunlar vardır. Ahlaki seçimler artık başkalarıyla olan bağlarla ilgili değil, herkes için aynı tarafsızlıkta uygulanmalıdır. Bu kanunlara uyulduğu takdirde sosyal düzen de sağlanmış olur.

- Gelenek Sonrası Düzey: Bireyin kendine özgü ahlak ilkelerini seçtiği ve değer sistemini örgütlediği düzeydir.

5. Evre: Sosyal Sözleşme Eğilimi: bireyler bu evrede kural ve yasaları insan yararını sağlayan araç olarak görür. Kanunlar toplumun iyiliği için değiştirilebilir.

6. Evre: Evrensel Ahlak İlkeleri Eğilimi: Son evre olan bu dönemde birey kendi ahlak ilkelerini kendileri belirler. Hak ve adaletin her şeyin üstünde olduğu görüşü hakimdir.

Kohlberg çocuklarının 1-10 yaşları arasında gelenek öncesi düzeyde olduğuna inanır. Özellikle 1-5 yaşlar arasındaki çocuklarda cezadan kaçmak için otoriteye uyma vardır. 5-10 yaşlarda ise kendine hizmet önemlidir. Diğerlerinin doğrularına saygı göstermezler kendi çıkarları ön plandadır. Çocukların daha karmaşık ahlaki muhakemeleri arkadaşları ve toplumla etkileşerek gelişir. Ahlaki değerleri ise okul içindeki ve dışındaki deneyimlerden oluşur. Farklı çocuklarda farklı değerlerin oluşmasına yol açan bireysel durumlar, değerlerin oluşturulmasını çocuktan çocuğa değişir (Al-Hoolli ve Al-Shammiri, 2006).

Değer gelişimi birçok gücün bileşenidir. Bireyin bilinçli bir biçimde seçim yapmayı, mantıklı düşünmeyi ve uygulama ile davranışı yöneten değer normlarını adapte etmeyi öğrendiği çok boyutlu ve kapsamlı bir süreçtir. Değer bireyin fiziksel, bilişsel, duygusal ve ahlaki vb. açılardan kişiliğine yansır. Bu gelişim sonucunda asıl kazanım birey kendi kendine öğrenen hale getirerek, başkaları ile iletişim içindeyken kendisinin de kabul ettiği evrensel ilke ve değerlerle uyumlu olarak nerede durması gerektiğini fark etmesini sağlamaktır (Sridhar, 2001).

Birçok araştırmacı (Maxwell, 2009; Tierney, 2012; Alpöge, 2011; Brynidssen, 2002) saygı, dürüstlük, güven gibi temel değerlerin çocuklara öğretilmesi gerektiğini öne sürmüşlerdir. Hatta Lickona (1998; Akt: Maxwell, 2009) bu gerekliliğin önemini şu sözleriyle ifade etmiştir : “ İnsanların temiz havaya, güvenli gıdaya ve ferahlatıcı suya ihtiyacının olduğu gibi toplumun varlığının devamı için de dürüstlük, öz-disiplin, nezaket kurallarının öğretilmesinde okullara ihtiyaç vardır.”

2.1.5. MEB Programı ve Değerler Eğitimi

2.1.5.1. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

Türk Milli Eğitim sisteminin amaçlarını, ilkelerini ve yapısını belirleyen kanun olan 1739 sayılı kanun genel anlamda milli eğitimin amaçlarını ve ilkelerini açıklarken özel anlamda ise ilköğretimin amaçlarını ifade ederken yetiştirilmek istenen insanın hangi değerlere sahip olması gerektiğini açıklamaktadır. Bu kanunda ifade edilen amaçlar eğitim sisteminin tüm kademelerindeki öğretim programlarına dayanak

teşkil etmesi ve tüm derslerin ulaşmayı amaçladığı uzak hedefleri belirlemesi açısından değerler eğitimi için önemli görülmektedir (Meydan, 2012).

Kanun (Resmi Gazete, 1973) Türk Milli Eğitiminin genel amacını açıklarken Türk Milletinin bütün fertlerini; "...Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan... Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;" (m.2). "Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;" (m.2) hedeflerine yer vermektedir. Ortaya konan hedeflere baktığımızda bireyin dengeli, yeniliğe açık, hür düşünebilen, milli ve evrensel kültürü özümsemiş bir kişilik ve karaktere sahip olmasına özel bir vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır.

Doğan (2007)'a göre 1739 sayılı Milli Eğitimi Temel Kanunu ile kurgulanan Türk eğitim sistemi değerler açısından son derece yenilikçi bir felsefe ve vizyona sahiptir. Bu felsefe Türk ulusunun bütün bireylerinin ülkenin ulusal değerleri ve evrensel değerler ile uyumlu bir vatandaş olmalarını amaçlamaktadır. Genç kuşakları manevi ve kültürel değerlerle ulusal kültür içinde sosyalleştirirken; hür ve bilimsel düşünce gücü kazandırmak suretiyle de onları evrensel kültüre adapte etmeyi ön görmektedir. Kanun aynı zamanda yerel ve evrensel değer havuzunu birleştirmeye ve bir arada sunmaya çalışarak değerler eğitiminde karma bir yaklaşım benimsemektedir. Teorik anlamda ifade etmesi kolay görünse de kanunun öngördüğü bu karma değerler eğitimi felsefi temelini uygulamaya ne kadar aktarılabildiği ise bir soru işareti olarak durmaktadır (Doğan, 2007; Arslan, 2007; Kaymakcan ve Meydan, 2012).

Kanun (Resmi Gazete, 1973), temel ilkeler bölümünde genel amaçlarda ifade edilen değerler alanına yönelik hedeflerin uygulamaya yansıma açısından açılımını yapmaktadır. "... sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesi..." (m.11) ifadeleriyle

her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilerde sorumluluk duygusu ve manevi değerlere saygı düşüncesini geliştirmeye çalışmanın eğitimin temel ilkeleri arasında olduğu belirtilmiştir. Bunun gerçekleştirilmesi tüm eğitim süreçlerinde değerler alanına yönelik bir farkındalık, kamuoyu ve politika oluşturmakla mümkündür.

Milli Eğitim Temel Kanunu (Resmi Gazete, 1973), ilköğretimin amaç ve görevlerini belirlerken “her Türk çocuğuna milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıklarını kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;” (m. 23) ifadesine yer vermektedir. İfadedeki milli ahlak vurgusu milli eğitimin genel amaçlarında belirtilenden daha fazla ön plana çıkmaktadır. Genel amaçlarda evrensel değerlerle birlikte yapılan yerel değerler vurgusu burada milli değerler Şeklinde daraltılmış görünmektedir.

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda da benzer bir vurgu göze çarpmakla birlikte burada ilköğretimin amaçlarının daha çok bireysel gelişim açısından ele alındığı görülmektedir. Kanun (Resmi Gazete, 1961) “İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir (m. 1)” demektedir. Buraya kadar ele aldığımız ve ilköğretimin genel amaçlarını belirleyen kanunların bireyin bedensel, duygusal ve psikomotor açıdan dengeli bir şekilde yetiştirilmesini; milli kültür ve geleneğe ait değerlerin bireye kazandırılmasını aynı zamanda da bireyin evrensel değerlerle uyumlu, sorumluluk alabilen bir kişilik olarak yetiştirilmesini vurguladığını söylemek mümkündür.

2.1.5.2. Okul öncesi eğitim programı ve değerler eğitimi

Okul öncesi dönem değer kavramı da dahil olmak üzere birçok konuda temellerin atıldığı dönemdir. Bu dönemde verilen temel değerler eğitiminin düzenli ve belirli bir sistem şeklinde verilmesi önemli bir konu olmuştur (Neslitürk, 2013). Hökelekli (2011), çocuğun karakterinin şekil almasında etkili olan değerler eğitiminin ayrı bir ders olarak ele alınmasından ziyade tüm ders programlarıyla harmanlanarak ele alınmasının gerekliliği vurgulamakta aynı zamanda değer eğitiminin yaşam boyu eğitim ilkesinden hareketle erken yıllarda eğitime başlayıp hayatın her basamağında

değerleri özendiren bir yaklaşım doğrultusunda işlenmesinin gerektiğini vurgulamıştır (Şirin ve ark, 2016, 262).

Değerler eğitiminin önemli bir kaynağı olan okullarımızda değer öğretiminde ortak bir payda oluşturmak ve değerlerin kazandırılması adına ülkemizde 2004 yılında yapılan değişiklikle birlikte başta sosyal bilgiler dersi olmak üzere birçok derste değerler eğitimine doğrudan yer verilmiştir. Öğretmenler değer ediniminin sağlanmasında programlar doğrultusunda görevlerini icra etmektedirler (Yiğittir, 2010, 209).

Bir toplumun eğitim sistemi ya da içerisinde bulunan kurum kuruluşlar o toplumun sahip olduğu değerleri yansıtan önemli birimlerdir. Fakat eğitim değer yaratmaz yansıtır bunun sebebi ise eğitimin değerlere ilişkin inançların ifade edici araç olmasıdır (Dönmez, 2007, 30).

2005 yılından önce kullanılan ilköğretim programında genel hedef olarak belirtilen değerler, günümüzdeki kullanılan ilköğretim programlarının bazılarında programın değerleri olarak belirtilmiştir. Bazıları ise yine aynı şekilde eski programda olduğu gibi genel hedefler kısmında gösterilmiştir (MEB, 2005). 20. yy’ dan itibaren yapılan birçok araştırma sonrasında bireyin kendi duygu, inanç ve değerlerinin farkında olmasını aynı zamanda ahlaki gelişimlerinin desteklenmesini amaçlayan yaklaşımlar ilköğretim programında yer almıştır. Bu programlar dahilinde benimsenen yapılandırmacılık yaklaşımı sayesinde de bireyler artık duruma aktif olarak katılıp kendi deneyimleriyle değerleri edinirler. Böylece yalnızca bilişsel alandaki kazanımlar değil değerlerin ediniminde de aktif olmanın önemli olduğu vurgulanmıştır (Akbaş, 2008, 11,22).

Ahlak ve karakter eğitimiyle ilgili birçok çalışması bulunan Kanad (1951), Cumhuriyetin ilk yıllarında “Okullar hangi özellikte insanlar yetiştirilmelidir? Okulların temel hedefi ne olmalıdır?” sorularını sormuş ve cevap olarak, “Biz okullardan çıkacak kuşağın onur sahibi olmasını, adil, cesur, görev bilinci yüksek ve namuslu olmasını kısaca ahlakî karakterli olmasını istiyoruz.” demiştir. İnsanların iyi edinimler kazanmasına yönelik temel bir hedef doğrultusunda kurum ve kuruluşların

görevlerinden biri de geçmişte olduğu gibi şuanda da yer alan değerler eğitimidir (Akbaş, 2008, 10).

Değerler eğitim programları (karakter eğitimi, ahlak eğitimi, irade eğitimi, vatandaşlık eğitimi vb.) doğrultusunun edinilebileceği gibi; okulun kuralları, düzeni, fiziksel ve psikolojik çevresi, okuldaki öğretmen ve yöneticiler yoluyla kurdukları iletişim ve etkileşim sonucunda örtük olarak da edinilebilir (Yüksel, 2005, 313).

Okul öncesi eğitiminin temel ilkelerine bakıldığı zaman “Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma duygu ve davranışları geliştirilmelidir.” ilkesi ögöze çarpmaktadır (MEB, 2006). Bu bağlamda okul öncesi eğitimde, temel insani değerlerin çocuklara kazandırılması gerektiği görölmektedir.

Eğitim sisteminin genel amaçlarından olan değerlerin, öğrenciler tarafından kazanılıp kazanılmadığının test edilmesi gerekmektedir. Okullarda bilişsel davranış kazandırma düzeyleri sürekli kontrol edilmekte iken, duyuşsal davranışların ulaşım düzeylerinin kazandırılma ve ölçölmesinde sürekli bir sistem yoktur. Öğrencilerin ilköğretim programları genel hedeflerinde belirtilen değerlere sahip olma düzeylerinin belirlenmesi okulların duyuşsal davranışları edindirmedeki başarıları hakkında da bilgi verecektir (Akbaş, 2004, 30).

Türkiye’de okul öncesi eğitim, resmi ve özel kuruluşlar tarafından kurumlarda verilmektedir (Oktay, 2005). “36–72 aylık çocuklar için geliştirilmiş Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı (OÖEP)”, 2006’ da ilköğretim programındaki dönütler ve yenilikler sonucu tekrardan oluşturulmuştur. Okul öncesi dönem çocuklarının bilişsel, sosyal-duygusal, dil olmak üzere tüm gelişim alanlarının desteklenmesinin amaçlandığı programda, toplumsal norm ve değerler, eğitimli kişilerde var olması gerek özellikler de temel alınmıştır (Gölal ve Ekici, 2010, 75). MEB “Okul Öncesi Eğitim Programı” incelendiğinde, programda yer alan değerlerden bazılarının programın temel ilkelerinde açık veya örtük olarak ortaya konulduğu görölmektedir (İnan, 2011).

2006 yılında düzenlenen okul öncesi eğitim programının içeriğinde tavsiye edilen değer başlıkları bulunsa da MEB okul öncesi eğitim programında birebir eğitim programı şeklinde uygulama bulunamamaktadır. Ülkemizde bazı okullarda rehberlik servisleri tarafından hazırlanıp uygulanan programlar ise tamamen öğretmenlerin kendi çabaları doğrultusunda gerçekleşmektedir (Gökçek, 2007, 35-36).

2006 yılında düzenlenip içeriğine değerler eğitimi eklendikten sonra tekrardan 2013 yılında üzerinde değişiklik yapılan MEB okul öncesi programında yapılan değişiklikler şu şekildedir (MEB, 2013):

“7. Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duygu ve davranışları geliştirilmelidir.”

“8. Eğitim, çocuğun kendine saygı ve güven duymasını sağlamalı, ona öz denetim kazandırmalıdır.”

2013 yılında güncellenen programda 2006 yılından farklı olarak değer kavramıyla ilgili “Evrensel ve Toplumsal Değerlere Yer Verilmiştir” şeklinde yeni bir başlık kullanılmıştır. Değer eğitimi daha ayrıntılı olarak programda yer almıştır.

Bu başlığın içeriği MEB 2013 okul öncesi eğitim programında şu şekilde açıklanmıştır:

“Değerler eğitimi, programda ayrı kazanım ve göstergeler olarak ele alınmamakla birlikte, programın tamamında bütüncül bir şekilde ele alınmıştır. Program, çocukların eleştirel bir şekilde doğrular ve yanlışlar hakkında düşüncelerini ve düşüncelerini özgür bir şekilde ifade etmelerini desteklemektedir. Program bu yönüyle, farklılıklara saygı duyulmasını ve farklı özellikleri olan bireylerle uyum içinde bir arada yaşamaya dair deneyimler kazanılmasını teşvik etmektedir. Çocukların yaşadıkları toplumun değerlerini tanımaları, evrensel ve toplumsal değerleri benimsemeleri onların sorumluluk bilincine sahip bireyler olarak yetişmeleri açısından önemlidir”.

2.2. Okul Öncesi Eğitimde Yaratıcı Drama

Öğrenme, çocuğun kendi gelişimiyle bütünleşen bir süreçtir. Öğrenmenin amacı “anlamaktır”. Çocuk anlamadığı bir şeyi öğrenemez. Drama, yaşantılar aracılığıyla zihinsel soyutlamaların yapılmasına olanak sağlar. Böylece, yalnızca sözel olarak sunulduğunda ya da yalnızca gösterildiğinde anlaşılabilirliği sınırlı olan yaşantılar, drama sürecinde somut olarak anlam kazanır (Tuğrul, 2003, 123).

Drama eğitim ve öğretimde geleneksel yöntemlere göre daha yeni bir oluşum olmasına karşın, etkisi ve uygulaması bakımından birçok olumluluğu da içinde barındırmaktadır. Ezbere ve bilgi yığmacasına dayalı bir eğitim dizgesinde birey, çeşitli yaptırımlardan kurtulamamakta; bilgiyi arayarak, paylaşarak bulamamaktadır. Bu nedenle drama, okul öncesi eğitim dönemi için önemli bir gereksinimdir. Çünkü drama, yaratıcılığı geliştiren etkili bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren başlı başına bir eğitim alanıdır (Güven, 2003, 141).

Çocuklar okulöncesi çağlarda dokunmaya ve harekete dayalı eylemlerle öğrenirler. Ancak geleneksel eğitim, görme ve işitme yoluyla öğretime odaklanmıştır. Bu, çocuğun gelişimsel gereksinimlerine uygun düşmemektedir. Yalnızca görerek, yalnızca dinleyerek, yalnızca dokunarak ya da yalnızca harekete dayalı öğretim ortamı çocuğun çok yönlü gelişim ve öğrenme gereksinimini karşılayamaz. Tek bir duyu daha az bilgi, ve daha az kavrama sağlarken, daha çok duyunun bir arada kullanılması bilginin niteliğini ve niceliğini artırır (Tuğrul, 2003, 125).

Yapılan araştırmalara göre insanlar, okuduklarının %10'unu, duyduklarının %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem görüp hem duyduklarının %50'sini, görüp, duyup, yapıp söylediklerinin %90'ını hatırlamaktadır. Bu sonuçlar göz önüne alındığında bir öğrenim yöntemi olarak yaratıcı dramanın önemi daha da açığa çıkmaktadır. 17 Drama, çocukların tüm duyularının etkin olarak kullanılmasını sağlar. Çocuklar, drama sürecinde konuşurlar, hareket ederler, bedenlerini, seslerini, duygu ve düşüncelerini kullanırlar, başkalarıyla iletişim içinde olurlar, özgün düşünce, davranış ve somut ürün oluştururlar, eğlenirler. Bu süreç, öğrenme kalitesini doğrudan etkiler. Öğrenmeye etkin ve istekle katılım, öğrenme verimliliğini artırır (Tuğrul, 2003, 125-126).

Erickson, yaşamın provasının drama gibi kurgusal oyunlarla canlandırıldığını belirtir. Çocukların oyun yoluyla yaşamda başarısızlık, yalnızlık, hayal kırıklığı gibi sosyal sorunlarla başa çıkmayı öğrenebileceklerini öne sürer (Güven, 2003, s. 142). Drama, hem bir öğretim yöntemi hem de başlı başına bir eğitim alanıdır. Drama çocuklara;

- Yaratıcılık ve estetik gelişimi
- Eleştirel düşünme yeteneği
- Bağımsız düşünebilme becerisi
- Kendine güven duyma ve karar verme becerileri
- Başkalarını anlama ve hissetme becerisi (Empati kurma)
- Farklı olay, olgu ve durumlarla ilgili deneyim kazanma
- Soyut kavramları ya da yaşantıları somutlaştırma
- Düş gücünün gelişimi
- Başkalarıyla iş birliği içinde çalışma yeteneği
- Etkin iletişim becerilerinin gelişimi
- Yaşanılan dünyayı daha somut olarak görme
- Ahlaki ve kültürel değerlerin gelişimi
- Soyut ve mantıklı düşünmeye yardımcı olma
- Gelişmiş bir oyun kurgusu oluşturma
- Dil gelişimi ve öyküleri anlama becerilerinin gelişimi
- Farkındalık gelişimi
- Demokrasi ve eşitlik duygusunun gelişimi
- Kendilerinde olan yaratıcı güçlerin açığa çıkması ve gelişimi
- Kaslarını hareket ettiren yeni yöntemleri bulmayı, denemeyi ve bedenini çok yönlü geliştirmeyi
- Problem çözme ve karşılaşılan problemleri yeni bir bakış açısıyla inceleme
- Kendini tanıma-öz farkındalık gelişimi boyutlarında eğitsel ve gelişimsel kazançlar sağlamaktadır (Tuğrul, 2003, ss. 123-124; Öztürk, 2001, s.7, 2006, s. 447; Güven, 2003, s. 143; Üstündağ, 1998, s. 35; Tuluk, 2004, s.11; Okvuran, 2005; Turan-Ömeroğlu ve diğerleri, 2003, s. 42; Haktanır ve Başer, 1997, s. 106; Kelner, 1993, s. 4; McCaslin, 2000, ss. 14-17).

Yaratıcı drama içerisinde kullanılacak kostümler ve çocukların kurguladıkları canlandırmalar, çocukların karakterleri istekli canlandırmalarını sağlarken aynı zamanda çocuklar tiyatro sanatı ile de tanıştırılmış olur (Mc Caslin, 1999). Çocukların çoğu, okula doğal ve yaratıcı olarak başlarlar, ancak daha sonra okulda bu yetileri körelmeye ya da kaybolmaya başlar. Kimi insanlar okul yaşamları bittiğinde bu yaratıcı yanlarını yeniden keşfederken, kimileri bunların farkına bile varamaz. Bütün olarak eğitim sistemini daha yaratıcı hale getirebilmek için neler yapılması gerektiği sorusu uzmanlarca sorulmaya başlanmıştır. Oysa ki, yaratıcı ve kültürel eğitim, eğitim programlarında yer alan yeni konular değildir. Bunlar, eğitimin genel işlevleridir. Bu konuları etkili ve yeterli geliştirebilmek için, okulda uygulanan program ve yöntemlere, değerlendirme biçimlerine özellikle öğretmenlerin geliştirilmesine yönelme başlamıştır. Bu anlamda yaratıcı drama örgün eğitim ve öğretimde tercih edilmeye başlanmıştır. Yaratıcı dramanın temel özelliği, bireyin kendi yaratıcılığını sonuna kadar kullanmasına olanak vermesidir (Öztürk, 2003).

Yaratıcı drama sınıfta, kampta, toplum programında olsun öğrenme yolu, kendini ifade etme şekli, sosyal etkinlik veya bir sanat formu olarak değerlendirilebilir. Çocukların sorumluluk alma, grup kararını kabul etme, işbirliği içerisinde çalışma, yeni ilgiler geliştirme ve yeni bilgi arayışına girmelerine yardımcı olabilir (Gönen, 1999). Heatcote'a göre yaratıcı drama; öğrenmek için bir araç, bir ortamdır. Bu anlamda onun için yaratıcı drama; oyun yapmak, kurgulamak, oynamaktan çok öğretmektir. Hangi grupta uygulanırsa uygulansın drama, kişisel gelişme ve yetişmeye yararlı bir yöntemdir. Yaratıcı drama insanların kendilerini, çevreyi daha yüzeysel değil derinlemesine ve evrensel boyutlarda görmelerine yardımcı olur (Aslan, 2000). Eğitimin bilinen temel amaçlarından biri de çocuğun, toplumun bir bireyi olarak en iyi şekilde gelişmesini sağlamaktır. Çocuğun bu yöndeki gelişimini desteklemek için çocuğun temel becerilerini, düşünme yeteneğini, çevresindeki görülen renk, ses ve hareketlerle ilgili farkındalık sağlamasını ve buna bağlı olarak yaratıcılığını geliştirmesini, zihinsel ve fiziksel olarak sağlıklı birey olarak yetişmesini sağlamak eğitimin temel hedefleri arasındadır (Mc Caslin, 1990).

Yaratıcı drama, eğitim ve öğretimde geleneksel yöntemlere göre daha yeni bir oluşum olmasına karşın, etkisi ve uygulanması bakımından birçok olumluluğu da içinde barındırmaktadır. Bu nedenle yaratıcı drama, okul öncesi eğitim dönemi için önemli bir gereksinimdir. Çünkü drama yaratıcılığı geliştiren etkili yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren başlı başına bir eğitim alanıdır. Çocuklar tıpkı yetişkinlerde olduğu gibi, yaratıcı dramada gerçek yaşamda karşılaştıkları sorunlarla karşılaşarak çevresel, coğrafi ve diğer konulara ilişkin özgün yaşantılar elde edebilirler. Bir bütün olarak düşünüldüğünde, yaratıcı drama bir eğitim programında yer alan konuların tümünü öğretmede, önemli ve etkili bir araç olabilir. Yaratıcı drama çalışmalarının en temel özelliklerinden biri de, bireylerin birden fazla duyu organına seslenmesidir. Bu da öğrenmede kalıcılığı arttırmaktadır (Öztürk, 2003).

Çocuğun çevresi ve dünyası ile kurduğu iletişimde, arada hep bir araç bulunmaktadır. Bunlar ya öğretmen, ya ders kitabı ve yazarı ya da bir kitle iletişim aracı olmaktadır. Böylece çocuğun duyuşsal alanı ve özellikle duyguları ile düşünsel dünyası ve bilişsel alanı ister istemez birbirinden ayrılmakta, öğrenme yaşantısal olmaktan çıkıp sade bilişsel yoldan gerçekleşmektedir. Bu nedenle çocuğun bilgilerini öznellesirmesinde ve dolayısıyla onları yararlı ve işlevsel kılmasına çok az olanak tanınmaktadır. Oysa öğrenme süreçlerine duyuşsallığı ve “etkili” yaşantıları da katmak gerekir. Öğrenme sürecine çocuğun etkili katılması için duygularını, imgeleme yetisini, imgesel düşünmeyi ve hatta düşlerini de devreye sokabilmesi gerekir. Artık bilinmektedir ki, yaratıcı drama çalışmaları, yukarıda sayılan yeti ve değerlerin öğrenme süreçlerine katılmasını olanaklı kılmaktadır. Yaratıcı drama çalışmaları grup etkinlikleri biçiminde yürütülür. Oyun ise eğitim bilimcisinin doğru yönlendirmesiyle birey, konu ya da konuları grup içi etkileşim yoluyla ve yaşayarak öğrenir (Adıgüzel, 2002). Okul öncesi dönemde çocukta ilk dramatik öğrenmeler taklit etme ile başlamaktadır. Çocuklar , hayali ve gerçek yaşantıları ile davranışları arasında fiziksel ve bilişsel bağlantılar kurabildikçe, taklit becerileri gelişmekte bu da oyuna dönüşmektedir. Uygun bir eğitim ortamında, iyi seçilmiş uyarıcılarla desteklenen oyunlar ise, öğretmenin bu konudaki donanımı, eğitim programında kullandığı yöntem ve tekniklere bağlı olarak toplumsallaşma sürecine katkıda bulunan ve bir çeşit öğrenme yöntemi olan yaratıcı dramaya dönüşmektedir (Ömeroğlu, 2003). Bunun yanında yaratıcı drama, herhangi bir durumda başkalarının

duygularını öğrenmek ve kendini başkalarının yerine koymak için insana güç vermektedir.

Courtney (1980), belli durumlarda kendini bir başkasının yerine koymanın ve hayal etmenin, psikolojik ve görsel açıdan önemli bir yaşantı olduğuna inanmakta bu nedenle de bu etkinliğin eğitimsel değeri olduğunu savunmaktadır (Akt. Adıgüzel, 2002) Yaratıcı dramaya dayalı öğrenme yaşantıları bireysel ve küme yaşantıları ile yeteneklerini besleyip geliştirirken, yaratıcı drama etkinlikleri boyunca, kişinin düşüncelerini, düşlerini, duygularını tanımlama becerilerini de geliştirmeye yardım edebilir. (Mc Caslin, 1990). Yaratıcı drama, çocukların tüm duyularının etkin olarak kullanılmasına olanak sağlar. Bu nedenle, çocuklar yaratıcı drama sürecinden çok yararlanırlar. Yaratıcı drama sürecindeki dinamizm çocukları etkin kılar. Yaratıcı drama, çocuğun öğrenme gereksinimlerini karşılayacak gelişimsel açıdan çok zengin olanaklar içermektedir. Çocuklar, yaratıcı drama sürecinde konuşurlar, hareket ederler, bedenlerini, seslerini, duygularını, düşüncelerini kullanırlar, başkalarıyla iletişim içinde olurlar, kendi kendilerine kalarak düşünme olanağı bulurlar, özgün düşünce, davranış ve somut ürün oluştururlar, simgeler kullanırlar, hayal kurarlar, eğlenir ve mutlu olurlar. Çocuğun yaratıcı drama sürecindeki memnuniyeti doğrudan öğrenme kalitesini etkiler (Öztürk, 2003). Okul öncesi dönemde gerçekleştirilecek yaratıcı drama etkinlikleri, çocuğun hemen her yönüyle gelişmesine yardımcı olur (Önder, 2004).

Düşünme becerisi olan insanın, bu becerisini geliştirmesi için hatta yaşamda kazanması gereken tüm becerileri kazanabilmesi için en kritik dönem okul öncesi yıllarıdır. Bu dönemde çocukların düşünme becerileri, somuttan daha üst düzey zihinsel aktiviteleri gerektiren soyut düşünceye doğru gelişme gösterir. Bu gelişim aşamalarının bilinmesi öğrenme etkinliklerinin etkiliği ve verimliliği için önem arz etmektedir. Ayrıca bu dönemde yerleşen davranışlar ilerideki kişilik oluşumunda büyük etken olduğundan çocukların çok yönlü gelişimi için, onların bireysel farklılıklarını dikkate alarak, zengin eğitim ortamları sağlanmalı, rehber rolünü üstlenmesi gereken öğretmen, çocukların “etkili öğretmen” olarak gördükleri akranlarından öğrenme gerçekleştireceği ortamlar yaratmalı, onlara yaratıcı düşüncelerini geliştirecek fırsatlar tanımalı ve olumlu model olmalıdır. Çocukların

kendilerine ait görüşleri, ihtiyaçları olduğu, yetişkinlerle aynı özellikleri göstermek zorunda olmadıkları, her biri farklı olan kar taneleri gibi çocukların da kendilerine özgü varlıklar olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Tuğrul, 2006). Ortak özelliklere sahip olsalar da her biri farklılık gösteren çocukların kolay öğrenmelerini sağlayacak olan ilkeler; aktif katılım sağlanması, okulda sosyal yaşama katılmayı içeren sosyal katılım olması, öğrenmede gerçek hayatta faydalı olduğu düşünülen anlamlı aktivitelerin olması, yeni bilginin önceki bilgiyle ilişkilendirme imkanı sağlanması, anlama, anlamlandırma, ezberleme ve problem çözmede öğrenene yardım edecek etkili ve esnek stratejilerin kullanımının sağlanması, öğrenme süreçlerini nasıl planlayacaklarını ve takip edeceklerini, nasıl kendi öğrenme hedeflerini koyacaklarını ve hatalarını nasıl düzelteceklerini bilmelerini içermesi, önceki bilgileri yeniden yapılandırılma imkânı tanınması, ezberlemektense anlamının hedeflenmesi, öğrencilere bilgiyi transfer etmede yardımcı olunması, pratik yapılması, gelişimsel ve bireysel farklılıkların dikkate alınması, güdülenmiş öğrenciler yaratılması ve öğretmenlerin davranışlarıyla öğrencileri motive etmesidir (Vosniadou, 2004). Kolay öğrenmeyi sağlayacağı vurgulanan bu ilkeler, öğrenci tarafından bilginin direkt alınmadığı, bilginin yorumlandığı ve anlamlandırıldığı, bilginin öğrenci tarafından yapılandırıldığı, ak 42 odaklı olan, okul öncesi dönemde çok yönlü gelişimi sağlayan öğretim yöntemlerinden biri olan yaratıcı dramayı işaret etmektedir. Tüm yaşam boyunca ihtiyaç duyulan becerilerin ilk olarak erken çocukluk döneminde kazanıldığını vurgulayan Yaman, Özözen Danacı ve Eran (2015) eğitim sisteminde var olan ezberci anlayıştan uzaklaşılarak, geleceğin teminatı olan çocuklara verilecek eğitimin, onların tüm gelişim alanlarına hitap etmesi gerektiğini, çocukların sosyal, yaratıcı, demokratik, empati duygusu gelişmiş, öz güvenli birey olarak yetişmeleri için yaratıcı drama yöntemi ile verilen etkinliklerin daha etkili olacağını vurgulamaktadır. Ulutaş'a (2011) göre ise bilginin kaynağına ulaşan ve bilgiyi yapılandıran, öğrenme - öğretme sürecini yöneten öğrenci, kendisine rehberlik eden öğretmen aracılığı ile iş birliği yapabilmekte, gerekli iletişim ve etkileşimi sağlamaktadır. Bu durumların gerçekleşebileceği yöntem olan yaratıcı drama yöntemi de okul öncesi dönemde bu yönleriyle çocuklarda çok yönlü gelişimi ve kalıcı öğrenmeyi sağlamaktadır. Okul öncesi dönemde sosyal ortamı genişleyen çocuğun akranları ve çevresiyle sosyal ilişkilerinin gelişmesi, kendilerine olan güvenlerinin artması ve yaratıcı düşünceler

üretmesi, kendileri ve çevresiyle ilgili fikir sahibi olması, gerçek ile hayal arasında bağlantı kurması yaratıcı drama etkinlikleri ile sağlanabilmektedir. Ayrıca zamanı, mekânı, ortamı paylaşan çocukların yaratıcı drama etkinlikleri ile paylaşma ve iş birliği düşüncesi gelişmekte ve soyut olan değerlerin öğrenimine katkı sağlanmış olmaktadır. Okul öncesi dönemde taklitle başlayarak, çocuğun hayal gücü ve eylemi arasındaki gerçekliği oluşturana kadar süren yaratıcı drama çalışmaları, çocukların içlerindeki dünyayı ortaya çıkarmaları ve bunu ifade etmeleri, düşünce ve dil gelişimi için önem arz etmektedir (Güven, 2006). Çocukların dil edinimleri için önem arz eden “doğal” ortamın “gerçeğe yakın” haliyle yaratıcı dramada var olması, (Aktaş Arnas, Cömertpay ve Sofu, 2007) okul öncesinde çok önemli olan kavram ediniminde, ayırt etme ve genelleme yoluyla kavramı çocuğun kendi katılımıyla drama içinde kazanması önem arz etmektedir (Uzgören, 2011: 35). Etkili öğrenmeyi sağlayan canlandırmalar, içindeki devinimsel hareketler büyük kas gelişimini, kurulan etkileşim ve iletişim, etkileşim yoluyla öğrenmeyi, sosyal olayların canlandırılması sosyal öğrenmeyi, çocukların araştırma yapmasını 43 içerdiğinden keşfederek öğrenmeyi, görsel, işitsel ve dokunmaya ilişkin uyarıcıların hepsini barındırdığından çok yönlü gelişimi sağlamaktadır. Bu sebeple eğitimde çocukların hem eğlenip hem de kalıcı öğrenme gerçekleştireceği drama etkinliklerine yer vermek önem arz etmektedir (Erkoca Akköse, 2008). Öz denetimi olan, araştırmayı seven, kendini özgürce ifade edebilen, var olan yeteneklerini kullanabilen, her yönde başarılı bireyler yetiştirmek erken akademik becerilerin okul öncesi dönemde çocuklara kazandırılması ile mümkündür (Uyanık ve Kandır, 2010). Özgür ve özgün düşünebilen bireyler, karşılaşacağı problemlerde yeni yollar bulacak ve deneyecek, bu da yaratıcı düşüncenin hayata geçmesini sağlayacaktır. Sağlıklı bir toplum için yaratıcı düşüncenin gelişimi için eğitim - öğretim faaliyetlerinde yaratıcı düşünceye yer verilmesi ve bu eğitime çocukluk döneminden başlanması gerekmektedir (Öztürk, 2001). Yaratıcılığın gelişimi için de çocukların hayal gücü desteklenmeli, yaratıcı drama çalışmalarına yer verilmelidir (Ayan ve Dünder, 2009).

2.3. Okul Öncesi Dönemde Değerlerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yöntemi/Tekniği

Günümüzde çağın gerektirdiği bazı değişimler ve bunun sonucu ortaya çıkan bazı değerler, kişilerin ihtiyaçlarının değişimine neden olduğundan, değer eğitimi, gelişimleri ve değişimleri, yaratıcılığı içerecek şekilde eğitim sisteminde düzenlemeler yapılmalıdır (Çepni, Bacanak ve Küçük, 2003). İnsan hayatının büyük bir bölümünü oluşturan toplumsal değerler zamanla sosyal yaşam içinde kazanılmaktadır ve çevreyle etkileşimin arttığı okul öncesi dönemde değerlerin nasıl ve hangi etkinliklerle verildiği önem arz etmektedir. Bu yüzden çocuğun topluma uyumunun daha kolay olması için etkinlikler çocuğun öğrenme şekline faydalanılarak planlanmalı (Doğan Timur ve Yuvacı, 2014) ve sistemli uygulanmalıdır (Tarkoçin, Berktaş ve Uyanık Balat, 2013).

Aydın'a (2010) göre bireylerin toplumda var olan (kız, erkek, memur, evli vb.) rollerinin gerektirdiği davranışların sergilenmesi önce ailenin sonra da genişleyen çevrenin model alınmasıyla gerçekleşmektedir. Değerlerin öğrenilmesi de rollerin öğrenilmesi gibi bir sosyal öğrenme olduğuna göre, en iyi yaşantıyla verilebilmektedir.

Drama yöntemi/teknikinde de yaparak yaşayarak öğrenme var olduğundan değerlerin özümsemesi için drama yöntemi tercih edilmektedir. Okul Öncesi Eğitim Programında kaliteli eğitim ilkeleri arasında yer alan "Çocukta merak uyandıran, keşiflerde bulunduran; hayal kurma, yaratıcı aktivitelerde yer alma, deneme yanılma yolu ile ve oyun ortamında sonuca ulaşmayı sağlayan etkinlikleri gerçekleştirmek" (MEB, 2006) ilkesinden de yola çıkarak kaliteli bir okul öncesi eğitimi için yaratıcı drama yönteminin etkili olabileceği düşünülmektedir. San (1991) yaratıcı dramayı, doğaçlama ve rol oynama tekniklerinden yararlanarak, bireylerin bir düşüncüyü, bir yaşantıyı, bir olayı, bazen bir soyut kavramı ya da bir davranışı, bir grup çalışması içinde, eski bilişsel bilgilerin tekrar düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, duygu, deneyim ve yaşantıların gözden geçirildiği "oyunsu" süreçlerde anlamlandırmaları ve canlandırmaları olarak tanımlamaktadır. Erişilmek istenen amaçlara ulaşılabilirliği

sağlamak için öğretim yönteminin doğru seçilmesi önem arz etmektedir. Okul öncesi dönemde, daha çok yaşantılara dayalı öğrenmelerle ve aktif katılımı öğrenmenin gerçekleşebileceği düşünüldüğünde uygulamaya dayalı olan ve bu özellikleri barındıran yaratıcı drama yönteminin değerler öğretiminde uygun olacağı düşünülmektedir.

Aydın'a (2010) göre: değerler eğitimi ile ilgili okullarda yapılabilecekler: - "Öncelikle çocukların gördüklerinden daha çok etkileneceği düşünülerek, çocuklara olumlu model olunmalı.

- Çocuğun çevresinde olan herkesin, değerlerin kazanımı ve kalıcılığı için "tutarlı" davranışlar sergilemesi sağlanmalı.
- Toplumda olan benzer olay ya da durumlar çocuklar tarafından gözlemlenmeli doğru ya da yanlış kavramları için çocuğa yaşantı sağlanmalıdır. Bunu yaparken de okul ve aile arasında bütünlük sağlanmalıdır" şeklinde açıklanır.

2.4. İlgili Araştırmalar

Meaney (1979) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ilköğretim öğrencilerine değerler eğitimi programı uygulanarak öz saygı, kendin, ifade edebilme, kendine güven gibi değerler kazandırılmaya çalışılmıştır. Değerler eğitimi programı altı hafta boyunca devam etmiş ve çalışmanın sonucunda öğrencilerin davranışlarında ve tutumların gözlenebilecek değişiklikler meydana gelmiştir (Dilmaç, 2007, 60).

Hunt (1981), değerler eğitimi programlarının öğrencilerin; sorumluluk, çalışma, empati kurma gibi davranışlar kazanımında etkili olup olmadığını araştırmıştır. Elde edilen sonuçlar değerler eğitim programının etkili olduğu yönündedir (Dilmaç,2007, 60).

Connolly ve Doyle (1984); "Okul Öncesi Dönemde Sosyal Hayali Oyunun Sosyal Yeterlilikle İlişkisi" isimli çalışmada yaşları 35-69 ay arasında değişen 91 okul öncesi çocuğunda sosyal hayali oyunla, sosyal yeterlilik arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Çocuklar 40 günden oluşmak ve günde 40 dk olmak üzere gözlenmiştir. Yapılan bu gözlemde ilk olarak oyun nasıl oluşur, oyun içeriği nelerdir

ve oyunun karmaşıklığı konuları üzerinde durulmuş olup araştırmada sosyal yeterlilik birkaç farklı metotlarla ölçülmüştür.

- Çocukların birbirleriyle olan iletişimi öğretmenleri vasıtasıyla öğrenilmiştir.
- Sosyal yeterlilik alanındaki zihinsel durum rol oynama tekniğiyle ölçülmüştür.
- “Kohn Sosyal Yeterlilik Ölçeği”, tüm çocuklara uygulanmıştır.
- Sosyal davranışlar, serbest oyun zamanında gözlenmiştir.

Sonuç olarak; sosyal hayali oyunu sağlayabilen çocukların sosyal açıdan bakıldığında yeterli oldukları saptanmıştır. Ayrıca bu çocukların diğer arkadaşları ile iletişimlerinin de çok daha kolay gerçekleştiğinin, oyunlarda daha rahat rol alabildiklerinin sonucuna da ulaşılmıştır (Akt: Aslan, 2008 :69).

Hietolahti Ansten ve Kalliopuska (1990), müzikle ilgilenen çocuklarda empati ve benlik saygısı ile ilgili araştırma yapmışlardır. Araştırmanın örneklemini altı yıldır düzenli olarak piyano ve keman dersine gelen 25 öğrenci, müzikle ilgilenmeyen 30 ergen oluşturmaktadır. Çocukların yaş ortalaması 12’dir. Araştırmada deneklere “Mehrabian ve Epstein Empati Ölçeği” ve “Battle Özsaygı Ölçeği-B Formu” uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların empati düzeylerinin müzikle ilgilenmeyenlere oranla önemli ölçüde daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ömeroğlu (1990), “Anaokuluna Giden Beş-Altı Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi” adlı araştırmasında yaratıcılık eğitiminin yaratıcılık üzerindeki etkisi, yaratıcı drama etkinliklerinin bir öğretim aracı olarak kullanılıp kullanılamayacağı sorularını araştırmıştır. 80 çocuk üzerinde yapılan çalışma 15 hafta sürmüştür. Deney grubundaki çocuklara yaratıcı drama eğitimi verilmiştir. Her iki gruba da “Torrance Yaratıcı Düşünce Testi”nin sözel A formu ve son test olarak da B formu uygulanmıştır. Yapılan çalışma sonucu; yaratıcılığın sonradan değil doğuştan gelen bir yetenek olduğu, yaratıcılığın uygun çevre koşulları sağlandığında eğitim ile geliştirilebileceği ve önemli bir eğitim modeli olan yaratıcı dramının çocuklardaki yaratıcılık yeteneklerinin gelişmesinde uygun bir araç olarak kullanılabileceği sonucuna varılmıştır.

Kalkancı (1991), yaptığı araştırma okul öncesi dönem çocuklarına dramatizasyon yöntemiyle verilen eğitimin çocuğun yaratıcı, hoşgörülü ve demokratik bir kimlik geliştirmesine olan etkilerinin incelenmesini amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini; deney grubu 12; kontrol grubu 12 olmak üzere 24 çocuk oluşturmaktadır. Haftada 2 kere olmak üzere toplam 18 hafta araştırmacı tarafından hazırlanmış olan eğitim programı deney grubunda uygulanmış olup, eğitim programı içerisinde pandomim, dramatizasyon vb. tekniklerinden faydalanılmıştır. Kontrol grubunda normal eğitim akışı sürdürülmüş, herhangi müdahale yapılmamıştır. Çalışma sonucunda; yaratıcı dramada bir teknik olan kullanılan dramatizasyonun çocukta var olan gizil yaratıcılığının ortaya çıkmasına, çocukların ilgilerinin ve yeteneklerinin belirlenmesine, öğrendikleri yeni bilgi ve becerilerin yaşantılarıyla somutlaştırılmasına imkân tanıdığına ulaşılmıştır.

Garcia (1993) “Öğretmenlerin Drama Hakkındaki İnançları” konulu araştırmasında öğretim süreci içerisinde drama tekniğinden faydalanan öğretmenlerin dramanın bir teknik olarak etkili ve verimli yaşantılar sağladığı yönündeki inançları doğrultusunda verimin elde edildiği bulgusuna ulaşmıştır.

Farris ve Parke (1993), drama yönteminin çocuklarda dil gelişimi ve edebiyat bilgilerine olan katkısının belirlenebilmesi amacıyla öğrencilerin drama yöntemine ilişkin görüşlerinin alınması ve drama yönteminin kendilerine geleneksel sınıf ortamında nasıl yardımcı olabildiğini araştırmışlardır. Araştırma gerçekleştirildiğinde toplanan verilerin ışığında drama yönteminin dil gelişimine ve edebiyat alanına yararının olduğunu göstermiştir.

Kaaland-Wells (1994) yaptığı araştırmada 224 sınıf öğretmeni ile çalışmıştır. Araştırmada öğretmenlerin sınıf ortamında yaratıcı drama tekniğini kullanıp kullanmamalarını ve bu duruma bağlı olarak düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla 7 yaratıcı drama tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlere çalışma konuya olan bakış açılarıyla ilgili bir anket formu uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, yaratıcı drama tekniğinin eğitimini almış öğretmenlerin, yaratıcı drama tekniğinin etkili bir yöntem olduğu inancına ulaşılmıştır. Buna ilave olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerin

yaratıcı dramayla ilgili aldıkları eğitimler doğrultusunda yaratıcı drama tekniğinin her türünü kullanmaları arasında bir ilişki olduğu da saptanmıştır.

Gasparro (1994) yaptığı çalışmada, drama ve doğaçlama tekniği kullanılarak ikinci bir lisan olarak İngilizce öğretimini amaçlamıştır. Araştırmada öğretmen, çocuklara şiir konusuyla ilgili bilgi ve birikimlerini sunmuş, bilinmeyen kavram ve sözcüklerin açıklamalarını yapıp, daha sonra öğrenciler ile birlikte şiir tartışılıp tekrardan okunmuştur. Çocuklar şiirin içerisindeki öğeler doğrultusunda rollerini seçerek, kostüm ve dekorlarını belirleyerek canlandırma yapmışlardır. Gasparro şiirin canlandırılması ile birlikte çocukların hem duygusal hem de fiziki açıdan yeni bir kültüre ait dile ilgi duyduklarını, “drama yönteminin katılımcı bireyleri gerçeğe benzeyen bir durumla karşılaştırması nedeni ile dilin benimsenmesini ve hatırlanmasını kolaylaştırdığı” sonucuna ulaşmıştır.

Einarsdottir (1996) yapmış olduğu araştırmada “dramatik oyun ve yazılı materyaller” konusunu incelemiştir. Araştırma okul öncesi eğitimi kurumuna devam etmekte olan 6 yaşındaki çocuklarla cesaret veren etkinlik yapmak, okul öncesinde kullanılmak için oluşturulan basılı materyallerin de göz önünde bulundurulması ve okuma-yazma gelişiminde oyun olgusunun ne denli önemli olduğunun belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırma 1993- 1995 yılları arasında yapılmıştır ve araştırmanın örneklemini İzlanda’daki iki okul öncesi eğitim kurumunda yer alan iki ana sınıfı oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda; sınıf düzeylerinin ve kullanılan program özelliklerinin çocukların okuma yazma davranışları üzerinde etkili olduğu aynı zamanda okuma yazma için oluşturulan materyallerin sınıfın içerisinde bulundurulmasının gerektiğine ulaşılmıştır.

Uyar (1995) yapmış olduğu araştırmada destekleyici eğitimde drama programının çocukların, dil gelişimine olan etkisinin incelenmesini amaçlamıştır. Deneysel nitelikte bir araştırmadır. Çalışmanın örneklemini; anasınıfı ve anaokuluna devam eden 60-72 aylık 20 kız, 20 erkek olmak üzere toplam 40 öğrenci oluşturmaktadır. Çocuklara “Denver Gelişimsel Tarama Testi” uygulanmıştır. Araştırmaya normal gelişim gösteren çocuklar alınmıştır. Deney grubuna uygulanması için 13haftalık bir drama eğitim programı hazırlanmıştır. Çalışma sonucunda, deney grubuna

destekleyici olarak uygulanan drama eğitimi programının çocukların dilini olumlu yönde geliştirmelerinde etkili olduğuna ulaşılmıştır.

Uysal, (1996) yaptığı çalışmada, anaokuluna giden 5-6 yaş grubu çocuklarıyla gerçekleştirilen yaratıcı drama çalışmalarının onların sosyal gelişimleri üzerindeki etkisinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini TC Ziraat Bankası Anaokulunda kayıtlı olan 24 deney grubu, 24 kontrol grubu olmak üzere toplam 48 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından hazırlanan drama etkinlikleri her hafta bir kere olmak üzere 12 hafta boyunca yaklaşık günde 30 dk olmak üzere deney grubuna uygulanmıştır. Bu uygulama öncesi ve sonrasında örneklemini oluşturan tüm çocuklar için öğretmen tarafından Portage Erken Çocukluk Dönemi Programı Kontrol Listesi doldurulmuştur. Verilerin istatistiksel analizine göre, eğitim sonrası bazı davranışların iyileşmesinde % 4.17 - % 12.5 oranında artış olduğu görülmektedir. Yapılan araştırma sonucunda, yaratıcı drama eğitimi alan çocukların sosyal beceri edinme yönünden daha başarılı oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Öztürk (1996) yapmış olduğu çalışmada; okul öncesi müzik eğitiminin hedeflerinden “Müzik Dinleme Alışkanlığı Kazandırma, Ritim Duygusunu Geliştirme ve Şarkı Söyleme Alışkanlığı Kazandırma” boyutlarına dramanın etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Hâlihazırda yapılan uygulamaların değerlendirilmesi adına, ritim, şarkı söyleme ve dinleme konularında gözlem formu oluşturulmuştur. Her uygulama sonunda deney ve kontrol grubundaki her çocuğa bu gözlem formu öğretmen tarafından uygulanmıştır. Çalışmanın örneklemini Ankara Erken Başarı Anaokulu’ndan seçilen 5-6 yaş gruplarından; 28 öğrenci deney, 28 öğrenci kontrol grubu olmak üzere toplam 56 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmacı tarafından geliştirilen etkinlikler 3 ay içerisinde haftada iki kez uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Kayda alınan gözlem formları öğretmenler tarafından doldurulmuştur. Yapılan çalışmada; dramayla gerçekleştirilen müzik eğitiminin; çocukların müzik dinlemeleri, ritim tutmaları ve şarkı söylemeleri konusunda daha istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Şener (1996) gerçekleştirdiği çalışmada dört-beş yaş anaokulu çocuklarında dramatik oyunun ve inşa oyununun bakış açısı alma becerisine etkisinin

incelenmesini hedeflemiştir. Yapılan çalışmada bu amaç doğrultusunda 30 çocuğa bakış açısı alma becerisinin üç alt boyutu olan algısal, bilimsel, duygusal alanlarla ilgili ön test ve son test uygulaması yapılmıştır. Araştırmada rastlantısal örneklem modeline göre atanma yapılmıştır. Bu ayırım sonucunda iki deney ve bir kontrol grubu oluşturulmuştur. İlk deney grubundaki 10 çocuğa dramatik oyun eğitimi verilmiş, diğer deney grubundaki 10 çocuğa ise inşa oyunu eğitimi verilmiştir. Kontrol grubu öğrencilerine ise serbest boyama çalışması yaptırılmıştır. Ulaşılan sonuçlara bakacak olur isek; dramatik ve inşa oyunu verilen deney grubunun bakış alma becerilerinde ilerlemenin olduğu, kontrol grubu ile aralarında anlamlı derecede farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak dramatik oyun deneyimlerinin bakış alma becerileri husunda inşa oyunlarına göre daha etkili ve verimli olduğu yargısına ulaşılmıştır.

Solmaz (1997) yapmış olduğu araştırmasında 6 yaş grubu çocuklarında alıcı ve ifade edici dil gelişiminde yaratıcı drama eğitiminin etkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 6 yaşında olup anasınıfına devam eden çocuklar oluşturmuştur. Örnekleme oluşturan çocukların yaşları ve cinsiyetlerine dikkat edilerek eşit sayı olması adına deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Deney ve kontrol gruplarının her ikisine de ön ve son test olarak Peabody Resimli Kelime Haznesi Testi, Denver Gelişimsel Tarama Testi, Seattle Testi, Gazi Üniversitesi Farklı-Sosyal-Ekonomik Düzeylerde Erken Çocukluk Gelişimi Ölçeği kullanılmıştır. Deney grubundaki çocuklara haftada iki gün yaratıcı drama etkinliği uygulanmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda deney grubu çocuklarının dil gelişimi son testte olan başarı yüzdelerinin kontrol grubuna oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yaratıcı drama eğitiminin cinsiyet fark etmeksizin kız ve erkek çocuklarında alıcı ve ifade edici dil gelişimlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Dalbudak, 2006, 51).

William (1999) çocukların yanlış davranışlardan kaçınmaya yönelik nasıl bir uğraşı içinde olduklarını görmek için bir deneysel çalışma yapmıştır. Dört kişiden oluşan gruplara bölünmüş ve çocuklara boncuklar ve ipler vererek, bileklik ve kolye yapmaları istenmiştir. Sonrasında kendilerine uğraştıkları için teşekkür edilmiş ve her gruba onar çikolata verilerek ödüllendirilmiştir. Her gruba kendilerine ödül

olarak verilmiş olan çikolataları paylaşabilmeleri için bir yol bulmaları gerektiği anlatılmıştır. Araştırmacılar bulundukları odadan çıkarak çocukları göremeyecekleri aynalı bir camın arkasından izlemişlerdir. Deneyden önce araştırmaya katılan çocuklarla eşitlik konusu hakkında görüşmeler yapılmış. Bu noktada merak edilen nokta gerçek bir çikolata karşısında çocukların soyut olan doğru ve yanlış hislerinin ne ölçüde etkilenip etkilenmeyeceğidir. Bunu test edebilmek için bir kontrol grubu belirleyerek onlardan da aynı şekilde çikolatayı bölmeleri istenmiştir. Bu gruba 45 gerçek çikolata yerine kartondan yapılmış dikdörtgen parçalar verilmiştir. 4, 6, 8 ve 10 yaşındaki çocuklardan oluşan grupların ahlaki anlayışlarının yaşlara göre ne tür farklılıklar gösterdiği gözlemlenmiştir. Kartondan parçalar verilen çocuklar gerçek çikolata verilen gruplardaki çocuklara göre neredeyse 3 kat daha cömert ve eşit davranmışlar. Buna rağmen ahlaki inanışlar üzerinde yine de belirli etkiler tespit edilmiştir. Örneğin bazı çocuklar deney öncesi yapılan görüşmelerde “Kim en iyi iş çıkarırsa çikolatanın çoğunu o alır.” gibi değer merkezli yaklaşımları savundukları görülmüş. Deney gerçekleştirilip kendileri gerçek bir çikolata ile karşılaştıklarında çok daha aç gözlü şekilde davranmışlardır. Kendilerinin diğer akranlarına göre çok daha iyi iş çıkardıklarını savunarak daha fazla çikolatayı hak ettiklerini belirtmişlerdir. Durum böyleyken bile çocuklar eşitlik kavramını tamamen terk etmemişlerdir. Her defasında çikolataların adil dağıtımı konusunda yeni fikirler ortaya sürmüşlerdir ama “ben büyük olduğum için ben daha çok almalıyım, erkekler çikolatayı kızlardan daha çok sever, ben erkeğim, ben alırım” gibi bencil davranışlara başvurmamışlardır. Bu tür yaklaşımlar genellikle görüşmelerde eşitlik ya da adalet kavramlarına inanmadıklarını belirten çocuklarda görülmüştür. Yaş olarak büyük olan çocukların adalet kavramına daha fazla inandıkları ve bu doğrultuda hareket ettikleri görülmüştür.

Fixler (2000) tarafından gerçekleştirilen “Yardımsever ve paylaşımlı bir çevre anaokulu öğrencilerine değerleri öğretmede yardım eder” konulu araştırmada; saygı, sorumluluk ve işbirliği merkezli bir karakter eğitimi programının etkisi incelenmiştir. Araştırmada, davranış kontrol listeleri kullanılmış ve anekdot kayıtları tutulmuştur. Demokratik bir sınıf ortamı yaratmak için öğretmen davranışları, karakter eğitimi, işbirlikli öğrenme aktiviteleri, çoklu zeka ve aile katılımı uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Verilen eğitimin sonunda; bazı çocuklarda gelişme kaydedildiği;

ancak müdahalelere biraz daha fazla zaman ayrıldığında istenilen sonuçlara çok daha başarılı bir şekilde ulaşılabileceği saptanmıştır.

Thomson (2002), karakter eğitimi programlarının öğrencilerin davranışları üzerinde etkisi olup olmadığını araştırmış. Karakter eğitimi almanın öğrencilerin davranışlarını olumlu yönde etkileyebileceğini tespit etmiştir.

Berkowitz ve Bier (2005) çalışmalarında, karakter eğitimi ve aile katılımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda programın etkili olabilmesi için aile katılımı zorunlu olduğu ve öğrencinin karakter gelişiminde son derece önemli olduğu saptanmıştır.

Erkan (2005), yaptığı araştırmada 6 yaş grubunda yer alan çocukların yaratıcılık yetenekleri üzerinde dramının ve rahatlama çalışmalarının etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada 1. Deney grubu 20, 2. Deney grubu 20 ve kontrol grubunda da 20 olmak üzere toplamda 60 öğrenci yer almaktadır. On iki haftalık drama ve rahatlama çalışmaları ilk deney grubuna haftada iki kez, ikinci deney grubuna haftada bir kez uygulanarak tamamlanmıştır. Araştırmaya katılan çocuklar ve aileleri hakkında bilgi sahibi olabilmek adına “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Çalışmaya katılan çocukların yaratıcılıklarını belirlemek amacıyla ise “Torrance Yaratıcı Düşünce Testi (T.Y.D.T)”, Sözel Formun Şekilsel kısmının A ve B formları kullanılmıştır. Yapılan istatistik değerlendirmeler sonucunda; 1. Deney grubu ve kontrol grubu ön test puanları arasında akıcılık ve şekilsel çizgilerin sentezi alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur (Yaşar ve Aral, 2011).

Topbaşı (2006) yaptığı çalışmada “Okul Öncesi Dönem Altı Yaş Grubu Çocukların Törel (Ahlâkî) Gelişiminde Dramanın Yeri ve Önemi” incelemiştir. Çalışma teorik içerik ile sınırlıdır. Araştırma sonucunda “Okul öncesi Altı Yaş Grubu Çocukların Ahlâkî Gelişimde Drama” tekniğinin kullanılmasının, günümüz eğitimi açısından acil bir ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada özellikle drama ile eğitimin gerekliliği ve teorik temelleri üzerinde durulmuştur.

Cömertpay (2006), okul öncesi eğitiminde, drama etkinliklerinin, 5-6 yaş grubunda yer alan çocukların dil becerisini kazanmaları üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla deneysel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Yapılan araştırmada, özellikle çocukların kullanmış oldukları sözcük sayıları, sözcük türleri, cümlelerinin uzunlukları ve öbek yapıları incelenmeye alınmıştır. Araştırmanın örneklemini; Çukurova Üniversitesi Anaokulu'nda eğitime devam etmekte olan 5-6 yaş grubu çocukların 36 öğrenci oluşturmaktadır. Çocukların gelişimlerinin normal bir seyirde olmasının tespit edilmesi hususunda tüm çocuklara “Ankara Gelişim Tarama Envanteri ” uygulaması yapılmıştır. Çocuklardan bir grup deney bir grup kontrol olmak üzere iki grup oluşturulmuş. Deney grubu öğrencileriyle yaratıcı drama yöntemiyle dil etkinlikleri işlenirken, kontrol grubu öğrencileri düz anlatım yöntemiyle etkinlikleri işlemişlerdir. Kontrol ve deney grubuna uygulanan etkinliklerin tamamı araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Yapılan uygulamaların öncesinde ve sonrasında öğrencilerden ses kayıtları alınmış olup, iki gruptan da aynı yöntemle veriler toplanmıştır. Yapılan çalışmada elde edilen veriler neticesinde; dilin kazanımına yönelik olarak yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin çocukların kullandıkları sözcük sayılarındaki artışa, çocukların cümlelerinde daha uzun sözcükleri kullandıklarına, yine çocukların kullanmış oldukları sıfat ve ad sayılarında olan artışa, ad öbekleri ve eylem öbeklerinde de sayıca artışın yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak yaratıcı drama etkinliklerinin çocukların kullandıkları eylem ve zarf sayılarında ise herhangi bir artışa neden olmadığı tespit edilmiştir.

Skaggs ve Bodenhorn (2006) karakter eğitimi programı uygulamalarının öğrencilerin davranışları ve başarıları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmada 4 yıl boyunca 5 farklı okulda karakter eğitimi programı uygulanmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Bulgular öğretmen, yönetici ve öğrenci anketleri ile toplanmıştır. Çalışma bulguları program uygulamasından sonra okuldan kaçma gibi olumsuz davranışların azaldığını göstermiştir. Karakter eğitimi programı ile öğrenci başarısı arasında ilişki bulunamamıştır. Bunun neden olarak da programın amacının başarı olmadığı açıklanmıştır. Programın tam olarak uygulandığı okullarda az olarak uygulanan okullara göre davranışlarda düzelme olduğu ve okulu asma davranışlarında azalma görülmüştür. Programın tam uygulanması ise programı sahiplenen okullarda olmuştur. Sonuç olarak karakter eğitimi programı

uygulamasında okulun programa sahip çıkması ve programı tam olarak uygulaması sonuçları olumlu etkilemiştir.

Guidry (2006) tarafından yapılan araştırmadır. Araştırmayı ikisi deney, ikisi kontrol olmak üzere dört grup oluşturmaktadır. Grupları Amerika’da yaşayan siyahi ve beyaz ırktan öğrencilerden oluşmaktadır. Gruplara çeşitli değer öğretim yaklaşımları içeren bir aylık ahlaki eğitim programı uygulanmıştır. Sonucunda yapılan ölçümlerde değer kazanımında ırk olarak bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Dilmaç, 2007, 90).

Kropp (2006), tarafından gerçekleştirilen araştırmada gruba ahlaki gelişim programı uygulanmış ve sonucunda sorumluluk düzeylerinde artış olup olmadığı incelenmiştir. Program uygulandıktan sonra elde edilen veriler programa katılanların sorumluluk alma düzeyinde oldukça etkili olduğunu kanıtlamıştır. Yine aynı yıl içerisinde Perry ve Wilkenfeld (2006), tarafından gerçekleştirilen çalışmada uygulanan değerler eğitimi programı gerçekleştirilerek öğrencilerin sorumluluk alma düzeylerini arttırmayı hedeflemişlerdir. Ulaşılan sonuçlarda öğrencilerin değer kazanımında programın etkili olduğu saptanmıştır (Dilmaç, 2007, 90).

Gökçek (2007) okul öncesi eğitim alan 5–6 yaş çocukları için hazırlanan yedi anahtar değerden oluşan (saygı, sorumluluk, özgüven, liderlik, yardımseverlik, nezaket, sabır) karakter eğitimi programını 44 çocukla yapılan çalışmada uygulamış ve çocukların ailelerine de karakter eğitimi ile ilgili görüşleri sorulmuştur. Araştırma sonucunda; ailelerin karakter eğitiminin okul müfredatı içinde yer alması gerektiğini ve karakter eğitiminin okul öncesi eğitimimin bir parçası olması gerektiğini düşündükleri görülmüştür. Aileler; Okul öncesi eğitiminin pozitif karakter gelişimine yardımcı olduğunu, evde verilen karakter eğitiminin yetersiz olduğunu, okul öncesi eğitimcisinin, karakter eğitimi konusunda ebeveyn kadar iyi eğitim verebileceğini belirtmiş ve karakter eğitiminin sadece aile tarafından verilmesine katılmadıklarını da ifade etmişlerdir. Uygulanan eğitim programının sonucunda programda yer alan tüm değerlerde olumlu davranış değişikliği görülmüştür. Ailelerden alınan davranış kontrol listesi sonuçlarına göre; karakter eğitimi programı doğrultusunda seçilen değerlere yönelik aile hayatında olumlu davranış değişikliklerine rastlanmamıştır.

Owens (2008) çalışmasında, öğrencilerin değer farklılıkları ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmaya ilköğretimi tamamlayan 502 Ugandalı çocuk katılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin kişisel değerleri ve okula ilişkin değer algılarını ölçmek için Rokeach değer anketi, başarı düzeylerini belirlemek için İlköğretim Mezuniyet Sınavı (PLE) sonuçları kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin akademik başarıları ile değerleri arasında küçük fakat anlamlı korelasyon bulunmuştur ($r = 0.35$, $p < 0.001$).

İnci (2009), erken çocukluk dönemi öğrencilerinin değer yönelimlerini sosyoekonomik düzey, yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre öğrenci görüşleri doğrultusunda ortaya koymak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma, 2008–2009 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu 6, 7 ve 8 yaş, 45 kız ve 45 erkek öğrenci olmak üzere toplam 90 öğrenciden oluşmaktadır. Nitel araştırma biçiminde desenlenen bu çalışmada, veri toplama tekniği olarak görüşme kullanılmıştır. Elde edilen nitel veriler değerlendirildiğinde, tüm yaş, sosyoekonomik düzey ve cinsiyetteki öğrencilerin güzelliklerle dolu bir dünya ve doğayla bütünlük içinde olmak, yardımsever olmak, kibar olmak, söz dinlemek, bağlılık duymak, sağlıklı olmak, zengin olmak, başarılı olmak, keyif, kendi hedeflerini 54 seçebilmek değerlerine sahip oldukları tespit edilmiştir. Mustafa Kemal Atatürk değer tipinde yer alan, Atatürk’e sevgi ve saygı duyar değerine, 6 ve 7 yaş, üst sosyoekonomik düzey, kız ve erkek öğrencilerin sahip olduğu, ancak 8 yaş, üst sosyoekonomik düzey, kız ve erkek öğrencilerin ise Atatürk’ün ilkeleri hayatına rehberlik eder değerine sahip oldukları belirlenmiştir.

Öztürk (2011) tarafından gerçekleştirilen “61-72 aylık çocuklar için ahlaki değer yapısını belirleme ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması (Ankara örnekleme)” konulu çalışmada; anasınıfına devam eden “61-72 aylık çocuklar için ahlaki değer yapılarını belirleme ölçeğinin” geçerlilik, güvenirlik çalışması yapılmıştır. Araştırma tarama niteliğindedir. Araştırmanın örneklemini basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiş 553 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; “61-72 Aylık Çocukların Ahlaki Değer Yapılarını Belirleme Ölçeğinin” geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Öztürk Samur (2011) Değerler Eğitimi Programının anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal duygusal gelişimlerine etkisini incelemiştir. Araştırmamanın çalışma grubunu, anasınıfına devam eden, altı yaş grubundaki 22 deney 22 kontrol grubu olmak üzere toplam 44 öğrenci oluşturmuştur. Deney ve kontrol gruplarının duyguları düzenleme, okul hazırbulunuşluğu, sosyal güven, toplam sosyal duygusal gelişim son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Aileye aitlik puanlarında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, değerler eğitimi programının çocukların sosyal duygusal gelişimlerini olumlu yönde desteklediği görülmüştür. Uyanık Balat,

Özdemir Beceren ve Adak Özdemir (2011) okulöncesi 5-6 yaş grubunda çocuğu alan ebeveynlerin çocuklarının hangi değerlere sahip olmalarını istedikleri ve bu değerlerin ev ortamında mı, okul ortamında mı öncelikli olarak verilmesine ilişkin görüşlerini almak amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Çalışma 56 ebeveyn üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, ebeveynler çocuklarının sahip olmasını istedikleri evrensel değerleri sırasıyla dürüstlük, sorumluluk, saygı, mutluluk, adalet, merhamet ve güvenilirlik, iyi vatandaş olma ve barış şeklinde sıralamışlardır. Evde kazandırılmasını istedikleri değerler; saygılı olma, nazik ve dikkatli olmak, cana yakın iyi huylu olmak, kendine özenli ve sağlıklı olmak, özgüvenli olmak, başkalarına karşı duyarlı olmak şeklinde sıralamışlardır. Okulda kazandırılması istenen değerler ise, rekabetçi olmak, diğer çocuklarla işbirliği içinde çalışmak, toplumu geliştirmeye istekli olmak ve liderlik olarak sıralamışlardır.

Özen vd (2012) ilköğretim okulu öğrencilerinin okula, aileye ve sosyal çevreye ilişkin değer yargılarını belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Araştırma sonuçlara göre birinci kademe öğrencilerinin değer yargılarının oluşmasında aile ve öğretmen belirleyiciyken; ikinci kademede arkadaş çevresi daha etkilidir. Dürüstlük, güven, paylaşımlar ve sevgi; okul, aile ve sosyal çevre için ortak değerlerdir.

Gül (2013), tarafından yapılan “Bir Değer Eğitimi Olarak İlköğretim Döneminde Doğruluk Eğitimi” isimli çalışmada değerlerin tanımı, değer eğitiminin önemi ve değer eğitiminde hangi yöntem ve tekniklerin kullanılabileceği üzerinde durmuştur. Ve buna ek olarak çalışmada değer eğitiminde aile ve okulun etkileri üzerinde

durulmuştur. Dünyaca benimsenmiş değer kavramları arasından doğruluk seçilmiş ve üzerinde çalışma yapılmıştır. Daha sonra; “Doğruluğun önemi nedir?”, “Davranış kazanılmadığında karşılaşılabilecek sorunlar nelerdir?”, “Doğruluğun dini litaretürdeki yeri nedir?” soruları üzerinde durulmuş ve sorulara cevap aranmıştır. Sonucun daha sağlıklı ve verimli olabilmesi için katılımcı bireyler hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Bu sebeple katılımcı bireylerin gelişim özellikleri de göz önüne alınmıştır. Benzer gelişim özellikleri gösteren sınıflar birlikte ele alınmış ve çalışma üç farklı sınıfa ayrılarak çalışma yürütülmüştür.

Yuvacı (2013) yaptığı çalışmada okul öncesinde değerler eğitiminin uygulandığı okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesini amaçlamıştır. Nitel araştırma olan bu çalışma nitel veri toplama yöntemleri kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Ankara ili Yenimahalle ilçesine bağlı değer eğitimi müfredatı uygulayan iki okul öncesi eğitim kurumunda gerçekleştirilmiş olup, kurumlarda görev yapan iki okul öncesi öğretmeni beş ay süresince gözlemlenmiştir. Buna ek olarak; Yenimahalle bölgesinde bulunan ve değerler eğitimi uygulayan 22 öğretmenin yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak görüşleri alınmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ise şu şekilde sıralanabilir: Öğretmenlerin öğrencilere değer eğitimi verirken evrensel değerler vermeyi hedefledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucu ise, öğretmenlerin değer eğitimi verirken öğrencilere model olması ve onlara konuyu anlatırken kendisinin de yapmaya çalışmasıdır. Değerler eğitimi çalışmalarında öğrencilerin konuyla olan uyumunu sağlayabilmek adına daha çeşitli ve fazla teknik kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Zengin Erdem (2014), yaptığı çalışmada yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının, ilkokul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisinin belirlenmesini amaçlamıştır. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak sosyal bilgiler 4. Sınıf programında yer alan “hoşgörü”, “duygu ve düşüncelere saygı” değerlerinin öğretimi gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmada ön test- son test gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma bir deney, bir kontrol grubu olmak üzere iki gruba yürütülmüştür. Hem deney grubuna hem de kontrol grubuna uygulama öncesi ve sonrasında “hoşgörü eğilim ölçeği” uygulanmıştır. Çalışmada, araştırmacının

kendisini geliştirmiş olduğu ve uzman görüşüne başvurduğu, toplamda dört hafta süren program kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Muş ilinin Malazgirt ilçesinde yer almakta olan Kutulmuşoğu İlkokulu’nda okumakta olan 22 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanılmasında yapılan görüşmeler kamerayla kayda alınmıştır. Buna ek olarak öğrencilerin tuttıkları günlükler her dersin sonunda incelenmiştir. Öğrencilere uygulanan ölçekten toplanan veriler SPSS ile analiz edilmiştir. Uygulamadan önce yapılan testin sonucuna bakıldığında iki gruba ilişkin eğilimler arasında anlamlı bir farkın olmadığı tespit edilmiştir. Uygulama sonrası değerlendirmede yaratıcı drama yöntemiyle gerçekleştirilen etkinliklerin yürütüldüğu sınıftaki öğrencilerin eğilimlerini artırmada normal eğitim akışına devam eden öğrencilere oranla yaratıcı dramanın geleneksel eğitim yöntemlerine oranla daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaratıcı drama ile harmanlanmış etkinliklere katılan çocukların hoşgörü, duygu ve düşüncelere saygı gibi değerleri kazanmada önemli bir vasıta olduğu tespit edilmiştir.

Cihan (2014) yaptığı araştırmada, değer olgusunun aktarımı ve değerler eğitiminin eğitim kurumu olan okullar ile olan ilişkisi üzerinde durmuş, daha sonra Türkiye’de değerler eğitiminin okullarda nasıl ve hangi hedefler doğrultusunda uygulandığı incelenmiştir. Eğitim dediğimiz kavram sadece akademik bilgi ve becerilerin geliştirildiği bir alan olmamakla birlikte, kültürel değer, ahlaki davranış ve tutumların aktarılmasında bir vasıta olarak da adlandırılabilir. Eğitim devlet gözetimi altında, belirli bir yasal işlemler ile düzenlenip oluşturulan programlar doğrultusunda gerçekleştirilmiş kurum olan okullar, içerisinde bulunduğumuz toplum, ebeveynler ve öğrencilerin çeşitli talep ve beklenti ihtiyaçlarını karşılama görevini üstlenmekte ve bu görevi gerçekleştirmektedir. Türkiye’de 2011-2012 yıllarında “Değerler Eğitimi”, bir proje olarak okullarda uygulamaya başlanmıştır. “Değerler erozyonuna bir çözüm arayışının ürünü” olarak tarif edilen bu proje çerçevesinde ulaşılmak istenen hedef ve amaçlar belirlenmiş ve MEB tarafından her eğitim-öğretim yılları içerisinde verilmesi adına değerler tavsiye edilmiştir. Tavsiye edilen değerler, eğitim veren kurum olan okullarda, belli kurullar tarafından belirlenen programlara bağlı kalaraktan çeşitli etkinliklerle öğrencilere iletilmektedir.

Değerlerle ilgili olarak yapılan çalışmalara genel olarak bakıldığında uygulanan değer öğretimi programlarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Örtük program içerisinde olsa bile değerlere yönelik çalışmalar bireylerin değer edinimlerinde olumlu etkilere sahiptir. Yaratıcı dramının değer eğitiminde kullanılması ile ilgili çalışmalar, bu yöntemin değer öğretiminde etkili olduğunu göstermektedir (Demirtaş 2009, 51).

III. BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin çözümleme teknikleri açıklanacaktır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının, okul öncesinde öğrenim gören çocukların sahip olduğu değerlere etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma konusu belirlendikten sonra, hangi yöntemin kullanılacağı konusunda uzman görüşlerine başvurulup, hangi yöntem kullanılırsa daha sağlıklı veriler elde edileceği üzerinde fikir alış verişi yapılmıştır ve ön test- son test kontrol gruplu deneysel bir çalışma yapılmasının uygun olacağına karar verilmiştir.

Deneysel araştırmalar, araştırmacı kişi tarafından oluşturulmuş olan farkların bağımlı değişken üzerindeki etkisini incelemeye yönelik yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Deneysel çalışmalar tek denek ya da tek grup üzerinde de yapılabilir olsa da genelde iki grup (biri deney, diğeri kontrol ya da karşılaştırma grubu) ya da üç veya daha fazla grup üzerindeki uygulamaları kapsar. Deney grubunun üzerinde etkisi incelenmek istenen bağımlı değişken belirli uygulamalardan (kullanılardan farklı öğretim yöntemi, farklı bir ders araç gereci gibi) geçirilirken, kontrol grubuna herhangi bir işlem gerçekleştirilmez veya kontrol grubu üzerinde farklı bir uygulama yapılır. Kontrol grubu ya da karşılaştırma grubu, araştırmacının uygulamasının etkili olup olmaması hakkında karar vermesi açısından önemlidir (Büyüköztürk vd.,2016, 195,196).

Howitt (1997)'e göre, öntest-son test kontrol gruplu desen (ÖSKD), yaygın kullanılan karışık bir desendir. Çalışmaya katılan deneklere, deneysel uygulamanın öncesinde ve sonrasında bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçüm yapılır. ÖSKD, bir ilişkili desendir. Bunun nedeni ise; aynı deneklerin bağımlı değişkenle ilgili iki kez ölçüme tabii tutulmalarıdır. Aynı zamanda da ilişkisiz bir desendir. Bunun da nedeni; farklı katılımcılardan oluşan deney ve kontrol grupları üzerinde yapılan ölçümlerin

karşılaştırılmasıdır. Bu sebeple ön test- son test kontrol gruplu desen karışık bir desen olarak adlandırılır (Akt. Büyüköztürk, 2011, 19-20). Kerlinger(1973), ÖSKD’ yi kısaca kontrol ve deney gruplarına yansız olarak atanan deneklerin deneysel manipölasyonundan önce ve sonra ölçüldüğü desen olarak tanımlamaktadır (Büyüköztürk, 2011, 19-20).

Araştırmada biri deney, diğeri kontrol grubu olmak üzere yansız atama yöntemiyle oluşturulmuş iki grup bulunmaktadır. Her iki grupta yer alan öğrencilere de deney öncesi ve deney sonrası araştırmacı tarafından geliştirilen “değer kontrol ölçeği” uygulanmıştır. Çalışmalarda, araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınan, haftalık yaratıcı drama programları uygulanmıştır. “İş Birliği, Saygı, Sevgi, Yardımseverlik ve Sabır” değerlerinin yaratıcı drama yöntemiyle öğretilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan Değer Kontrol Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin güvenirlik ve geçerlilik çalışmaları tamamlandıktan sonra Kastamonu/Taşköprü ilçesinde bulunan X İlkokulu’nda bulunan deney grubu ve Kastamonu/Taşköprü ilçesindeki Y okulunda bulunan kontrol grubuna ön test uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına ön test uygulandıktan sonra araştırmacı tarafından oluşturulan ‘yaratıcı dramayla gerçekleştirilen değer öğretim programı’ deney grubuna uygulanmaya başlanmıştır ve 5 haftada tamamlanmıştır. Deneysel çalışma deney grubuyla sürerken kontrol grubunda normal eğitim akışına devam edilmiştir. Deney grubunda yaratıcı dramayla ilgili değer öğretim programı uygulandıktan sonra, hem deney hem kontrol grubuna son test uygulanmıştır.

Yapılan çalışmada “Yaratıcı dramayla gerçekleştirilmiş değer öğretim programının” çocukların değer kavramlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın deney deseni Tablo-1’de özetlenmiştir.

Tablo 1: Araştırmanın deney deseni

	Ön Ölçüm	Deney Süreci	Son Ölçüm
Deney Grubu	❖ Değer Kontrol Ölçeği	T	❖ Değer Kontrol Ölçeği
Kontrol Grubu	❖ Değer Kontrol Ölçeği		❖ Değer Kontrol Ölçeği

T, Yaratıcı dramaya dayalı, her biri 35 dakikalık 25 oturumdan oluşan değer öğretim programını temsil etmektedir.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırma, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz yarıyılında Kastamonu İli, Taşköprü İlçe’inde bulunan X İlkokulu’nda öğrenim gören okul öncesi öğrencilerine uygulanmıştır.

Çalışma grubundaki çocuklardan 20’si kontrol grubu 20’si deney grubunu oluşturmaktadır. Gruplar random(seçkisiz) atama yöntemiyle seçilmiştir. Çalışmada, iki gruptan birisi deney (ağırlıklı olarak yaratıcı drama yöntemi uygulanan), diğeri kontrol (yaratıcı drama yöntemi uygulanmayan) grubu olarak belirlenmiştir. Çalışmanın deney grubunu Kastamonu İli, Taşköprü İlçe’inde bulunan ilkokul bünyesindeki okulöncesi eğitime devam etmekte olan 20 çocuk; kontrol grubunu ise Kastamonu İli, Taşköprü ilçesinde bulunan X okulunun bünyesindeki okulöncesi eğitime devam etmekte olan 20 çocuk oluşturmuştur.

Çalışmaya katılan çocukların demografik bilgileri Tablo 2 ve Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 2: Araştırmanın deney grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet dağılımları

		f	%
Cinsiyet	Kız	9	45
	Erkek	11	55
Toplam		20	100

Tablo 2 incelendiğinde deney grubunda bulunan çocuklardan 9'u kız (%45), 11'i erkek (%55)'tir.

Tablo 3: Araştırmanın kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet dağılımları

		f	%
Cinsiyet	Kız	8	40
	Erkek	12	60
Toplam		20	100

Tablo 3 incelendiğinde kontrol grubunda bulunan çocuklardan 8'i kız (%40), 12'si erkek (%60)'tır.

3.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan Değer Kontrol Ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte ilk bölümde katılımcıların cinsiyeti, yaşı, okul öncesinde kaçınıcı yılı olduğu ile ilgili demografik bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde sevgi, saygı, işbirliği, yardımseverlik ve sabır ile ilgili soru kartları yer almaktadır.

1.2.1. Değer Kontrol Ölçeğinin Geliştirilme Çalışmaları

Kapsam geçerliliği, eğitimde öğretimin etkililiğinin değerlendirilmesi amacıyla kullanılan ölçme araçlarının ölçülmek istenen davranışları sorgulamada yeterli

olması gereklidir. Bu doğrultuda kapsam geçerliliği, ölçekteki maddelerin amaca ne derece hizmet ettiğiyle ilgilidir. Kapsam geçerliliğini incelemede kullanılan mantıksal yollardan biri uzman görüşüne başvurmaktır (Büyüköztürk vd., 2016, 117).

Ölçeğin resimli soru kartları bölümü aşağıdaki geçerlik ve güvenirlik çalışmalarıyla hazırlanmıştır:

- Her bir değer için resim öğretmenine 16 adet ve toplamda 80 adet resim çizdirilmiştir.
- Her resimli soru kartında dört adet resim bulunmaktadır ve bu resimlerden bir tanesi sorulan değeri yansıtmaktadır.
- Resimli sorular üç farklı resim öğretmeni tarafından geçerlik incelenmesine tabii tutulmuştur.
- Buna göre “saygı” değeri 1. Resimli soru kartı, “sorumluluk” değeri 3. resimli soru kartı, “iş birliği” değeri 4. resimli soru kartı ve “yardımseverlik” değeri 1. resimli soru kartı %100 geçerlik alamadığı için ölçekten çıkarılmıştır.
- Sonuç olarak ölçek “sevgi” değerinden her biri dört bölümlü 4 resimli soru kartı, “saygı, yardımseverlik, iş birliği, sorumluluk” değerlerinden her biri dört bölümlü 3’er resimli soru kartından oluşmuştur.

Değer Kontrol Ölçeğinin geçerlik çalışmaları kapsamında ilk olarak uzman görüşüne başvurulmuştur. Değerler ile ilgili oluşturulan resimler uzmanlar tarafından betimlenmiştir, daha sonra doğru değer söylendi ise 1 söylenmedi ise 0 puan verilmiştir. Elde edilen veriler analiz edilmiş ve yardımseverlik, saygı, sorumluluk ve iş birliğine dair birer değer %66 oranla geçerli olması çalışmanın çocuklar ile yapılacağı dolayısıyla yeterli oranı yansıtmadığından çıkarılmıştır. Veri toplama aracına ait güvenirlik çalışmaları kapsamında ise yüz öğrenci üzerinde çalışma ile veriler elde edilip sonucunda yapılan analiz sonucunda Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçek ile ilgili detaylı bilgilere bulgular kısmında yer verilmiştir.

3.4. Yaratıcı Dramayla Gerçekleştirilen Değer Öğretim Programının Hazırlanması ve Uygulanması

Günümüzde akademik bilginin yanında ahlak eğitimi de önemsenmeye başlanmıştır. Buna istinaden değerler eğitimi okul öncesi eğitimi başta olmak üzere programa dahil edilmeye başlanmıştır.

Tüm bu noktalar doğrultusunda araştırmacı tarafından okul öncesi eğitim programı ayrıntılı olarak incelenmiş, kazanım-göstergeler ve günlük eğitim akışı içerisinde değerlere değinildiği görülmüştür. Hazırlanan yaratıcı dramayla gerçekleştirilen değer öğretim programında da okul öncesi eğitim ilkeleriyle program dahilindeki kazanım-göstergeler dikkate alınmıştır. Okulöncesi eğitimin temel ilkeleri arasında yer alan “Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma ve paylaşma gibi duygu ve davranışları geliştirilmelidir” ilkesinden yola çıkılarak hazırlanan değer öğretim programında ‘iş birliği/dayanışma, sevgi, saygı, sorumluluk, sabır’ değerleri ele alınmıştır.

Değer öğretim programı; konu, süre, grup yaşı, katılımcı sayısı, araç-gereçler, kullanılan teknikler, kazanım-göstergeler, ısınma-hazırlık, canlandırma ve değerlendirme bölümünden oluşmaktadır. Değerler ile ilgili oturumlar hazırlanırken literatürde değer ile ilgili yaratıcı drama örnekleri taranıp, faydalanılmıştır. Seçilen beş değer, beşer oturum planıyla 25 oturumdan oluşmaktadır. Oturumlar 35 dk’dan oluşmaktadır. Haftanın her günü uygulanmak üzere toplam 5 hafta değer programı uygulanmıştır. Aynı zamanda program hazırlanırken okul öncesi eğitim programı dahilindeki kazanım-göstergeler irdelenip, oturumlarda uygulanan drama ile kazandırılması amaçlanan kazanım ve göstergeler seçilmiş olup, ekte belirtilmiştir. Uygulamaya başlanılmadan önce deney ve kontrol grubuna ön test uygulanmıştır.

Tablo 4: Yaratıcı dramayla gerçekleştirilen değer öğretim programı.

UYGULAMA	AŞAMALAR	KONU
	1.-6.-11.-16.-21. Oturum	İş Birliği/Dayanışma
	2.-7.-12.-17.-2. Oturum	Sevgi
	3.-8.-13.-18.-23. Oturum	Saygı
	4.-9.-14.-19.-24. Oturum	Sorumluluk
	5.-10.-15.-20.-25. Oturum	Yardımseverlik

3.5. Verilerin Analiz Edilmesi Yorumlanması

Çalışma için kullanılacak olan değer ölçeği hazırlandıktan sonra deney ve kontrol grubuna ön test olarak uygulanmıştır. Daha sonra değer öğretim programı uygulanıp, her iki gruba da son test uygulanmıştır.

Verilerin kontrol edilip düzenlenmesi, değişkenlerin tanımlanarak veri dosya yapısının oluşturulmasının ardından yapılacak olan istatistiksel testler, genel anlamda bakacak olursak “parametrik” ve “parametrik olmayan testler” olmak üzere iki gruba ayrılır. Elimizdeki verilere bu testlerden hangisinin uygun olduğuna karar verebilmek için normallik testi yapılır. Sonucunda veriler normal bir dağılıma sahipse “parametrik”, normal dağılıma sahip değilse “parametrik olmayan testler” kullanılır (Pallant, 2016). Bundan dolayı verile analiz edilmeden önce veriler ölçek boyutlarına göre normallik testleri yönünden analiz edilmiştir. Normallik testinde sig(p) değerinin $\alpha=.05$ ’ten büyük çıkması, anlamlılık düzeyinde puanların normal dağılımından anlamlı sapma göstermediği, uygun olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Büyüköztürk, 2008).

Toplam puana ilişkin normallik dağılımı yapılan Shapiro Wilk ile test edilmiş ve sonucunda verilerin normal ($p>.05$) dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 5. Verilerin normallik dağılımını gösteren shapiro-wilk testi sonuçları

Shapiro-Wilk		
Statistic	df	Sig.
,952	40	,088

$P > .05$

Tablo 5 incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği görülmektedir. Buradan yola çıkılarak bu çalışmada verilerin analizinde parametrik testlerden olan Bağımsız T-Testi ve Tekrarlı Ölçümler İçin Anova (Repeated Measures) testleri kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

4. BULGULAR, TARTIŞMA VE YORUMLAR

Değer kontrol ölçeğinden elde edilen bulgular bu bölümde sırasıyla verilmiştir.

4.1. Değer Ölçeğinin Geliştirilmesi

Değer Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları kapsamında ilk olarak uzman görüşüne başvurulmuştur. Daha sonra uzmanlar ölçekteki sorular ile karşılığı olan resimleri karşılaştırıp hangi değeri kapsadığı ile ilgili yorumda bulunmuşlardır. Maddedeki ölçeğin karşılığı olan değer doğru eşleşiyor ise 1, yanlış eşleşiyor ise 0 puan verilmiş ve analiz edilmiştir. Başlangıçta beş değer ve her değerle ilgili dörder soru olmak üzere yirmi madde bulunmakta iken uzman görüşü veri analizleri sonucunda sorumluluk⁴, saygı³, iş birliği³ ve yardımseverlik¹ maddelerinin geçerlik oranı %66 bulunduğundan dolayı ölçekten çıkarılmıştır.

3- Hangi çocuk aynı futbol takımının oyuncusu değil?

3-Hangi çocuk konuşan arkadaşını dinliyor?

1-Hangi çocuk sıcak bir havada kedilere su veriyor?

4-Hangi çocuk sorumluluk sahibidir?

Veri toplama aracına ait güvenirlik çalışmaları kapsamında ise Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Ölçme aracının önemli teknik özelliklerinden biri olan güvenirlik “ölçme aracının ölçtüğü özelliği ya da özellikleri ne derecede bir kararlılıkla ölçmekte olduğunun göstergesidir” (Tavşancıl, 2006; Tekin, 2006). Özdamar (1999) ise güvenirliği “bir ölçme aracında bütün soruların birbiriyle tutarlılığını, ele alınan oluşumu ölçmede türdeşliğini ortaya koyan bir kavram” olarak tanımlamıştır. Bu çerçevede ölçme aracındaki maddelerin birbirleriyle tutarlılığını ve ölçmek istediği özellikleri ne derecede kararlı ölçtüğünü belirleyebilmek amacıyla güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır.

Tablo 6. Güvenirlik analizi sonuçları

Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
,834	16

Uzman görüşleri sonucunda yapılan analiz sonucunda kalan 16 maddenin Cronbach' Alpha katsayısı 0.834 bulunmuştur. Bu değer 1' e ne kadar yakınsa o düzeyde güvenilirdir (Can, 2013).

4.2. Deney ve Kontrol Grubuna Göre Ön Test, Son Test Puanlarına Ait Bağımsız T-Testi Sonuçları

Araştırmada yer alan deney ve kontrol grubu arasında, ön test, son test puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız t-testi yapılarak ortaya koyulmuştur (Tablo 6). Yapılan test sonucunda deney ve kontrol grubu arasında ön test, son test puanları açısından anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$).

Tablo 7. Deney ve kontrol grubuna göre ön test, son test puanlarına ait bağımsız t-testi sonuçları

	Grup	N	X	ss	p
Ön Test	Deney	20	9,70	2,43	.000
	Kontrol	20	10,30	2,77	
Son Test	Deney	20	13,30	1,75	.000
	Kontrol	20	10,80	3,03	

$P < .05$

Deney ve kontrol grubunun aralarındaki farka istatistiksel olarak bakıldığında iki grubun birbirine denk olmadığı görülmektedir. Ancak son testten alınan ortalama puanlara bakıldığında; ön testte kontrol grubu lehine bir fark söz konusu iken ($X = 10,30$), son testte deney grubu lehine bir farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır (Son test $X = 13,30$). Bu durum uygulanan yaratıcı dramayla verilen değerler eğitiminin başarısını kanıtlamaktadır. Çünkü deney grubunda kontrol grubundaki artıştan çok daha büyük bir artış olmuştur. Ayrıca anlamlılık deney grubu lehine değişmiştir.

Malbeleği (2011), yapmış olduğu araştırmada ilköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı'ndaki "Üretim, Dağıtım ve Tüketim" öğrenme alanıyla ilişkili "Üretimden Tüketime" adlı ünitenin kazanımlarının drama yöntemiyle işlenmesinin öğrencilerin akademik başarı, bilinçli tüketicilik düzeyi ve bilgilerinin kalıcılığına etkisinin ne düzeyde olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2010 – 2011 öğretim yılında Sakarya ili, Adapazarı ilçesi, Necdet İslar İlköğretim okulu 4. Sınıf öğrencilerinden 20'si deney 20'si kontrol grubu olmak üzere toplam 40 öğrenci olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubunda drama yöntemiyle hazırlanmış ders planlarıyla öğretim gerçekleştirilirken, kontrol grubu öğrencilerine programda belirlenen etkinliklerle öğretim gerçekleştirmiştir. Araştırma için veri toplama aracı olarak "Üretimden Tüketime Ünitesi Başarı Testi" ve "Bilinçli Tüketicilik Düzeyi Ölçeği" kullanılmıştır. Yapılan çalışmada; ders işlenişinde drama yönteminin kullanıldığı deney grubuyla kontrol gruplarının son test ve kalıcılık testi puanlarının arasında deney grubunun lehine anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak bilinçli tüketici olma düzeyi ile ilgili sonuçlara bakıldığında deney grubu puan ortalamalarının kontrol gruplarına göre yüksek fakat anlamlı derecede farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Topbaşı (2006) ve Malbeleği (2011)'nin yaptıkları çalışmaların sonucunda söz edildiği üzere drama yönteminin eğitimde yer alması gerektiği görüşü yapılan bu çalışmayı destekleyen niteliktedir.

4.3. Deney Grubuna Uygulanan Eğitim Programının Ön Test, Son Test Puanlarının İstatistiksel Açıdan Değerlendirilmesi

Araştırmada uygulanan yaratıcı dramaya dayalı değerler eğitimi programının deney grubunda ön test, son test puanlarında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı tekrarlı ölçümler ANOVA testi yapılarak ortaya koyulmuştur (Tablo 7). Yapılan test sonucunda deney grubunda yer alan öğrencilerin öntest-son test puanları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p < .05$).

Tablo 8. Deney grubuna uygulanan eğitim programının ön test, son test puanlarının istatistiksel açıdan değerlendirilmesi

	N	X	ss	F	P
Ön Test	20	9,70	2,43	,195	.000
Son Test	20	13,30	1,75	1,340	.000

$P < .05$

Öğrencilerin öntest ve sontest ortalamalarına baktığımızda, sontestten aldıkları puanların ortalamasının ($X=13,30$) öntestten aldıkları puanların ortalamasından ($X=9,70$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu verilerin ışığında, yaratıcı dramayla verilen değer öğretim programının öğrenciler üzerinde etkili olduğunu söylenebilir.

Zengin Erdem (2014), yaptığı çalışmada yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının, ilkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisini belirlemeye yönelik deneysel bir çalışma yapmış ve deney grubuna yaratıcı drama programı uygulamıştır. Uygulama sonrasında ise yaratıcı drama ağırlıklı yürütülen etkinliklerin geleneksel öğretim yöntemlerine göre daha etkili olduğu görülmüştür. Yaratıcı drama etkinliklerine katılan öğrencilerin hoşgörü ile duygu ve düşüncelere saygı değerlerini ve bu değerlerle ilgili davranışları öğrendikleri belirlenmiştir. Yaratıcı drama yönteminin değer öğretiminde başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Başçı (2012)'nin yapmış olduğu araştırmada beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi öğretmen görüşlerine göre incelenmiştir. Araştırmanın nitel sonuçlarına bakıldığında; değer eğitimi açısından dramanın en çok tercih edilen etkinlik olduğu, sonucuna ulaşılmıştır.

Başçı (2012) ve Zengin Erdem (2014)'in yapmış olduğu araştırmalar; gerçekleştirilen bu araştırmadaki yaratıcı dramanın değer eğitimi üzerinde önemli bir etkisinin olduğu sonucunu destekleyen niteliktedir.

4.4. Kontrol Grubunun Ön Test, Son Test Puanları Açısından Değerlendirilmesi

Herhangi bir müdahale bulunulmadan normal eğitim akışına devam eden kontrol grubunun ön test-son test puanlarındaki değişimler tekrarlı ölçümler ANOVA ile incelenmiştir. Yapılan test sonucunda ön test, son test puanları arasında anlamlı bir fark oluşmadığı tespit edilmiştir. ($p>.05$)

Tablo 8. Kontrol grubunun ön test, son test puanlarının istatistiksel açıdan değerlendirilmesi

	N	X	ss	F	P
Ön Test	20	10,65	2,43	,266	.612
Son Test	20	10,80	2,77	,251	.623

$P>.05$

Öğrencilerin ön test ve son test ortalamalarına baktığımızda, son testten aldıkları puanların ortalamasının ($X=10,80$) ön testten aldıkları puanların ortalamasından ($X=10,65$) daha yüksek olduğu görülmektedir. İki gruptaki artış oranlarını kıyasladığımızda deney grubunun daha fazla oranda arttığı görülmektedir. Bu da uygulanan eğitimin değer edinimindeki etkililiğini göstermektedir.

4.5. Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test-Son Test Puanlarının Ölçek Alt Boyutlarına Göre İncelenmesi

Değer ölçeğinden, deney grubunun ön test- son test iş birliği alt boyutundan elde edilen puanlar kıyaslanmak için tek faktörlü tekrarlanan ölçümler ANOVA testi yürütülmüştür. Ortalamalar ve standart sapmalar Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 10. Değer Ölçeğinin Ön Test, Son Test Deney ve Kontrol Grubu İş Birliği Alt Başlığına Göre Değerlendirilmesi

	N	X	Ss	P
Ön Test Deney	20	1,45	1,08	,028
Son Test Deney	20	1,76	,79	
Ön Test Kontrol	20	0,96	1,06	,670
Son Test Kontrol	20	1,50	1,06	

Yapılan test sonuçlarına bakıldığında ön test deney grubunun iş birliği alt boyutuna ait ölçekten almış oldukları puan ortalamalarının ($X = 1,45$), ön test kontrol grubuna bakılarak ($X = 0,96$) minimal farkla yüksek olduğu görülmektedir. Son testten alınan puanlar incelendiğinde ise son test deney grubunun iş birliği alt boyutuna ait değer ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları ($X = 1,76$), kontrol grubunun son testten almış oldukları puanlara bakılarak ($X = 1,50$) daha az artış gösterdiği fakat daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Değer ölçeğinden, deney grubunun ön test- son test sevgi alt boyutundan elde edilen puanlar kıyaslanmak için tek faktörlü tekrarlanan ölçümler ANOVA testi yürütülmüştür. Ortalamalar ve standart sapmalar Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 11. Değer Ölçeğinin Ön Test, Son Test Deney ve Kontrol Grubu Sevgi Alt Başlığına Göre Değerlendirilmesi

	N	X	Ss	P
Ön Test Deney	20	1,31	1,12	,000
Son Test Deney	20	2,46	,75	
Ön Test Kontrol	20	2,17	1,07	,019
Son Test Kontrol	20	2,37	,91	

Yapılan test sonuçlarına bakıldığında ön test deney grubunun sevgi alt boyutuna ait ölçekten almış oldukları puan ortalamalarının ($X = 1,31$), ön test kontrol grubuna bakılarak ($X = 2,17$) düşük olduğu görülmektedir. Son testten alınan puanlar incelendiğinde ise son test deney grubunun sevgi alt boyutuna ait değer ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları ön testten alınan puana göre ($X = 2,46$) oldukça artış gösterdiği, kontrol grubunun son testten almış oldukları puanların ($X = 2,37$) ön testten alınan puanlara göre ise daha az artış gösterdiği görülmektedir.

Değer ölçeğinden, deney grubunun ön test- son test sorumluluk alt boyutundan elde edilen puanlar kıyaslanmak için tek faktörlü tekrarlanan ölçümler ANOVA testi yürütülmüştür. Ortalamalar ve standart sapmalar Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 12. Değer Ölçeğinin Ön Test, Son Test Deney ve Kontrol Grubu Sorumluluk Alt Başlığına Göre Değerlendirilmesi

	N	X	Ss	P
Ön Test Deney	20	1,13	1,00	,181
Son Test Deney	20	1,83	,82	
Ön Test Kontrol	20	,93	,94	,673
Son Test Kontrol	20	1,33	1,02	

Yapılan test sonuçlarına bakıldığında ön test deney grubunun sorumluluk alt boyutuna ait ölçekten almış oldukları puan ortalamalarının ($X = 1,13$), ön test kontrol grubuna bakılarak ($X= 0,93$) minimal düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Son testten alınan puanlar incelendiğinde ise son test deney grubunun sorumluluk alt boyutuna ait değer ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları ön testten alınan puana göre ($X= 1,83$) artış gösterdiği, kontrol grubunun son testten almış oldukları puanlar ($X= 1,33$) ön testten alınan puanlara göre artış göstermiş olsa da deney grubunun ortalama puanından geride olduğu görülmektedir.

Değer ölçeğinden, deney grubunun ön test- son test yardımseverlik alt boyutundan elde edilen puanlar kıyaslanmak için tek faktörlü tekrarlanan ölçümler ANOVA testi yürütülmüştür. Ortalamalar ve standart sapmalar Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 13. Değer Ölçeğinin Ön Test, Son Test Deney ve Kontrol Grubu Yardımseverlik Alt Başlığına Göre Değerlendirilmesi

	N	X	Ss	P
Ön Test Deney	20	1,78	,54	,000
Son Test Deney	20	2,06	,39	
Ön Test Kontrol	20	1,65	,48	,495
Son Test Kontrol	20	1,93	,46	

Yapılan test sonuçlarına bakıldığında ön test deney grubunun yardımseverlik alt boyutuna ait ölçekten almış oldukları puan ortalamalarının ($X = 1,78$), ön test kontrol grubuna bakılarak ($X= 1,65$) minimal düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Son testten alınan puanlar incelendiğinde ise son test deney grubunun yardımseverlik alt boyutuna ait değer ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları($X=2,06$) ön testten alınan puana göre ($X=1,78$) artış gösterdiği, kontrol grubunun son testten almış oldukları puanlar ($X= 1,93$) ön testten alınan puanlara göre($X=1,65$) artış göstermiş olsa da deney grubunun ortalama puanından geride olduğu aynı zamanda artış oranının da daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 14. Değer Ölçeğinin Ön Test, Son Test Deney ve Kontrol Grubu Saygı Alt Başlığına Göre Değerlendirilmesi

	N	X	Ss	P
Ön Test Deney	20	1,73	,50	,102
Son Test Deney	20	2,13	,41	
Ön Test Kontrol	20	1,26	,78	,686
Son Test Kontrol	20	,98	,87	

Yapılan test sonuçlarına bakıldığında ön test deney grubunun saygı alt boyutuna ait ölçekten almış oldukları puan ortalamalarının ($X = 1,73$), ön test kontrol grubuna bakılarak ($X = 1,26$) minimal düzeyde yüksek olduğu görülmektedir. Son testten alınan puanlar incelendiğinde ise son test deney grubunun saygı alt boyutuna ait değer ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları ($X = 2,13$) ön testten alınan puana göre ($X = 1,73$) artış gösterdiği, kontrol grubunun son testten almış oldukları puanların ise ($X = 1,26$) ön testten alınan puanlara göre ($X = 0,98$) düşüş yaşadığı görülmektedir.

V. BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırma yaratıcı drama yönteminin okul öncesi dönemde verilen değerler eğitimi üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan Değer Kontrol Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma için ölçeğin hazırlanmasının ardından Kastamonu/Taşköprü ilçesinde bulunan X İlkokulu'nda bulunan deney grubu ve Kastamonu/Taşköprü ilçesindeki Y okulunda bulunan kontrol grubuna ön test uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına ön test uygulandıktan sonra araştırmacı tarafından oluşturulan 'yaratıcı dramayla gerçekleştirilen değer öğretim programı' deney grubuna uygulanmıştır. Deney grubuna uygulanan program tamamlandıktan sonra, deney grubu ve kontrol grubuna, araştırmacı tarafından hazırlanan Değer Kontrol Ölçeği kullanılarak son test uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizi yapılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

➤ Deney ($X=9,70$) ve kontrol grubunun ($X=10,30$) ön test puanları açısından istatistiksel olarak başlangıçta hemen hemen denk olduğunu görülmektedir. Ancak ortalamalara bakıldığında; ön testte minimal fark ile kontrol grubu lehine olan fark, son test ortalamalarında deney grubu ($X=13,30$) lehine bir farklılığa dönüşmüştür. (kontrol son test ortalaması 10,80).

➤ Deney grubuna uygulanan eğitim programının ön test, son test ve kalıcılık testlerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığına dair yapılan test sonucunda deney grubunda yer alan öğrencilerin ön test-son test puanları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir ($p<.05$). Öğrencilerin öntest ve sontest ortalamalarına bakıldığında, öntest-sontest puanları arasındaki farklılığın sontest puanları lehine olduğu görülmektedir. Yani öğrencilerin sontestten aldıkları puanların ortalamasının ($X=13,30$) öntestten aldıkları puanların ortalamasından ($X=9,70$) daha yüksektir. Bu sonuç uygulanmış olan değer öğretim programının çocukların değer kazanımları üzerinde olumlu etki yarattığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ Ölçekte yer alan beş değer ile ilgili alt boyutlar incelendiğinde iş birliği deney son test puanlarının kontrol son test puanlarına göre yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sevgi, yardımseverlik, saygı ve sorumluluk değerlerinde de deney grubu lehine bir değişim söz konusu olmuştur. Bu da yaratıcı dramının değer edinimi üzerindeki etkisini kanıtlar niteliktedir.

İş birliği deney grubu ön test $X=1,45$

Deney grubu son test $X=1,76$

Kontrol grubu ön test $X=0,96$

Kontrol grubu son test $X=1,50$

Sevgi deney grubu ön test $X=1,31$

Deney grubu son test $X=2,46$

Kontrol grubu ön test $X=2,17$

Kontrol grubu son test $X=2,37$

Yardımseverlik deney grubu ön test $X=1,78$

Deney grubu son test $X=2,06$

Kontrol grubu ön test $X=1,65$

Kontrol grubu son test $X=1,93$

Sorumluluk deney grubu ön test $X=1,13$

Deney grubu son test $X=1,83$

Kontrol grubu ön test $X=0,93$

Kontrol grubu son test $X=1,33$

Saygı deney grubu ön test $X=1,73$

Deney grubu son test $X=2,13$

Kontrol grubu ön test $X=1,26$

Kontrol grubu son test $X=0,98$

5.2. Öneriler

Yapılan çalışma sonucunda aşağıdaki öneriler sunulabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler:

- ❖ Yapılan araştırma okul öncesi çağıdaki çocuklar ile yapılmış olup farklı yaş grupları ile yinelenabilir.
- ❖ Araştırmada değer öğretim uygulamaları yaratıcı drama tekniğinden faydalanılarak uygulanmıştır, farklı teknikler kullanılarak değer öğretim programı hazırlanabilir.
- ❖ Değerlerin içerisinde “sevgi, saygı, yardımseverlik, iş birliği, sabır” değerleri seçilerek uygulama yapılmıştır. Farklı değerler ele alınıp tekrarlanabilir. Ayrıca hangi değerlerin öğretilmesi gerektiği hususunda veliler, öğretmenlerden fikir alınabilir.
- ❖ Değerlerin okulda yaratıcı dramayla öğretiminin ardından velilerin de evde uygulamaları için uygun oturumlar hazırlanıp yönlendirilebilir.
- ❖ Değer kavramı soyut ifadeler içerdiği için somutlaştırmak adına çeşitli materyaller hazırlanabilir.

Öğretmenlere Yönelik Öneriler:

- ❖ Okul öncesi eğitim ortamları değerler ile ilgili materyaller, araç gereçlerle donatılabilir böylece öğrenciler için değerleri hatırlatan ve yansıtan bir ortam oluşturulmuş olur.
- ❖ Değerler sadece tek bir derse yönelik olmayıp bütünleştirilmiş etkinlik vasıtasıyla verilebilir.
- ❖ Değerler ile ilgili çeşitli yaş gruplarını da içeren gelişimlerine uygun dergiler oluşturulabilir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, N. (2011). *Çağdaş Fransızca öğretimi yöntemlerinde drama tekniklerinin kullanılması*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Adıgüzel, H. Ö. (1993). *Oyun ve yaratıcı drama ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Adıgüzel, H.Ö. (2002). *Yaratıcı Drama*. Ankara: Naturel Kitap Yayıncılık.
- Adıgüzel, H. Ö. (2006) Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 17-27.
- Akar, R. (2000). *Temel eğitimin ikinci aşamasında drama yöntemi ile Türkçe öğretimi: Dorothy Heathcote'un Uzman Rolü Yaklaşımı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akın, Y. (2002). *Altı yaş grubu çocuklarında başkasının bakış açısını alma yetisi üzerinde eğitici drama programının ve aile tutumlarının etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akıncı, A. (2005). Hayata anlam vermede dini değerlerin ve din öğretiminin rolü. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (9), 7-24.
- Akkaya, M. (2012). *Sosyal bilgilerde göç konusunun drama yöntemiyle öğretiminin akademik başarıya etkisi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akköse, E. (2008). *Okul öncesi eğitimi fen etkinliklerinde doğa olaylarının neden-sonuç ilişkilerini belirlemede yaratıcı dramanın etkililiği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akyel, Y. (2011). *Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin drama yöntemi (oyun) yeterliliklerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Al-Hooli, A. ve Al-Shammeri, Z. (2006). Teaching and Learning Moral Values Through Kindergarten Curriculum. www.projectinnovation.biz/Feducation2006.html adresinden 25.07.2018 tarihinde indirilmiştir.
- Alpöge, G. (2011). Okul öncesinde değer eğitimi. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Altıkulaç, A. (2008). *8. sınıf T.C. İnkılâp tarihi ve Atatürkçülük dersinde bir öğretim tekniği olarak "drama"*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aral, N., Kandır, A. & Can Yaşar. M. (2011). Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı. İstanbul: Ya-pa Yayınları.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve, Çimen, S. (1981). *Çocuk gelişimi*. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Arı, M. (2003). *Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi*(Editör: M.Sevinç). Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Arıkan, A. (2011). Değerler eğitiminin tanımı, önemi ve kapsamı. A. Arıkan (Ed.), *Okulöncesi dönemde değerler eğitimi içinde* (s. 1-26). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisi.
- Aslan, N. (2000). *Türkiye 2. Drama Liderleri Buluşması ve Ulusal Drama Semineri*. Ankara: Fersa Matbaacılık.
- Aslan, E. (2008). *Drama temelli sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına etkisi*. Yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Asutay, A. (2003). *Dramanın yabancı dil eğitimindeki yeri ve önemi*. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atay, S.(2003). Türk yönetici adaylarının, siyasal ve dinî tercihleri ile yaşam değerleri arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1* (3), 87-120.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1* (3), 121-144.

- Aydın, Z. (2010). Okulda değerler eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*, Yıl:6, Sayı:18, 16-19.
- Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlak. *Eğitime Bakış Dergisi*, Yıl: 7, Sayı:19, 39- 45.
- Aydın, M. Z. & Akyol Gürler, Ş. (2012). *Okulda değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Aydoğan Y. , Özyürek A. , Gültekin G. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının spora ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4 (Special Issue 1), 103-115.
- Bacanlı, H. (1999). *Duygusal davranış eğitimi*. (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bacanlı, H. (2007). *Eğitim psikolojisi*. (1. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Çetin, N., & Balanuye, Ç. (2015). Değerler ve Eğitim İlişkisi Üzerine. *Kaygı. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, (24), 191-203.
- Balcı, F. A. & Yelken Yanper, T. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 195-213.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin etkililiği*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Başal, A H. (2005). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. (1. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Başcı, Z., (2012). *Beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Erzurum örneği)*. Doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Baydar, P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan soruların değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Beachum, F. D., McCray, C. R., Yawn, C. D., & Obiakor, F. E. (2013). Support and importance of character education: Pre-service teacher perceptions. *Education*, 133, 4, 470-480.

- Bıyık, D. (2001). *İlköğretim okulları Hayat Bilgisi dersinde kullanılan dramatizasyon yönteminin etkinliği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bilek, E. (2009). *İlköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde dramatizasyon yönteminin öğrencilerin sosyal-duygusal uyumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. Yüksek lisans tezi. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Bolay, S. H. (2007). Değerlerimiz ve günlük hayat. *Değerler Eğitimi Merkezi Dergisi*, 1(1), 12-19.
- Bronson, M. B. (2000). Self-regulation in early childhood: Nature and nurture. Newyork: Guilford Pres.
- Büyükkaragöz, S. & Çivi, C., (1991). *Genel öğretim metotları*. (2. Baskı). Konya: Atlas Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Sosyal bilimler için veri analizi elkitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Brubacher, J. S. (1986), “Değerler öznel mi, yoksa nesnel midir?”. (Çev. Ferhan Oğuzkan). *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 10(60).
- Can, A. (2013). *SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi
- Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve türkiye’deki uygulamaya bir bakış. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 429-436.
- Connolly, J. & Doyle, A.B. (1984). Relations of social fantasy play to social competence in preschoolers . *Developmental Psychology*, 20, 797-806.
- Cömertpay, B. (2006). *Dramanın 5-6 yaş grubu çocuklarının dil edinimine etkisi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Craig, M. (2009). A study of the role of middle school administrators in the successful implemantation of character education programs (Doctoral dissertation) Available ProQuest Dissertations Theses database. (UMI No: 3405439)
- Çakır, B. (2008). *Anasınıfı türkçe dil etkinliklerinde yaratıcı drama yönteminin etkililiği*. Yüksek lisans tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

- Çam, Z., Çavdar, D., Seydooğulları, S., & Çok, F. (2012). Ahlak gelişimine klasik ve yeni kuramsal yaklaşımlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1211-1225.
- Çavdar, M. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin bireysel değerlerinin çok boyutlu incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çelen, İ. (2008). *Eğitimde dramada uzman rolü yaklaşımı ve İngilizce öğretimi: ilköğretim dördüncü sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma*. Yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleşmesine ilişkin bir durum çalışması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Dalbudak, Z. (2006). *Anaokulu öğretmenlerinin drama etkinliklerini kullanmaları üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davis BW (1985). The impact of creative drama training on psychological states of older adults: an exploratory study. *Gerontologist* 25(3), 315–321.
- Davies, D. (2004). *Child development apractitioner's guide*. Newyork: Guildford Pres.
- Dege, Ö. (2008). *Resimli hikâye kitaplarıyla verilen dramatik etkinlik uygulamalarının altı yaş çocuklarının bakış açısı kazanımlarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde program geliştirme. Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem A.
- Demirtaş, S. (2009). *Çocuk yuvasında kalan korunmaya muhtaç çocukların değer eğitiminde yaratıcı dramanın etkililiği*. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dilmaç, B., Kulaksızoğlu, A. Ve Ekşi, H. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*. Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dilmaç, B. & Ertekin, E. (2009). Değer tercihleri ve öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Values Education*, 7(17), 27-47.
- Doğan, İ. (2007) *Türk eğitim sisteminde değerler sorunu*. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, İ. Aslan ve M. Zengin (Ed.). Değerler eğitimi uluslar arası

sempozyumu içinde (615 – 633). İstanbul: Dem Yayınları.

Doğanay, A. (2006). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım. C. Öztürk. (Ed.), *Değerler eğitimi* (s. 255-286). Ankara: Pegem-A Yayıncılık.

Dönmez, B., & Cömert, M. (2007). İlköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemleri. *Journal of Values Education*, 5(14), 29-59.

Einarsdóttir, J. (1996). Dramatic play and print. *Childhood Education*, 72(6), 352-357. <http://tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00094056.1996.10521886> adresinden ulaşılmıştır.

Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96.

Elbir, B. & Bağcı, C. (2013). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü düzeyindeki çalışmaların değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(1), 1321-1333.

Erbay, F. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına verilen yaratıcı drama eğitiminin çocukların işitsel muhakeme ve işlem becerilerine etkisinin incelenmesi*. Doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (4), 55-72.

Erdem Zengin, E. (2014). *Yöntem olarak yaratıcı drama kullanımının ilkökul 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programındaki değerlere etkisi*. Yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.

Erdoğan, S. (2006). *Altı yaş grubu çocuklarına drama yöntemi ile verilen matematik eğitiminin matematik yeteneğine etkisinin incelenmesi*. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ersoy, Ö. & Bayraktar, V. (2015). Annelerin öğrenim durumlarına göre çocuklarını kitapla buluşturma konusundaki durumlarının incelenmesi (Çalışma Kapsamı:57 İl). *Elementary Education Online*, 14(4), 1406-1415.

Erşan, E. (2014). *Beşinci ve altıncı sınıf drama dersi öğretim programının değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Fichter, J. H. (1996). *Sosyoloji nedir?* (Çev. N. Çelebi). Ankara: Attila Kitabevi.

- Farris, P. J., & Parke, J. (1993). To be or not to be: What students think about drama. *The Clearing House*, 66(4), 231-234. <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00098655.1993.9955979?journalCode=vtch20> adresinden (27/12/2017, 13:48) ulaşılmıştır.
- Garcia, L. (1993). Teacher beliefs about drama. *Youth Theatre Journal*, 8, 20-25.
- Gökçek, S., (2007). *5-6 yaş çocukları için hazırlanan karakter eğitimi programının etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gökdere, M. & Çepni, S. (2003). Üstün yetenekli çocuklara verilen değerler eğitiminde öğretmen rolü. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (2), 93-103. <http://dergipark.gov.tr/ded/issue/29199/312602> adresinden ulaşılmıştır.
- Gömlüksiz, M. N. (2007). Lise öğrencilerinin toplumsal değerlere ilişkin tutumları: Elâzığ ili örneğı. R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Ş. Arslan & M. Zengin (Ed.), *Değerler ve eğitimi uluslararası sempozyumu* (s.727-741). İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Greenberg, M. T., Weissberg, R. P., Zins, J. E., Fredericks, L., Resnik, H. & Elias, M. J. (2003). Enhancing school-based prevention and youth development through coordinated social, emotional, and academic learning. *American Psychologist*, 58(6/7), 466-474.
- Gunnar, M. R., & Barr, R. G. (1998). Stress, early brain development, and behavior. *Infants and Young Children*, 11(1), 1-14.
- Guennestad, A., Mørreaunet, S., & Onyango, S. (2015). An international perspective on value in the kindergarten-exemplified by the value forgiveness. *Early Child Development and Care*, 185 (11-12), 1894-1911.
- Gül, R. (2013). *Bir değer eğitimi olarak ilköğretim döneminde doğruluk eğitimi*. Yüksek lisans tezi. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Gülay, H. & G, Ekici. (2010). MEB okul öncesi eğitim programının çevre eğitimi açısından analizi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7(1), 74- 84.
- Gündüz, T. (2010). Üstün zekâlı çocuklarda ahlâk gelişimi ve eğitimi. *İÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 157-177.
- Güney, S. (2009). *Drama tekniklerinin ilköğretim 4 ve 5. sınıflarda kullanımı (dede korkut hikâyeleri örneğı)*. Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Güngör, E. (1998). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Gürol, A. (2002). *Okulöncesi eğitim öğretmenleri ile okulöncesi öğretmen adaylarının eğitimde dramaya ilişkin kendilerini yeterli bulma düzeylerinin belirlenmesi*. Doktora tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Güven-Metin, G. (1999). *Dramanın 5-6 yaş çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Güven, İ. (2003). *Drama Öğrenme-Öğretme*. Çocukta Yaratıcılık ve Drama. (Editör: Ali ÖZTÜRK). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Hietolahti A., M. and Kalliopuska, M. (1990). Self-system and empathy among children activately involved in music. *Perceptual and Motor Skills*, 71 (3p-2), 1364-1366.
- İnan, Z. (2011). “Okul öncesi eğitim programında değerler eğitiminin kapsamı” (Ünite 5) Açık öğretim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Lisans Programı T.C. Anadolu Üniversitesi Yayın No: 2301 Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 1298.
- İşcan, D. C. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kabaday, A. & Aladağ, K. S. (2010). Farklı ilköğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin ahlaki gelişimlerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 878-898.
- Kabakçı, Ö. M., & Korkut Owen, F. (2010). Sosyal duygusal öğrenme becerileri ölçeği geliştirme çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 152-166.
- Kaf, Ö. (1999). *Hayat bilgisi dersinde bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kale, M. (2011). *Yaratıcı drama kursuna katılan ve katılmayan okul yöneticilerinin yaratıcı düşünmeye yönelik algılarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Kaaland-Wells, C. (1994). Classroom teachers' perceptions and uses of creative drama. *Youth Theatre Journal* 8.4, 21-26. <https://eric.ed.gov/?id=EJ490707> adresinden (27/12/2017-15:46) ulaşılmıştır.

- Kalkancı, A. (1991). *Dramatizasyon yönteminin okul öncesi eğitiminde kullanımı*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaner, S. (1990). Psiko-drama kuram, teknik, araçlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Fakülte Dergisi*, 23(2), 457.
- Kara, Y & Çam, F. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerin kazandırılmasına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 145–155.
- Karadağ, E & Çalışkan, N. (2014). *Kuramdan uygulamaya ilköğretimde drama: oyun ve işleniş örnekleriyle*. (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karateke E. (2006). *Yaratıcı dramanın ilköğretim ikinci kademedeki 6. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatım becerilerine olan etkisi*. Yüksek lisans tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Kayhan, C. H. (2004). *Yaratıcı dramanın ilköğretim 3. sınıf matematik dersinde öğrenmeye, bilgilerin kalıcılığına ve matematiğe yönelik tutumlara etkisi*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keskinoğlu, Ş. M. (2008). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerine uygulanan mesnevi temelli değerler eğitimi programının ahlaki olgunluğa ve saldırganlık eğilimine etkisi*. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kıldan, A.O., & Pektaş, M. (2009). Erken çocukluk döneminde fen ve doğa ile ilgili konuların öğretilmesinde okulöncesi öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 113-127.
- Kocayörük, A. (2000). *İlköğretim öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmede dramanın etkisi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koç, İ. (2013). *Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerinin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Köksal Akyol, A. (2003). Drama ve dramanın önemi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (2), 179-190.
- Krop, E. H. (2006). *The effects of a cognitive-moral development program on inmates in a correctional educational environment*. Doktora tezi. Virginia Üniversitesi, USA. <https://elibrary.ru/item.asp?id=9388902> adresinden (23.12.2017-00: 37) ulaşılmıştır.

- Kuşdil, M.E., & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değerler yönelimi ve schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (45), 59-76.
- Küçükahmet, L. (2004). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- McCaslin, N. (1990). *Creative Drama In The Classroom (Fifth Edition)*. California, Players Pres, Inc.
- MacNaughton, G. & Hughes, P. (2007). Teaching respect for cultural diversity in Australian early childhood programs: a challenge for professional learning. *Journal of Early Childhood Research*, 5(2), 189–204.
- Malbeği, F. (2011). *Drama yönteminin sosyal bilgiler dersi başarısına ve bilinçli tüketicilik düzeyine etkisi*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Maxwell, C. (2009). *A study of middle school administrators in the successful implementation of character education programs*. Unpublished doctorate thesis, St Louis University.
- MEB, (2002). *Okul öncesi eğitim program kitabı*. Ankara.
- MEB, (2013). *Okul öncesi eğitim program kitabı*. Ankara.
- MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi) (2007), *Çocuk gelişimi ve eğitimi ahlak gelişimi*. <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/cocukgelisim/moduller/ahlaggelisimi.pdf> adresinden ulaşılmıştır.
- MEGEP, (2014). *Çocuk gelişimi ve eğitimi bilişsel gelişim*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Metin, G.(1999). *Dramanın 5–6 yaş çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Meydan, H. (2012). İlköğretim okullarında değerler ve karakter eğitimi. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya*.
- Milson, A.J. & Ekşi, H. (2003). Öğretmenlerin karakter eğitiminde yetkinlik duygusu konusunda bir ölçme aracına doğru: karakter eğitimi yetkinlik inancı skalası (KEY_S) ve Türkçeye uyarlanma çalışması, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1 (4), 99-130.

- Neslitürk, S. (2013). *Anne değerler eğitimi programının 5–6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Nucci, L. P. (2001). *Education in the moral domain*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nuhoğlu, M & Çakmakçı, C. C. (2007). *İlköğretim birinci kademedeki drama ve etkinlikler*. (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Oğuzkan, Ş. & Oral, G. (2003). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Okday, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. Ankara: Epsilon Yayınevi.
- Okday, A. (2010). Okul öncesi dönemi. H. Yavuzer (Ed.), *Ana-baba okulu* (39-50). İstanbul: Remzi Yayınları.
- Okday, A. & Polat Unutkan, Ö. (Editörler). (2005). *Okul öncesi eğitimde güncel konular*. (1.Baskı). İstanbul: Morpa Yayınları.
- Okvuran, A. (2003). Drama öğretmeninin yeterlilikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36 (1-2), 81-87.
- Okvuran, A. (1995). Çağdaş insanı yaratmada yaratıcı drama eğitiminin önemi ve empatik beceri ve empatik eğilim düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi* 27(1), 185-194.
- Oruç, S.(2004). *Eğitim fakültelerinde ilköğretimde drama dersini veren öğretim elemanlarının karşılaştıkları güçlükler ve çözüm önerileri*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Oruç, C. (2011). *Okul öncesi dönemde çocuğun din eğitimi*. İstanbul: DEM Yayınları.
- Owens, V. (2005). Values disparity and academic achievement among ugandan adolescents. *Journal of Beliefs and Values*, 26(3), 311-315.
- Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokuluna giden 5–6 yaşındaki çocukların sözel yaratıcılıklarının gelişimine yaratıcı drama eğitiminin etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ömeroğlu, E., Ersoy, Ö, Tezel Şahin, F., Kandır, A. & Turla, A. (2003). *Okul öncesi eğitimde drama teoriden uygulamaya*. (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

Önder, A. (2004). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama Kurumsal Temellerle Uygulama Teknikleri ve Temelleri*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Önder, A. (2006). *İlköğretimde eğitici drama*. (1. Baskı) İstanbul: Morpa Yayıncılık.

Önder, A. (2007). *Okul öncesi çocuklar için eğitici drama uygulamaları*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Özbay, Y. (2004). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi,-kuram-araştırma-uygulama*. Ankara: Öğreti Yayınevi.

Özcan, H. (2004). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi coğrafya konularının öğretiminde drama yönteminin kullanılması*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, P. & Üstündağ, T. (2007). Fen ve teknoloji alanındaki ünlü bilim adamlarına ilişkin yaratıcı drama eğitim programı. *Elementary Education Online*. 62, 226-233.

Özer, M. (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin demokratik tutumlara ve ders başarısına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Özeri, Z. N. (2004). *Okul öncesi din ve ahlak eğitimi*. İstanbul: DEM Yayınları.

Özkan, R. (2008). İlköğretim öğretmenlerinin himayeci değerlerle ilgili görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41 (1), 241-254.

Özkan, R. (2011). Toplumsal yapı, değerler ve eğitim ilişkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (1), 333-344.

Özmen, C., Er, H., & Gürgil, F. (2012). İlköğretim branş öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 297-311.

Öztürk, F. (1996). *Okulöncesi dönem (5-6 Yaş Grubu) müzik eğitiminde dramanın kullanımının etkililiği*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öztürk, A. (2003). *Çocukta Yaratıcılık ve Drama*. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Pahl, K. M. & Barrett, P.M. (2007). *The development of social-emotional competence in preschool aged children: the fun friends program*. Australia: Brisbane, Queensland.

- Pallant, J. (Çev: Sibel Balcı & Berat Ahi) (2016). *SPSS kullanma klavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Philbin, M. and Myers, J.S. (1991). Classroom Drama. *The Social Studies*, (82),5. USA.
- Poyraz, H. (2011). Değerler nasıl oluşur? *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(1), 61-71.
- Resmi Gazete (1961) 222 Sayılı ilköğretim ve eğitim kanunu, sayı: 10705, 17.08.2018 tarihinde ><http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>< adresinden edinilmiştir.
- Resmi Gazete (1973) 1739 sayılı milli eğitim temel kanunu, sayı: 14574, 17.08.2018 tarihinde ><http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html>< adresinden edinilmiştir.
- Robbins, A. (Çev:Mehmet Değirmenci) (1999). *Sınırsız güç*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Rokeach, M. (1975). "Toward a Philosophy of Value Education", *Values Education: Theory, Practice, Problems, Prospects*, Editors: John Meyer, Brian Burnham, John Cholvat, pp.117-126, Waterloo: Wilfrid Laurier University Press.
- Sağnak, M. (2004). Örgütlerde değerler yönünden birey-örgüt uyumu ve sonuçları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 37, 72–95.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun eğitim fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 73-88.
- Saarni, C. (2001). Cognition, context and goals : significant components in social-emotional effectiveness. *Social Development*, 10 (1), 125- 127.
- Sağnak, M. (2004). Örgütlerde değerler yönünden birey-örgüt uyumu ve sonuçları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 37, 72–95.
- Samur, A. Ö. (2011). *Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- San, İ. (1990). Güzel sanatlar eğitimi raporu. Ankara eğitim bilimleri 1. ulusal kongresi değerlendirme raporları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*, 75-78.
- Senemoğlu, N. (2000). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Sezer, T. (2008). *Okul öncesi eğitimi alan beş yaş grubu çocuklara sayı ve işlem kavramlarını kazandırmada drama yönteminin etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Sezer, S. (2005). Öğrencilerin akademik başarısının belirlenmesinde tamamlayıcı değerlendirme aracı olarak rubrik kullanımı üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 61-69.
- Solmaz, F. (1997). *6 yaş grubu çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimine yaratıcı drama eğitimin etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sözcü, U. (2015). *7. sınıf öğrencilerinin bilimsellik değerine ilişkin zihinsel modellerindeki değişimin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Sözer Çapan, A. (2005). *3-11 Yaş çocuklarının ahlak gelişimlerinin Piaget'nin ahlaki gelişim kuramına göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sridhar, Y.N. (2001). Value development. a parent education seminar on the value development of children. *Journal Article*.
- Suppes P. (1995), The Aims of Education, Philosophy of Education. http://www.ed.uiuc.edu/eps/PES-Yearbook/95_docs/suppes.html
- Şener, T. (1996). *4-5 yaş anaokulu çocuklarında dramatik oyunun ve inşa oyununun bakış açısı alma becerisine etkisi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tahiroğlu, M., Yıldırım, T., & Çetin, T. (2010). Değer eğitimi yöntemlerine uygun geliştirilen çevre eğitimi etkinliğinin ilköğretim 7. sınıf öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumlarına etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 231-248.
- Taner, M., & Başal, H. A. (2005). Farklı sosyoekonomik düzeylerde okulöncesi eğitimi alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişimlerinin cinsiyete göre karşılaştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 395-420.
- Tanrıseven, I. (2000). *Matematik öğretiminde problem çözme stratejisi olarak dramatizasyonun kullanılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taşpınar M. ve Atıcı, B.(2002). Öğretim model, strateji, yöntem ve

- becerileri/teknikleri: kavramsal boyut. *Eğitim Araştırmaları*, 2(8). 207–215.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekin, H. (2006). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- TDK, (2013). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Thomson, W. G. (2002). *The effects of character education on student behavior*. Yayımlanmamış doktora tezi. Tennessee: East Tennessee State Üniversitesi.
- Thornberg, R. & Oğuz, E. (2013). Teachers' views on values education: a qualitative study in Sweden and Turkey. *International Journal of Educational Research*, 59(1), 49-56.
- Topbaşı, F. (2006). *Okul öncesi dönem 6 yaş grubu çocukların törel (ahlaki) gelişiminde dramanın yeri ve önemi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tuğrul, B. (2003). *Çocukta Yaratıcılık ve Drama*. Okulöncesinde Dramayla Fen ve Matematik Eğitimi. (Editör: Yard. Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Tulgay, B. (1997). *Yaratıcı drama eğitimi alan ve almayan ergenlerin yaratıcılıklarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uçar, S. (2009). *Sosyal bilgiler programındaki değerlerle ilgili kazanımlara yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- UNESCO (2002). Learning to be. A holistic and integrated approach to values education for human development. A UNESCO- apnieve Sourcebook 2, Thailand.
- Uyanık Balat, G.(2004). Çocuklar ve değerler eğitimi. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 1, 18-20.
- Uyanık Balat, G., & Dağal, A. B. (2009). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G., Özdemir B., Burcu ve Adak Özdemir, Atiye (2011). The evaluation of parents' views related to helping pre-school 135 children gain some universal values. *Procedia Social and Behavioral Sciences* (15) 908-912

- Uyanık Balat, G. (2012). *Okulöncesinde değerler eğitimi*. (Editör: Balat Uyanık) Okulöncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Uysal, N. (1996). *Anaokuluna giden 5-6 yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama çalışmalarının sosyal gelişim alanına olan etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, T.(1996). Yaratıcı dramının üç boyutu. *Yaşadıkça Eğitim*, 49, 19-23.
- Üstündağ, T. (1997). *Vatandaşlık ve insan hakları eğitimi dersinin öğretiminde yaratıcı dramının erişilebilir ve derse yönelik öğrenci tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. *Eğitim ve Bilim*, 22(107).
- Üstündağ, T. (2001). İletişim becerilerini geliştirmede yaratıcı drama. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. Ankara: Günce Yayıncılık, 237-242.
- Üstündağ, T. (2002). *Yaratıcılığa yolculuk*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Uyar, N. (1995). *Anaokuluna devam eden 60-72 aylık çocuklara destekleyici olarak uygulanan eğitimde drama programının çocukların dil gelişimine etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Vural, R., Çengel, M., Elitok Kesici, A., & Gures, G. (2006). How drama effects students' perceptions of ethical values: Friendship, truth and lie, fair conflict resolution. *In annual meeting of the International Conference Education and Values in the Balkan Countries, Bucharest, Romania*.
- Wilding, W. & George V. (1975). Social Values and Social Policy. *Journal of Social Policy*, 4, 373-390.
- Yalar, T., & Yelken Yanpar, T. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 38(38), 79-98.
- Yapıcı, A , Zengin, Z . (2003). İlâhiyat fakültesi öğrencilerinin değer tercih sıralamaları üzerine Psikolojik Bir Araştırma: Çukurova Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 173-206.
- Yassa, N., A. (1999). High school involvement in creative drama. *Research In Drama Education*, 4(1), 37-49.

- Yaşar, M. C., & Aral, N. (2011). Türkiye'de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(22), 70-90.
- Yazar, T. & Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimi'ne genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 19(19), 499-522.
- Yazıcı, M. (2014). Değerler ve toplumsal yağıda sosyal değerlerin yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yıldırım, İ. N. (2008). *İlköğretim birinci kademe sınıf öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemine ilişkin yeterlilik ve uygulama düzeylerinin etkisi*. Yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okullarda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 207-223.
- Yiğittir, S. & Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı uygulama kılavuzu'nda yer alan etkinliklerin değer eğitimi yaklaşımları açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 49-73.
- Yuvacı, Z. (2013). *Okulöncesi değerler eğitimi uygulayan okullardan seçilen değerlerin ve etkinliklerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Yüksel, S. (2005). Kohlberg ve ahlak eğitiminde örtük program: yeni ilköğretim programlarında yer alan ahlaki değerleri kazandırma için bir açılım. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 329-338.

EKLER

EK-1: Yaratıcı Dramayla Gerçekleştirilen Değer Öğretim Programı

EK-2:Yaratıcı Dramayla İlgili Gerçekleştirilen Değer Öğretim Programı İçeriğindeki Kazanım/Göstergeler

EK-3: Drama Uygulamasından Fotoğraflar

EK-4: Araştırmada Kullanılan Değer Kontrol Ölçeği

EK-5: Özgeçmiş

EK-1: Yaratıcı Dramayla Gerçekleştirilen Değer Öğretim Programı

1. OTURUM PLANI

KONU: İş birliği/ Dayanışma

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Kalem, Kalem Açacağı, Müzik Parçası, İki Dolgu Oyuncak

ISINMA VE HAZIRLIK: Öğretmen çocuklarla birlikte daire şeklinde yere oturur. Yakın oturulmalıdır. Eğitimci elinde bir oyuncakla: “Elimde yaramaz bir ördek var müzikle dans etmek istiyor ördeği elden ele dolaştırarak dans ettirebilir misiniz?” diye söyler. Ördeğin yanına başka bir oyuncak eklenerek yere düşürmeden dans ettirme tekrar edilir. Ve sonunda birlikte dans etmelerine yardımcı oldukları için çocuklara teşekkür edilir.

CANLANDIRMA: Çocuklar iki gruba ayrılır. İki gruba da eşit boyda açılmamış kalem ve kalem açacağı verilir. Müzik açılır ve yarışma başlar. Kalemin ucunu açan arkadaşına uzatır. Yarışma bu şekilde devam eder. Müzik kapatıldığında kalemler kıyaslanır ve daha çok ucunu açabilen grup kazanmış olur.

DEĞERLENDİRME: Çocuklar öğretmenin etrafında daire şeklinde otururlar. Drama çalışması süresince çocukların neler hissettikleri sorulur. Arkadaşlarıyla yardımlaşmanın önemi hakkında konuşulur. Drama çalışmasında olduğu gibi yardımlaşarak değil de tek başına kalemi açmaya çalışsaydık neler olabileceği, ne kadar sürede bitebileceği üzerine sohbet edilir.

EK 1'in devamı;

2. OTURUM

KONU: İş birliği/ Dayanışma

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Top, Müzik Parçası, Yardımlaşma İçeren Resimler

TEKNİKLER: Canlandırma, Rahatlama, Rol oynama

ISINMA VE HAZIRLIK: Öğrenciler birbirlerini rahat görebilecek şekilde halka halini alırlar. Bir top lider tarafından getirilir. Müzik eşliğinde öğretmen topu bir öğrenciye atar ve “top bende değil der”. Daha sonra bu işlem tekrarlanır. Müzik kapatıldığında elinde top kalan oyundan çıkar. Tek çocuk kalana kadar tekrarlanır.

CANLANDIRMA: Çocuklar 3'erli veya 4'erli gruplara ayrılırlar. Her bir gruba yardımlaşma içeren resimler çocuklara gösterilir. Bu resimlerde ; karşıdan karşıya geçerken yaşlı bireylere yardım eden çocuklar, engelli bir bireye yardım eden bir insan, poşetlerini taşıyamayan yaşlı teyzeye yardım gibi durumlar vardır.gruplara ayrılan çocuklardan bu resimdeki olayları canlandırmaları istenir.

DEĞERLENDİRME: Drama çalışması sonunda tüm çocuklar U şeklinde minderlere otururlar. Öğretmen çocuklara çeşitli sorular sorar ve drama çalışması süresince çocukların hissettikleri hakkında konuşulur. Hangi durumlarda yardıma ihtiyaç duyulur? Resimdeki olayları canlandırırken ne hissettiniz?

EK 1'in devamı;

3. OTURUM PLANI

KONU: İş birliği/ Dayanışma

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Göz bandı, Tahta bloklar, Müzik Parçası

TEKNİKLER: Rahatlama, Doğaçlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar 2'şer kişilik gruplara ayrılır. Eşlerden birinin gözleri göz bandı takılır. Gözleri kapalı olan eş diğer çocuğun yönlendirmesiyle birlikte hedefe ulaşmaya çalışır. Tüm gruplar gerçekleştirene kadar oyun tekrarlanır.

CANLANDIRMA: Çocuklar iki gruba ayrılır ve tahta bloklar eşit sayıda dağıtılır. Müzik eşliğinde her bir gruptaki çocuğun sırayla düşürmeden tahta blokları üst üste koyması istenir. Müzik bittiğinde hangi grup düşürmeden ortaklaşa daha yüksek bir kule yaptıysa o grup kazanmış sayılır, yardımlaşarak iş birliği halinde tamamladıkları için tebrik edilir.

DEĞERLENDİRME: Öğretmen çocukları minderlere oturtur. Oyun esnasında nerede zorlandıkları, beğenileri hakkında sohbet edilir. Yardımlaşmaya dayalı resim yaptırılır veya büyük a4 kartonlar duvara yapıştırılır. Drama ile ilgili akıllarında kalan hoşuna giden herhangi bir şeyi resmetmeleri istenir.

EK 1'in devamı;

4. OTURUM PLANI

KONU: İş birliği/ Dayanışma

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Hikaye

TEKNİKLER: Doğaçlama, Zihinde Canlandırma, Rol Oynama, Öykü/Olay Canlandırma

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar liderin verdiği yönergelere uygun olarak yaşlı ve genç insan olurlar ve yürürler. Lider, “yaşlı insan çamurda, sıcak kumlarda, buz üzerinde, robot gibi, topuklu ayakkabı ile, mutlu, korkmuş, sinirli, vb.” yönergeleri ile çocukları yürütür. Aynı yürüme şekillerini genç insan olarak da yaptırır. Oyun çocukların ilgilerine göre devam ettirilir.

CANLANDIRMA: Öğretmen çocuklara aslan, doktor, dalgıç, aşçı gibi rolleri dağıtır. Öğreten “şimdi ben aslan kralın yaşadığı ormana onu aramaya gidiyorum” der. Bir tane aslan seçilir. Seçilen aslan bir yerde uyur. “Benimle gelmek ister misiniz? Çok eğlenceli bir orman gezisi olacak. Yalnız çok dikkatli olmalıyız. Ormanda bazı tuzaklar olabilir. Hepimizin ayrı görevleri var. Bu görevler çok önemli ve ormanda bize yararlı olacak. Bunlara çok dikkat etmeliyiz ve çok sessiz olmalıyız. Aslana yakalanmamaya dikkat edeceğiz. Haydi şimdi sessizce beni takip edin” der.

EK 1'in devamı;

Öğretmen sınıfın çeşitli yerlerine tuzaklar hazırlar. Tuzakların bulunduğu yerler ormandır. Tuzaklardan ilki bir su birikintisidir. Öğretmen: “Aaa o da ne bir su birikintisi. Eyvah! Çocuklar bu bir tuzak olabilir. Bunu geçmek için ne yapabiliriz?” diye sorar. Çocukların verdiği cevaplar uygulanır. Örneğin; “Üstünden atlayalım.” Tüm sınıf suyun üstünden atlayıp geçerken bir çocuk düşmüş gibi yapar. Dalgıç görevi olan çocuk arkadaşını kurtarır. Ormanda yürüyüşe devam edilir. Sırada bir tuzak daha vardır. Öğretmen biraz yükseğe bir ip bağlayarak bu tuzağı oluşturmuştur. Öğretmen; “Çocuklar bir tuzak daha. Şimdi bunu nasıl geçeceğiz?” “İpin altından geçelim.” İpin altından geçilir. Geçerken çocuklardan biri düşer. Doktor olan çocuk arkadaşının yaralarını iyileştirir.

Ormanda gezi devam ederken çocuklar yorulurlar ve acıkırlar. Aşçı olan çocuk yemek hazırlar, tüm çocuklar yemeklerini yer ve yollarına devam ederler. Yolda yürürken güzel bir çiçek bahçesi ile karşılaşır. Öğretmen daha önceden renkli çiçekler hazırlamış ve yere bırakmıştır. Tüm çocukla yerdeki çiçekleri büyük bir keyifle toplar ve birer buket yaparlar.

DEĞERLENDİRME: Çocuklar masalarına alınırlar. Öğretmen yapılan drama hakkında: “Neler hissettiniz?, Hangi durumda zorlandınız?, Neyi farklı yapabiliriz?, Başkalarına yardım etmek için neler yapabiliriz?” gibi sorular sorar. Daha sonra yardımlaşma içeren bir resim boyanır.

EK 1'in devamı;

5. OTURUM PLANI

KONU: İş birliği/ Dayanışma

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: -

TEKNİKLER: Rol oynama, doğaçlama, öykü/olay canlandırma, rahatlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar ayakta öğretmenin yönergelerine göre davranırlar. “Çocuklar şimdi işaret parmağınızı kullanarak havada bir daire çizin. Sonra da tek elinizi kullanarak aynı hareketi yapın. Şimdi de iki elleri ile daire yapmaya çalışın. Daha sonra da sırasıyla tek kolunuzla, her iki kolunuzla, tüm vücudunuzla daire yapın.” Bu yönergeler çocuklar tarafından uygulandıktan sonra iki sonra dört kişi ile daireler yapılır. Son olarak çocukların hepsi bir araya gelirler ve çeşitli daireler oluşturulur.

CANLANDIRMA: Öğretmen öğrencilere hangi durumlarda nerelerden yardım alabilecekleri ile ilgili bilgi verir. Yardım almak için aranması gereken telefon numaralarını öğretir (polis 155, ambulans 112, itfaiye 110). Öğretmen öğrencileri gruplara ayırır. İlk gruptaki öğrencilerden “evine hırsız giren bir ailenin polisi çağırıp yardım istemesini ve polisin de hırsızı yakalamasını”; ikinci gruptan “evinde yangın çıkan bir ailenin evde uyuyakalması ve komşuların itfaiyeyi çağırarak yangını söndürüp evdekileri kurtarmasını”; üçüncü gruptan ise “arkadaşları ile bisiklet yarışı yaparken düşüp bacağı sakatlanan bir çocuğun ambulans ile hastaneye kaldırılıp doktorlar tarafından tedavi edilmesini” canlandırmaları istenir.

EK 1'in devamı;

DEĞERLENDİRME: Drama çalışması sonunda tüm çocuklar U şeklinde minderlere oturlar. Öğretmen çocuklara çeşitli sorular sorar ve drama çalışması süresince çocukların hissettikleri hakkında konuşulur.

- “Hangi durumlarda nereden yardım isteyebiliriz?
- Hangi numaraları arayarak iş birliği yapabiliriz?
- Çevremizdeki insanlara yardım ederken neler hissederiz? Gibi sorular çocuklara yöneltilerek sohbet edilir.

6. OTURUM PLANI

KONU: Sevgi

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Yumak, Müzik Parçası, Balon, Tahta Kalem

TEKNİKLER: Zihinde canlandırma, Doğaçlama, rahatlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklara şişirilmiş olan açık renkte balon ve tahta kalem dağıtılır. Balonun bir tarafına şu an onları en çok mutlu edecek, güldürecek bir çizim yapmaları istenir. Diğer tarafına ise sevdiği bir arkadaşının resmini çizmeleri istenir. Çocukların hayal güçlerini balona yansıtmaları sağlanır ve ortaya çıkan yeni çılgın balonlarını anlatmalarına fırsat verilir. Çocuklar bir süre balonlarıyla serbest oynadıktan sonra karşılıklı oturdukları yerden oynamaları sağlanır.

CANLANDIRMA: Tüm çocuklar daire şeklinde yere oturur ve onlarla sevgi hakkında sohbet edilir. Sevgi denildiği zaman akıllarına ne geldiği sorulur. Çocuklar ile konuştuktan sonra öğretmen eline bir yumak alır. Öğretmen yumağı çocuklardan

EK 1'in devamı;

birinin eline verir. Yumağı alan çocuk bir sevgi sözcüğü söyleyip ipin ucundan tutması söylenir. (Örneğin, babamı çok seviyorum vs). Yumağı alan çocuk başka arkadaşına yumağı atar. Yumağı alan çocuk sevgi sözcüğü söyleyerek başka arkadaşına atar. Tüm çocukların aynı işlemi yapması sağlanır. En sonunda sevgi ağı oluşturulur. Drama sonunda sevgi örümceğinin fotoğrafı ekilir.

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla daire ya da U şeklinde oturulur. Yapılan drama çalışmasında neler hissettikleri sorulur. Anne babalarına, kardeşlerine, arkadaşlarına sevgilerini ifade etmek için başka hangi sözleri kullandıkları konuşulur.

7. OTURUM PLANI

KONU: Sevgi

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Hikaye, Oyun hamuru

TEKNİKLER: Zihinde canlandırma, öykünme, doğaçlama, Rahatlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar gözleri kapalı şekilde yönergeleri dinlerler. “Şimdi herkesin ormanda güzel bir ağacı var ve siz o ağacı çok seviyorsunuz. Şimdi ağacınızın gövdesine kollarınızla ve tüm vücudunuzla sarılın. Yanağınızı yavaşça ağacınıza dokundurarak gözlerinizi kapatın. Derin derin nefes alarak kokusunu içinize çekin. Onun da sizin gibi canlı bir varlık olduğunu hissedin. Onunla birleştiğinizi tek bir varlık olduğunuzu düşünün. Artık birbirini çok seven iki iyi dost oldunuz ve ağacınız kulağınıza bir şeyler fısıldıyor. Onu dikkatlice dinleyin. Acaba ağacınız size neler söylüyor? Siz de içinizden onunla konuşun ve artık yavaş yavaş vedalaşın ağacınızla.” Yönergelerden sonra çocuklar gözlerini açarlar ve neler

EK 1'in devamı;

hissettikleri, neler konuştukları tartışılır.

CANLANDIRMA: Çocuklar daire şeklinde minderlere oturtulur. Herkesin sevdiği hayvanı düşünmesi istenir. Süre verilir. daha sonra çocukların bu hayvanın özelliklerini canlandırmaları istenir. Arkadaşlarının da tahmin etmesi sağlanır. Bu şekilde her çocuk canlandırana kadar süreç devam ettirilir.

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla U şeklinde oturulur. Hayvanları sevmek, sahiplenmek hakkında ve gerçekleştirdikleri drama hakkında konuşulur. Daha sonra hamurlarla hayvan şekilleri yapılır.

8. OTURUM PLANI

KONU: Sevgi

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Sandalye, Top,

TEKNİKLER: Doğaçlama, Rahatlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar daire şeklinde oturtulur. Öğretmen eline bir top alır. Çocuklardan gözlerini kapatmalarını ister. Şimdi bir hayvanat bahçesindeyiz. Kapıdan girdik ve hayvanların olduğu bölümlere geldik. Şimdi açın gözlerinizi der. Elindeki topu kime atarsa ona “hayvanat bahçesinde hangi hayvanı görmek isterdin, hangi hayvanı daha çok seversin?” gibi sorular sorulur. Böylece çocukların en çok sevdiği hayvanlar öğrenilmiş olur. Hangi çocuğun hangi hayvanı sevdiği not edilir. Etkinlik bu şekilde tamamlanır.

EK 1'in devamı;

CANLANDIRMA: Çocuklar daire şeklinde birbirlerini görececek şekilde otururlar. Ortaya bir sandalye ya da koltuk yerleştirilir. Bu sandalye diğer sandalyelerden farklı olarak biraz süslüdür. Çocuklardan biri seçilerek bu sandalyeye oturtulur. Diğer çocuklar sıra ile karşısına geçerek “SENİ SEVİYORUM ÇÜNKÜ...” cümlesini tamamlayan bir özellik ya da arkadaşında beğendiği huyunu söyler ve yerine geçer. Herkes cümlesini söyleyene kadar devam eder.

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla daire şeklinde oturulur. Öğretmen çocuklara “neleri beğendiniz, beğenmediğiniz şeyler oldu mu?” gibi sorular sorar. Çalışmalar sırasında neler hissettikleri sorulur. Duygu ve düşünceleri, güzel vakit geçirip geçirmediikleri ve en çok eğlendikleri çalışma sıra ile sorulur. Arkadaşlarının kendisi hakkında söylediklerini nasıl bulduğu, arkadaşlarının onu doğru tanıyıp sevdiği hakkında konuşulur.

9. OTURUM PLANI

KONU: Sevgi

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Top, Kağıt, Kalem

TEKNİKLER: Doğaçlama, Canlandırma, Zihinde Canlandırma

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar halka olurlar. İçlerinden biri topu havaya atar. Top yere düşene kadar çocuklar kahkaha atarlar. Top yere düştüğü zaman kahkaha biter. Top yere düştüğünde gülen çocuk oyundan çıkar.

CANLANDIRMA: Öğretmen, çocuklara birer dosya kâğıdı dağıtır. Çocuklar bu

EK 1'in devamı;

kâğıtları ikiye bölerler ve birine sevdikleri, diğerine de sevmedikleri bir nesne ya da varlığın resmini yaparlar. Resim yapma işlemi bitince, öğretmen kâğıtları toplar ve bir kutuya koyar. Çocukların yarım ay şeklinde oturmaları sağlanır. Sırayla her çocuğun bir kâğıt seçmesi sağlanır ve gördüğü resmi (sevdiğini ya da sevmediğini mimikleriyle belli ederek) canlandırır. (Örneğin; bir motosiklet resmi varsa, ona binerek mutlu ya da mutsuz bir şekilde istemeyerek bindiğini belli etmelidir.) Çocuklar da arkadaşlarının resimde gördüğü nesneyi sevip sevmediğini tahmin ederler. Ardından resimdeki nesnenin ne olduğunu bulmaya çalışırlar. Oyun her öğrencinin sırayla bir resmi canlandırmasıyla sona erer.

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla daire ya da U şeklinde oturulur. Yapılan drama çalışmasında neler hissettikleri sorulur.

10. OTURUM PLANI

KONU: Sevgi

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Hayvanların Çizili Olduğu Şapkalar, Hayvanları Sevelim Şarkısı

TEKNİKLER: Olay Canlandırma, Rol Oynama, Rahatlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Sınıf daire olur. El ele tutuşurlar. Bir öğrenci ebe olur. Ve elektrik akımını dairede dolaştırabilmek için sol elini kaldırır. Onun solundaki arkadaşı da el ele oldukları için onun hareketini tekrarlayıp takip eder. Akımı diğer arkadaşına iletir. Bu şekilde akım bütün çocukları dolaşır.

EK 1'in devamı;

CANLANDIRMA: Öğretmen, önceden çocuklara “Hayvanları Sevelim” şarkısını öğretir. Çocuklar şarkıyı iyice öğrendikten sonra şarkıda geçen hayvanların rolleri çocuklara dağıtılır ve çocuklara bu hayvanların resimlerinin çizilmiş olduğu şapkaları EK 1'in devamı;

vererek bunları başlarına takmalarını ister. Öğretmen rolleri olan çocukları sınıfın bir köşesine götürür. Şarkıyı söyleyecek olan diğer çocukları da başka bir köşeye götürür. Öğretmen, şarkıda adı geçen hayvanın rolündeki çocuğun kendi adı geçince

şarkı söyleyen çocukların yanına canlandığı hayvanın taklidini yaparak yaklaşması ve o çocukların elinden yiyeceğini, yemini yemesi gerektiğini ve şarkının sözlerinde de belirtildiği gibi el sallayarak uzaklaşacağını anlatır. Öğretmenin işareti ile diğer çocuklar şarkıyı söylemeye başlarlar. (Bu sırada şarkı kasetten de çalınabilir). Şarkının gidişatına göre çocuklar rollerine uygun olarak görevlerini yaparlar. Şarkı bitene kadar oyun devam eder. Öğretmen, oyun bittikten sonra rolleri değiştirerek oyunu bir kez daha oynatır.

Hayvanları Sevelim

Dün küçük bir kuş ağaca kondu
Ne güzel, ne güzel ötüyordu
Gittim evden yem getirdim
Yemini yiyince uçtu gitti
Küçük kuş, küçük kuş
Yine gel, yine gel
Gel minik kuş, yine gel

Dün minik bir kedi kapıya geldi
Ne acı, ne acı miyavlıyordu
Gittim evden süt getirdim
Sütünü içince kaçtı, gitti
Minik kedi, minik kedi

EK 1'in devamı;

Yine gel, yine gel
Gel minik kedi, yine gel

Dün küçük bir köpek yanıma geldi
Ne güzel, ne güzel havlıyordu
Gittim bir kemik getirdim
Kemigi yiyince kaçtı gitti
Küçük köpek, küçük köpek
Yine gel, yine gel
Gel küçük köpek, yine gel

Hayvanları çok sevelim
Onları incitmeyelim
Onlar bizim dostlarımız
Sakın incitmeyelim
Onlar bizim dostlarımız
Sakın incitmeyelim

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla daire şeklinde oturup gün içerisinde gerçekleştirdiğimiz drama hakkında sohbet edilir. Hayvan sevgisinden, onların korunması gerektiğinden bahsedilir.

11. OTURUM PLANI

KONU: Saygı

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Sandalye, Müzik Parçası

EK 1'in devamı;

TEKNİKLER: Zihinde canlandırma, doğaçlama, rahatlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar arka arkaya sıraya geçerler ve birbirlerinin belinden tutarlar. Çocuklar yavaş yavaş yürümeye başlar. Daha sonra en öndeki çocuk en arkadaki çocuğu yakalamaya çalışır. Yakalanan çocuk oyundan çıkar.

CANLANDIRMA: Öğretmen bir alana öğrenci sayısından bir eksik sandalye koyar. Müzik eşliğinde sandalye etrafında dans etmeleri istenir. Her çocuktan birbirlerine saygılı göstermeleri istenir. Saygı çerçevesinde itmeden müzik bittiğinde sandalyeye oturmaya çalışılır. Müzik durunca ayakta kalan çocuk elenir. En son kalan çocuk tebrik edilir ve arkadaşları tarafından alkışlanır.

DEĞERLENDİRME: Drama çalışması tamamlanınca çocuklar minderlere otururlar. Öğretmen çocuklara “Eğer siz sandalye kapmaca oyununda birbirinizin haklarına saygılı olmasaydınız, birbirinizi itseydiniz neler olurdu?” Daha sonra çocuklar sırayla fikirlerini söylerler. Bu şekilde saygı hususunda sohbet edilir.

12. OTURUM PLANI

KONU: Saygı

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Saygı Koltuğu

TEKNİKLER: Doğaçlama, Rahatlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar el ele daire oluştururlar. Öğretmen balon oyunu oynayacaklarını söyler. Çocuklar önce sönmüş balondurlar. Birbirlerine yakın dururlar. Sonra öğretmen eşliğinde hep birlikte üfleme başlarlar ve balon yavaş

EK 1'in devamı;

yavaş büyümeye başlar. Öğretmen pat dediği zaman balon patlar ve çocuklar yere düşerler.

CANLANDIRMA: Çocuklar U şeklinde otururlar. Bir koltuk vardır ve bu koltuk biraz farklıdır. Sınıfımızda bazı saygı kuralları vardır. Koltuğa her çocuk sırasıyla oturur ve "...'ya saygı duyarım çünkü..." şeklinde cümleyi tamamlar (Zorlanıldığında anneme saygı duyarım çünkü o tektir, babama saygı duyarım çünkü onunla geçirdiğim vakit çok eğenceli gibi örnekler verilebilir.) Her çocuk oturacak şekilde süreç devam ettirilir.

DEĞERLENDİRME: Drama çalışması sonrasında çocuklara resim kağıdı, kalem ve boyalar dağıtılır. Çocuklar söyledikleri saygı cümlelerini resmetmeye çalışırlar. Çocuklar resimlerini tamamladıktan sonra her çocuk kendi resmini arkadaşları ile paylaşır. Öğretmenin rehberliğinde birbirlerinin söylediklerine ve yaptıkları resimlere saygılı olmak hakkında konuşurlar.

13. OTURUM PLANI

KONU: Saygı

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Saygı içeren resimler, Yumak

TEKNİKLER: Olay canlandırma, Zihinde canlandırma, Doğaçlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar daire şeklinde minderlere oturtulur. Birbirlerine yakın olmalıdırlar. Her çocuk ipin ucunu tutar ve saygı ile ilgili bir cümle söyleyip karşısındakine atar. Bu şekilde bir ağ oluşturulur. Buna saygı ağı denir.

EK 1'in devamı;

CANLANDIRMA: Saygı ile ilgili çeşitli resimler sınıfa getirilir. Ve bunlar ile ilgili çocuklarla sohbet edilir. Daha sonra çocuklar gruplara ayrılır. Ve resimler (Dolmuşta ayakta bekleyen yaşlıya yer vermek, bayramda el öpmek, yemek yedikten sonra elinize sağlık demek, özel eşyaları izinsiz kurcalamamak gibi.) gösterilerek canlandırmaları istenir. Sınıftaki diğer çocuklardan da tahmin etmeleri istenir. Bütün çocuklar görev alana kadar süreç devam ettirilir.

DEĞERLENDİRME: Çocuklar daire şeklinde minderlere otururlar. Öğretmen drama çalışmasında yapmış oldukları roller dışında kimlere hangi durumlarda saygı duymalıyız, büyüklerimize karşı saygılı davranmak için nelere dikkat etmeliyiz, saygı gerektiren durumlarda kullanabilecekleri nezaket sözcükleri hakkında çocuklarla sohbet eder. Konuşmalar yapılırken de çocukların birbirlerine saygılı olmaları ve sözlerini kesmeden sıralarını beklemeleri konusunda çocuklara rehberlik eder.

14. OTURUM PLANI

KONU: Saygı

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Gözlük, Kırmızı Yüz Boyası

TEKNİKLER: Doğaçlama, Zihinde canlandırma, öykü/olay canlandırma, rahatlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Öğretmenin verdiği yönergelerle göre çocuklar hareket ederler. “Hepiniz bir şişenin içinde sıkışmış bir haldesiniz. Kocaman bir çölün ortasında kalmışsınız. Tüm vücudunuza kramplar girmiş. Uzun zamandır o şişenin içindesiniz. Keşke beni kurtaracak biri gelse diyorsunuz. O sırada bir çocuk geliyor ve şişeyi görüyor, eline alıyor. Evirip çeviriyor ve şişenin kapağını açıyor. Biraz zor

EK 1'in devamı;

da olsa şişeden çıkmak için uğraşıyorsunuz. Önce sağ omzunuz sonra sol omzunuz çıkıyor. Ardından kollarınız ve gövdeniz çıkıyor şişeden. Vücudunuzu dışarı çıkartıyorsunuz. Bacaklarınızı da şişeden çıkardınız ve artık kurtuldunuz. Rahatlamak vücudunuzun tüm bölümlerini hareket ederek esnetiyorsunuz. Derin bir nefesin ardından özgür olduğunuzu hissediyorsunuz.”

CANLANDIRMA: Canlandırma öncesi öğretmen gerekli hazırlıklarını yapar ve sınıfa kilolu, kırmızı yanaklı, gözlüklü küçük yaştaki bir çocuk konuşmasıyla sınıfa girer. Ardından: “Merhaba ben beş yaşında bir çocuğum. Sizleri çok seviyorum. Ama beni çok üzen bir durum var. Bazı arkadaşlarım benimle alay ediyor. Yanaklarım kırmızı , kiloluyum ve gözlüklüyüm diye beni kızdırıyor. Kendimi çok kötü hissediyorum. Bana yardımcı olabilir misiniz? Sizce ben ne yapmalıyım?” gibi sorular yöneltir. Çocuklardan fikirleri alınır. Böyle bir durumda hissettikleri sorulur.

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla daire şeklinde oturulduktan sonra birbirimizin özelliklerinin farklı olmasının bir alay konusu değil saygı gerektirdiğini, alay edilmenin getireceği sorunları sohbet havasında konuşulur. Alay edilmeyi önlemek için neler yapabileceğimiz hakkında da konuşularak süreç tamamlanır.

15. OTURUM PLANI

KONU: Saygı

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Boy aynası

TEKNİKLER: Doğaçlama

EK 1'in devamı;

ISINMA VE HAZIRLIK: Sınıftan bir ebe seçilir ve dışarı çıkarılır. Sınıftan bir öğrenci daha seçilir. Sınıftan seçilen çocuğun belli özellikleri belirlenir. Öğrencinin ismi dışında üzerindeki kazağın rengi, saç uzunluğu, cinsiyeti gibi özellikleri belirlendikten sonra ebe sınıfa alınır ve istediği arkadaşından başlayarak “bana yardım eder misin? Arkadaşımı arıyorum” der. Buna karşılık soru sorulan çocuk “ben arkadaşımı gördüm” der. Ebe “nesi var?” diye sorduğunda seçilen çocuğun bir özelliği söylenir. Ebe seçilen çocuğu bulana kadar oyuna bu şekilde devam edilir.

CANLANDIRMA: Çocuklar U şeklinde yeterli bir alana otururlar. Sınıfa bir tane boy aynası getirilir. Her çocuk sırasıyla aynanın karşısına geçer ve: “Kendime saygı duyuyorum çünkü,...” Şeklinde cümleyi tamamlarlar. Zorlanıldığı durumlarda birkaç örnek verilebilir (Kendime saygı duyuyorum çünkü ben tekim, kendime saygı duyuyorum çünkü kendimi seviyorum, kendime saygı gösteririm ve oyuncaklarımı bozmamaya dikkat ederim. gibi)

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla U şeklinde minderlere oturulup, çevremizdeki her insan birbirinin aynısı olsaydı neler olabilirdi? Saç rengimiz, göz rengimiz, kilomuz, boyumuz gibi özelliklerimiz niçin birbirinden farklıdır? Fiziksel özelliklerimize saygı gösterilmese, nasıl hissederdik? Gibi sorularla farklılıklara saygı üzerine konuşulur.

16. OTURUM PLANI

KONU: Sorumluluk

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Günlük hayattaki sorumlulukların olduğu çeşitli resimler, bant

EK 1'in devamı;

TEKNİKLER:Olay canlandırma, Zihinde canlandırma, Doğaçlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklardan yeterli bir alanda ayakta durmaları istenir. Daha sonra yanlarına bant yardımıyla veya farklı iki yuvarlak halı ile iki bölüm oluşturulur. Bu bölümlerin birine ev resmi birine köy resmi yapıştırılır. Öğretmen öğrencilere evinize dediğinde öğrenciler ev resminin olduğu yere, köyünüze denildiğinde ise köy resminin olduğu yere geçerler. Dışarıda kalan veya yanlış yere yönelen elenir.

CANLANDIRMA: Çocuklardan günlük hayattaki sorumluluklarını canlandırmaları istenir. Bununla ilgili çeşitli resimler gösterilerek kendine uygun olan sorumluluğu canlandırırlar. Daha sonra anne-babalarının sorumluluklarını canlandırırlar. Bütün çocuklar canlandırınca kadar süreç devam eder.

DEĞERLENDİRME: Öğretmen çocukları U şeklinde oturtur. Tüm çocuklara sınıftaki ve evdeki sorumluluklarının neler olduğu sorulur ve sorumluluk üzerine sohbet edilir.

17. OTURUM PLANI

KONU: Sorumluluk

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Boyama kalemleri, Sorumluluk içeren çizimler

TEKNİKLER: Taklidi oyun, Olay/durum canlandırma

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar iki gruba ayrılır. Ve yüzleri birbirine dönük olacak şekilde karşılıklı ayakta durmaları sağlanır. Bir gruba ayna rolü verilir. Bir gruba da aynaya bakan çocuk rolü verilir. Ayna rolündeki çocuk kendisine bakıp

EK 1'in devamı;

çeşitli hareketleri yapan çocuğun hareketlerini aynen taklit eder. Hareketler yavaş yapılmalıdır (Takibinin kolay olması açısından). Ayna karşısında hangi hareketlerin yapılacağı çocuklar tarafından belirlenebileceği gibi öğretmen tarafından da önerilebilir. Ayna olan çocuk ile diğer gruptaki çocuk yer değiştirerek oyun sonlanır.

CANLANDIRMA: Çocuklarla daire şeklinde minderlere oturulur. Bildikleri meslekler hakkında sohbet edilir daha sonra sandalyelerini alarak U düzenine geçilir ve her çocuğa ileride olmak istediği meslek sorulur. Fakat bunu söylememeleri istenir. Daha sonra her çocuğun canlandırması ve diğer öğrencilerden de tahmin etmeleri istenir. Bilen kişi kendi olmak istediği mesleği canlandırır. Her çocuk rol alana kadar süreç devam eder.

DEĞERLENDİRME: Çocuklar masalarına alınır. Yapılan drama hakkında sohbet edilir. Beğenip beğenmedikleri yönleri hakkında, zorlandıkları durumların ne olduğu hakkında konuşulur. Daha sonra sorumluluk içeren resimler çocuklara verilir dilediği şekilde boyarlar.

18. OTURUM PLANI

KONU: Sorumluluk

SÜRE: 35 dk

EK 1'in devamı;

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: dalga hissini vermek için dalga müziği, çöp poşetinden deniz süsü

TEKNİKLER: Öykünme, Öykü/olay canlandırma, Rahatlama

EK 1'in devamı;

ISINMA VE HAZIRLIK: Sınıftaki tüm çocuklar yere uzanır, öğretmenin yönergesini dinlerler. “Gözlerini kapat ve bir denizde olduğunu düşün. Denizdeki dalgalardan birisin. Aşağı, yukarı hareket ediyorsun. Aşağı, yukarı... şimdi denizin içinde eriyip yok olduğunu düşün. Deniz sakinleşti. Dümdüz ve hareketsiz oldu. Şimdiii rahatladığını hisset. Şimdi yavaş yavaş deniz tekrar dalgalanmaya başladı. Sen tekrar bir dalga oldun. Aşağı, yukarı hareket ettiğini düşün. Dalga olarak bir kumsala yaklaştığını düşün. Kumsala doğru diğer dalgalarla birlikte gidiyorsun. Kumsal yaklaştı... yaklaştı... sonunda kumsala vardın. Yavaşça kumların içine yayıldın. Ve artık kumlarla bütünleştin. Şimdi sayıyorum on dediğimde gözlerini aç.”

CANLANDIRMA: Öğretmen öğrencilerden sınıfı bir çiftlik gibi hayal etmelerini ister. Çocuklara tavuk, koyun, inek köpek gibi çeşitli roller verir. İki tane çocukta çiftliğe bakıcı olur. Çocuklar sınıfın çeşitli yerlerine yerleştirilir. Öğretmen hangi hayvanın ismini söylerse o roldeki çocuk tıpkı o hayvan gibi çıkardığı sesi çıkarır. Daha sonra bakıcılar gidip hayvanın ihtiyacını karşılarlar. İlgilerine göre roller değiştirilerek süreç devam ettirilebilir.

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla U şeklinde minderlere oturularak drama hakkında sohbet edilir. Eğlenip eğlenmedikleri sorulur. Ve çocuklara sizin evinizdeki sorumluluklarınız neler? Yerine getiriyor musunuz? Sorumluluklar yerine getirilmediğinde sizce neler olabilir? Gibi çeşitli sorular yöneltilerek sohbet edilir.

19. OTURUM PLANI

KONU: Saygı

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Hafif müzik

EK 1'in devamı;

TEKNİKLER: Rol değiştirme, öykünme, zihinde canlandırma, rol oynama, öykü/olay canlandırma, rahatlama

ISINMA VE HAZIRLIK: Bütün öğrenciler yerlerinde dimdik ayakta dururlar. Her çocuk bir mumdur. Müzik başlar ve mumlar yavaşça erimeye başlar.

CANLANDIRMA: Çocuklar daire şeklinde sandalyelere oturur. Öğretmen de her çocuğa eşit mesafede olacak şekilde ortaya oturur. “Şimdi sizinle bir yolculuğa çıkacağız, sizce nereye gidebiliriz?” diye sorar ve çocuklardan çeşitli cevaplar alır. Beni iyi dinlemenizi rica ediyorum der ve onları yönlendirir.

Öğretmen işaret parmağını göstererek “Ayşe bir gün evden çıkar (öğretmen bir çocuktan başlayarak) ve kocaman bir ağaç görür. Ayşe gözlerini kocaman açar ve iki mis kokulu çiçeği fark eder. (yanındaki 2. çocuğu göstererek). “Ne güzel kokuyorlar” der. Ayşe yürür ve (3. Çocuğu göstererek) pır pır uçan rengarenk bir kelebek görür. Onunla birlikte pır pır uçar. Ama onu yakalayamaz. (4. Çocuğu göstererek) Koşarken ayağı bembeyaz bir taşa takılır. Ayşe bu bembeyaz taşı çok sever. (5. Çocuğu göstererek). Ayşe iki balığın suda dans ettiğini görür. Balıkların biri dalıyor diğeri çıkıyor. Dans ederken çok mutlu görünüyorlar. Balıkları gören Ayşe de onlar gibi mutlu oluyor. (6. Çocuğu göstererek). Ayşe bunları yaparken artık çok yorulmuştur. Yeşilliklere uzanır. (öğretmen 7. Çocuğu gösterir.) Ayşe gülümseyerek kalbini tutar. Çünkü bugün çok mutludur.

Öğretmen çocuklara dönerek birinci çocuktan başlayarak tüm çocuklara hangi role büründüklerini sorar ve hikayeyi tekrar etmelerini sağlar. Çocuklardan hikayenin resmini yapmaları istenir. (Tüm çocuklara görev verilmesine dikkat edilmelidir. Çocuk sayısı fazla ise aynı rol birden fazla çocuğa verilebilir.)

DEĞERLENDİRME: Drama sonrasında çocuklara: “Ayşe nereye gitti? Neden gitti? Gezerken başka neler görebilirdi? Sen olsaydın neler görmek isterdin?” gibi sorular yöneltilerek süreç değerlendirmesi yapılır.

EK 1'in devamı;

20. OTURUM PLANI

KONU: Saygı

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Pazar alanı oluşturmak için çeşitli malzemeler

TEKNİKLER: Rol değiştirme, Doğaçlama, Olay canlandırma

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar daire şeklinde minderlere oturur. Her çocuk sağ tarafındaki çocuğa yönelerek onu mutlu edecek, gülümsetecek birşeyler söyler. Onu gülümsetmeye çalışır. Roller değiştirilip süreç tekrarlanır.

CANLANDIRMA: Sınıf bölümlere ayrılır. Ve pazar alanı oluşturulur. Bir grup meyve, bir grup sebze satar. Bir grup öğrenci de müşteri rolündedir. Müşteriler sırayla birbirinin hakkına saygılı olarak alışverişini yapar. Roller değiştirilerek her çocuk farklı rollere sahip olana dek süreç tekrarlanabilir.

DEĞERLENDİRME: Çocuklar masalarına oturtulur. Drama ile ilgili sorular sorulur. Ne hissettiniz? En çok hoşunuza giden kısım hangisiydi? Çocuklar birbirimize saygı duymayıp sırasına geçseydik onu iteleseydik sizce neler olurdu? Gibi sorular yöneltilerek sohbet edilir.

21. OTURUM PLANI

KONU: yardımseverlik

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

EK 1'in devamı;

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: İki inatçı keçi hikayesi, şapka

TEKNİKLER: Öykü canlandırma, Rahatlama, Doğaçlama, Taklidi oyun

ISINMA VE HAZIRLIK: Sınıfa bir şapka getirilir. Önce şapkayı öğretmen takar. Ben ne yaparsam sizde onu yapın der, çeşitli hareketler gösterir. Daha sonra şapkayı öğrenciler takar. Sınıf onu taklit eder. Süreç tüm öğrenciler şapkayı takana kadar tekrar eder.

CANLANDIRMA: Öğretmen öğrencilere “İki İnatçı Keçi” hikâyesini okuduktan sonra öğrencilere görev dağılımı yaparak canlandırmasını ister. İki kişi keçi olur, iki kişi köprü olur(elele ip tutarak köprü yaparlar).

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla U düzenine geçildikten sonra: “Olayda hangi karakterler vardı? Keçi rolündeki ne hissetti? Köprü rolündekiler ne hissetti? Daha önce böyle bir durum yaşayan oldu mu paylaşmak ister misiniz?” gibi sorular yöneltilir. Ve son olarak iki inatçı keçi şarkısı öğretilip, söylenir.

22. OTURUM PLANI

KONU: Yardımseverlik

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER:-

TEKNİKLER: Rol oynama, rol değiştirme, doğaçlama, pandomim, zihinde canlandırma

EK 1'in devamı;

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklardan söylenenleri yalnızca işaretlerle aktarmalarını isteyin. Pazara alışverişe gittiklerini hayal etmelerini istedikten sonra; “Pazara gitmek için hazırlanın. Pazar çantanızı alın. Kapıyı açın. Dışarı çıkın ve kapıyı kapatın. Pazara doğru yürüyün. Pazara geldiniz, şimdi pazarda dolaşın. Almayı planladığınız yiyecekler için tezgahlara bakın. En beğendiğiniz tezgahtan yiyecekleri seçin. Parasını ödeyin. Aldıklarınızı Pazar çantanıza yerleştirin. Aldıklarınızı kimseye söylemeyin. Eve doğru yola çıkın. Merdivenleri çıkıp kapıyı açın, eve girin ve aldıklarınızı mutfığa yerleştirin.” Yönergeleri verilir. Ardından tüm çocuklardan aldıkları meyvelerin isimlerini söylemeleri istenir.

CANLANDIRMA: öğretmen bir grup öğrenciye hazırlanmakta ve arkadaşlarıyla buluşacak olan öğrenci görevi verir. Bir gruba da arkadaşlarını bekleyen öğrenciler görevini verir. Hazırlanan öğrenciler saati dikkate almaz ve ağır ağır hazırlanırlar. Bekleyenler de off, puff gibi sıkılma tepkileri gösterirler. Daha sonra görevler değişir. Ve süreç tamamlanır.

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla birlikte yere daire şeklinde oturulur. Ve çocuklara: “Sizce beklemek nasıl bir duygu? Sonuna kadar bekler miydiniz böyle bir durumda? Sizce bekletmek nasıl bir davranıştır? Günlük yaşamda bu gibi davranışlar yaptığınızda ne gibi tepkiler alıyorsunuz?” gibi sorular yöneltir.

23. OTURUM PLANI

KONU: yardımseverlik

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: kukla, sabır kedisi boyama çalışma yaprağı, göz bandı

TEKNİKLER: Doğaçlama, Zihinde canlandırma

EK 1'in devamı;

ISINMA VE HAZIRLIK: Sınıf önce güvenli hale getirilir. Daha sonra öğrencilerden birinin gözü bağlanır ve diğer öğrencileri bulmaya çalışır. Bulduğu kişi ebe olur.

CANLANDIRMA: Öğretmen elinde kuklayla sınıfa gelir ve der ki: “Çocuklar bu elimdeki ördek çok sabırsız hemen her istediği olsun istiyor. Beklemek istemiyor.” Onu elden ele dolaştırıp sabırla ilgili öğütler verelim mi ne dersiniz? Ona ne önerirsiniz? Haydi başlayalım, der. Bütün çocuklar kuklayı elden ele dolaştırır. Ona sabır ile ilgili öğütler verir.

DEĞERLENDİRME: Çocuklarla minderlere oturulur. Hangi durumlarda sabırlı olmalıyız? Sizce sabır olmazsa ne olur? Gibi sorular sorularak sohbet edilir. Son olarak sabır kedisi adlı resim boyanır.

24. OTURUM PLANI

KONU: Yardımseverlik

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Top

TEKNİKLER: Doğaçlama, Rol Oynama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklar çember olurlar. Öğretmenin elinde patates olarak kullanılacak küçük bir top vardır. Öğretmen; “Çocuklar bu elimdeki sıcak bir patates. Elimde fazla tutamıyorum çünkü elim yanıyor. Bu sıcak patatesi müzik eşliğinde elden ele dolaştıracamız. Müzik durduğunda patates kimin elinde kalırsa o oyundan çıkacak.” der ve müziği açar oyunu başlatır. Tek çocuk kalıncaya kadar oyun devam eder.

EK 1'in devamı;

CANLANDIRMA: Sınıfta bir meclis konuşması yapılacağı söylenir. Çocuklardan sınıfı meclis olarak hayal etmeleri bir kişinin meclis başkanı olduğu diğerlerinin de milletvekili olduğunu düşünmeleri istenir. Daha sonra canlandırma aşamasına geçilir. Milletvekili olan çocuklar çok sabırsızdır ve sürekli meclis başkanına “Ben de konuşacağım, beni seçin lütfen..” gibi sözlerde bulunurlar. Fakat bir tane milletvekili gerektiği şekilde söz hakkını alır konuşmasını zamanında tamamlar.

DEĞERLENDİRME: Çocuklar masalarına alınır ve şu sorular yöneltirilir: “Milletvekilleri hangi davranışları gösterdi? Benzer davranışlara hayatımızda karşılaşıyor muyuz? Karşılaştığınızda neler hissediyorsunuz? Bu gibi durumlara başka ne gibi örnekler verebiliriz?” gibi sorular sorularak öğretmen sabır konusunda sohbet eder

25. OTURUM PLANI

KONU: Yardımseverlik

SÜRE: 35 dk

GRUP: 5 yaş grubu

KATILIMCI SAYISI: 20

ARAÇ-GEREÇLER: Top

TEKNİKLER: Doğaçlama, Rol Oynama

ISINMA VE HAZIRLIK: Çocuklarla daire şeklinde oturulur. Öğretmen etkinliği başlatır. Topu yavaşça bir çocuğa atar. Daha sonra topu alan çocuk “Benim adım ...” diyerek ismini söyler. Söyledikten sonra başka bir çocuğa topu atar. Tüm isimler söylenene kadar oyun tekrarlanır.

CANLANDIRMA: Çocuklardan verilen rolleri canlandırmaları istenir. Buna uygun olarak duygu durumlarını göstermeleri istenir. Örneğin; çok acıktınız fakat yemek

EK 1'in devamı;

henüz pişmedi, ekmek almak için fırına gittiniz fakat o kadar çok sıra var ki, anneniz beni burada bekle bir yere ayrılma dedi, arkadaşınız size ben gelinceye kadar tutabilir misin diyerek bir atkı verdi fakat oda ne çok yoğun bir koku var gibi durumlar karşısında hislerini canlandırmaları istenir.

DEĞERLENDİRME: Çocuklar masalarına geçtikten sonra; “Rolünüzü canlandırırken neler hissettiniz ? İzleyici olarak arkadaşınız canlandırırken siz ne gibi tahminlerde bulundunuz ? Daha önce sabrettiğiniz olaylar oldu mu, sonucunda ne yaşadınız ? ” gibi sorular yöneltilir.

EK 2: Yaratıcı Dramaya Dayalı Değer Öğretim Programında Kullanılan Kazanım/Göstergeler (MEB, 2012)

1. Oturum:

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşmayı başlatır, Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır, Sohbe katılır, Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 1: Kendisine ait özellikleri tanıtır.

Göstergeleri: Duyuşsal özelliklerini söyler

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

2. Oturum:

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 3: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri: Atılan topu elleri ile tutar.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

EK 2'nin devamı;

3. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Jest ve mimikleri anlar. Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır. Konuşmak için sırasını bekler.

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

4. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşmayı sürdürür. Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır. Sohbeta katılır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.

EK 2'nin devamı;

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değıştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Yönergeler doğrultusunda yürür.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 1: Kendisine ait özellikleri tanıtır.

Göstergeleri: Duyuşsal özelliklerini söyler.

5. Oturum:

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 3: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri: Atılan topu elleri ile tutar.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

EK 2'nin devamı;

6. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Sohbeta katılır.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 5: Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.

Göstergeleri: Müzik ve ritim eşliğinde dans eder. Müzik ve ritim eşliğinde çeşitli hareketleri ardı ardına yapar.

ÖZBAKIM BECERİLERİ

Kazanım 1: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.

Göstergeleri: Sağını tarar. Dişini fırçalar. Elini/yüzünü yıkar.

EK 2'nin devamı;

7. Oturum:

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

ÖZBAKIM BECERİLERİ

Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.

Göstergeleri: Ev/okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır.

8. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

EK 2'nin devamı;

Göstergeleri: Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Isınma ve soğuma hareketlerini bir rehber eşliğinde yapar.

ÖZBAKIM BECERİLERİ

Kazanım 1: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.

Göstergeleri: Saçını tarar. Dişini fırçalar. Elini/yüzünü yıkar.

9. Oturum:

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

ÖZBAKIM BECERİLERİ

Kazanım 1: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.

Göstergeleri: Saçını tarar. Dişini fırçalar. Elini/yüzünü yıkar.

EK 2'nin devamı;

Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.

Göstergeleri: Ev/okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır.

10. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

ÖZBAKIM BECERİLERİ

Kazanım 1: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.

Göstergeleri: Saçını tarar. Dişini fırçalar. Elini/yüzünü yıkar.

Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.

EK 2'nin devamı;

Göstergeleri: Ev/okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır.

11. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir.

Göstergeleri: Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.

Kazanım 16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.

EK 2'nin devamı;

Göstergeleri: Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler. Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.

12. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir.

Göstergeleri: Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.

EK 2'nin devamı;

Kazanım 16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.
Göstergeleri: Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler. Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.

13. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır. Konuşmayı başlatır.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Yönergeler doğrultusunda yürür.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder

Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir.

EK 2'nin devamı;

Göstergeleri: Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.

Kazanım 16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar. Göstergeleri: Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler.

14. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir. Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Koşarak bir engel üzerinden atlar. Çift ayak sıçrayarak belirli mesafe ilerler. Tek ayak sıçrayarak belirli mesafe ilerler. Belirlenen mesafede yuvarlanır. Belirlenen noktadan çift ayakla ileriye doğru atlar.

Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. Göstergeleri: Değişik malzemeler kullanarak resim yapar.

EK 2'nin devamı;

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

15. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Göstergeleri: Görsel materyalleri inceler. Görsel materyalleri açıklar. Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir. Görsel materyalleri kullanarak olay, öykü gibi kompozisyonlar oluşturur.

EK 2'nin devamı;

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Isınma ve soğuma hareketlerini bir rehber eşliğinde yapar. Yönergeler doğrultusunda yürür.

Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir.

Göstergeleri: Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.

Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.

Göstergeleri: Ev/okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır.

16. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

EK 2'nin devamı;

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 5: Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.

Göstergeleri: Müzik ve ritim eşliğinde çeşitli hareketleri ardı ardına yapar.

17. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 3: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri: Atılan topu elleri ile tutar.

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

EK 2'nin devamı;

18. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir. Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 5: Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder. Göstergeleri: Müzik ve ritim eşliğinde dans eder. Müzik ve ritim eşliğinde çeşitli hareketleri ardı ardına yapar.

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

19. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular. Göstergeleri: Mekânda konum alır.

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

EK 2'nin devamı;

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır. Sohbeta katılır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Yönergeler doğrultusunda yürür.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

20. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

EK 2'in devamı;

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır. Sohbeta katılır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Yönergeler doğrultusunda yürür.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

21. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

EK 2'in devamı;

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir. Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır. Sohbeta katılır. Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.

Kazanım 10: Görsel materyalleri okur.

Göstergeleri: Görsel materyalleri inceler. Görsel materyalleri açıklar. Görsel materyalleri kullanarak olay, öykü gibi kompozisyonlar oluşturur.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Yönergeler doğrultusunda yürür.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.

Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.

EK 2'in devamı;

22. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Yönergeler doğrultusunda koşar.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 1: Kendisine ait özellikleri tanıtır.

Göstergeleri: Duyuşsal özelliklerini söyler.

Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir.

Göstergeleri: Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.

EK 2'in devamı;

23. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar.

Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Isınma ve soğuma hareketlerini bir rehber eşliğinde yapar. Yönergeler doğrultusunda yürür.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir.

Göstergeleri: Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler. Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.

EK 2'in devamı;

Kazanım 12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar.

Göstergeleri: Nezaket kurallarına uyar.

24. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeleri: Mekânda konum alır.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşmayı başlatır. Konuşmayı sürdürür. Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır. Sohbeta katılır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.

MOTOR GELİŞİM

Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar.

Göstergeleri: Isınma ve soğuma hareketlerini bir rehber eşliğinde yapar.

Kazanım 4: Küçük kas kullanımını gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeleri: Değişik malzemeler kullanarak resim yapar.

EK 2'in devamı;

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir.

Göstergeleri: Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.

25. Oturum:

BİLİŞSEL ALAN

Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir.

Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeleri: Konuşmayı başlatır. Konuşmayı sürdürür. Sohbeta katılır.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM

Kazanım 1: Kendisine ait özellikleri tanıtır.

Göstergeleri: Fiziksel özelliklerini söyler.

Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir.

Göstergeleri: Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.

EK 2'in devamı;

Kazanım 12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar.

Göstergeleri: Nezaket kurallarına uyar.

EK 3: Drama Uygulamasından Fotoğraflar

Fotoğraf 1. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 2. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 3. Drama Uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 4. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 5. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 6. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 7. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 8. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 9. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 10. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 11. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 12. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 13. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 14. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 15. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 16. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 17. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 18. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 19. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 20. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 21. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 22. Drama uygulamasından bir görüntü

Ek 3'ün devamı;

Fotoğraf 23. Drama uygulamasından bir görüntü

Fotoğraf 24. Drama uygulamasından bir görüntü

EK 4: Araştırmada kullanılan resimli “Değer Kontrol Ölçeği”

DEĞER KONTROL ÖLÇEĞİ		
ÖĞRENCİNİN; CİNSİYETİ : DOĞUM TARİHİ: OKULÖNCESİ EĞİTİMDE KAÇINCI YILI OLDUĞU:		
İŞ BİRLİĞİ	EVET	HAYIR
1- Hangi çocuk arkadaşlarıyla kule yapıyor ?		
2- Hangi çocuk yap-bozu arkadaşıyla beraber tamamlıyor?		
3- Hangi çocuk aynı futbol takımının oyuncusu değil?		
4- Hangi çocuk arkadaşıyla iş birliği yapıyor?		
SEVGİ		
1-Hangi çocuk hayvana sevgiyle davranıyor?		
2-Hangi çocuk arkadaşını sevdiği için ıslanmasını engelledi?		
3-Hangi çocuk arkadaşıyla el ele yürüyor?		
4-Hangi çocuk sevgi dolu bir davranış sergiliyor?		
SAYGI		
1-Hangi çocuk otobüsteki hamile kadına saygılı davranıyor?		
2-Hangi çocuk sırasını bekleyerek diğer insanlara saygı gösteriyor?		
3-Hangi çocuk konuşan arkadaşını dinliyor?		
4-Hangi çocuk konuşmak için izin istiyor?		
YARDIMSEVERLİK		
1-Hangi çocuk sıcak bir havada kedilere su veriyor?		
2-Hangi çocuk yaşlı amcanın poşetleri taşımasına yardım ediyor?		
3-Hangi çocuk evi temizleyen anne babasına yardımcı oluyor?		
4-Hangi çocuğun yaptığı yardımseverliktir?		
SORUMLULUK		
1-Hangi çocuk çöpleri atılması gereken yere atıyor?		
2-Hangi çocuk dişlerini fırçalıyor?		
3-Hangi çocuk yatağını topluyor?		
4-Hangi çocuk sorumluluk sahibidir?		

*Resimler araştırmacıdan izin alınmadan kopyalanamaz, kullanılamaz

EK 5:

ÖZ GEÇMİŞ

Adı Soyadı : Kübra AKGÜN

Doğum Yeri : Fatih/İSTANBUL

Doğum Tarihi : 13.05.1994

Medeni Hali : Bekar

Yabancı Dili : İngilizce

E-posta : kubra3710@gmail.com

Eğitim Durumu:

Lise : Kastamonu Abdurrahman Paşa Lisesi - 2012

Lisans : Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Fakültesi, İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği, Kastamonu - 2016

Yüksek Lisans: Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı – 2016 Devam ediyor.